

DET KONGELIGE FORNYINGS-,
ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENT

Meld. St. 48

(2012–2013)

Melding til Stortinget

Sametingets virksomhet 2012

DET KONGELIGE FORNYINGS-,
ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENT

Meld. St. 48

(2012–2013)

Melding til Stortinget

Sametingets virksomhet 2012

Innhold

1	Innledning	5	2.5.1	Anvendelse av konsultasjons- prosedyrene i departementenes arbeid med meldinger til Stortinget	9
2	Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål og oppfølging av Sametingets årsmelding	6	2.5.2	Pågående og gjennomførte konsultasjoner med Sametinget ...	9
2.1	Et godt møte med offentlige tjenester for den samiske befolkningen	6	2.5.3	Oversikt over gjennomførte konsultasjoner og faste møter med Sametinget	10
2.2	Samiske språk	7			
2.3	Ressursutnytting og verdiskaping i samiske områder	7	Vedlegg		
2.4	Samisk kulturpolitikk	8	1	Sametingets årsmelding 2012	15
2.5	Konsultasjoner	9	2	Sametingets regnskap 2012	81

DET KONGELIGE FORNYINGS-,
ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENT

Meld. St. 48

(2012–2013)

Melding til Stortinget

Sametingets virksomhet 2012

*Tilråding fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet 4. oktober 2013,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

Sametinget ble opprettet i medhold av lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven). Sametinget ble primært etablert som et representativt folkevalgt organ av og for samene, og er etter hvert blitt tillagt flere oppgaver og gitt myndighet i lov og/eller forskrift på flere områder. Sametinget er gitt økt ansvar og selvstendighet i budsjettsammenheng ved at Sametinget får sin bevilgning over 50-poster, og det er etablert prosedyrer for konsultasjoner mellom Sametinget og statlige myndigheter.

Sametingets årsmelding for 2012 ble vedtatt av Sametingets plenum 28. februar 2013. I årsmeldin-

gen gjør Sametinget rede for sitt politiske arbeid, de oppgavene som Sametinget forvalter og ulike økonomiske og administrative utfordringer. Årsmeldingen følger som vedlegg 1. Sametingets regnskap for 2012 følger som vedlegg 2.

I denne stortingsmeldingen er noen saker i Sametingets årsmelding løftet fram, og departementet kommenterer noen av sakene. Det gis også en oversikt over konsultasjoner som har vært ført med Sametinget i 2012 og i første halvdel av 2013.

2 Regjeringens arbeid med samepolitiske spørsmål og oppfølging av Sametingets årsmelding

I et velfungerende demokrati skal også mindretallets interesser høres og sikres. På den måten vil vi kunne bygge et samfunn som er tuftet på likeverd og respekt.

Samepolitikken må ha som mål at de som vokser opp, har en reell mulighet til å uttrykke sin kultur og sitt språk uten frykt for å bli diskriminert. En målrettet samepolitisk satsing, over flere stortingsperioder og med skiftende regjeringer, har hatt stor betydning for enkeltindividers opplevelse av egen samiske identitet.

Rettighetsutvikling, institusjonsbygging og formalisering av dialogen mellom myndighetene og samene har stått sentralt i samepolitikken fram til nå. Det er etablert lover, regelverk og ordninger for å styrke samiske språk, kultur og nærings- og samfunnsliv. De institusjonelle og rettslige rammene som allerede er lagt, er viktig som utgangspunkt for regjeringens videre samepolitikk.

I politikktutforming framover vil det være behov for å se nærmere på hvordan samepolitiske målsettinger og etablerte rettigheter kommer til praktisk uttrykk i våre offentlige velferdsordninger og offentlige tjenester.

Samiske språk er en av bærebjelkene i samisk kultur. Regjeringen arbeider ut fra en målsetning om at samiske språk skal være levende og i bruk på alle samfunnsområder.

Gjennom distrikts- og regionalpolitikken ønsker regjeringen å legge til rette for bosetting og verdiskaping i samiske områder.

Regjeringens visjon er at Norge skal legge vekt på kulturdimensjonen i alle deler av samfunnslivet. Gjennom kulturløftet er det bevilget mer penger til alle deler av kulturfeltet. Dette gjelder også samisk kultur og språk.

2.1 Et godt møte med offentlige tjenester for den samiske befolkningen

Sametinget og regjeringen arbeider ut fra samme målsetning om at befolkningen skal ha et likever-

dig helse- og sosialtilbud uavhengig av språklig og kulturell bakgrunn.

Utdanningsdirektoratet har oversatt veilederne *Barns trivsel – voksnes ansvar* og *Språk i barnehagen – mye mer enn bare prat* til samisk. Også ungdomstrinnsstrategien blir oversatt til samisk. Direktoratet skal følge opp informasjons- og oversettelsesarbeidet i samarbeid med Sametinget.

For 2012 har fylkesmennene gjennomført ulike tiltak knyttet til kompetanseutvikling i samiske barnehager og barnehager med samiske barn. Mange av tiltakene er gjennomført i samarbeid med Sametinget. Fylkesmennene rapporterer om mangel på personale med samiskspråklig kompetanse og at det er en utfordring i arbeidet. For å styrke innsatsen er det blant annet opprettet et regionalt samarbeidsforum med Sametinget og fylkesmennene i de fire nordligste fylkene som deltakere.

I tillegg til tiltak på barnehageområdet samarbeider Sametinget og Kunnskapsdepartementet tett om ulike oppgaver innenfor grunnopplæring og høyere utdanning. Oppgavene omfatter bl.a. utvikling og oppfølging av strategier, og tilrettelegging av og innhold i opplæringa. Videre konsulteres det om meldinger, lover, forskrifter mv.

Gjennom et formalisert samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet og Sametinget ønsker regjeringen å sikre at samiske perspektiv integreres i arbeidet med utviklingen av helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen.

Helsedirektoratet har over flere år arbeidet med et demensprogram for personer med samisk språklig og kulturell identitet.

Samisk høyskole har, i samarbeid med Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Oslo, gjennomgått dagens tolkeutdanningstilbud og kommet med forslag om hvordan tolkeutdanningen til samiske språk kan styrkes. Høgskolen i Oslo tilbyr tolkeutdanning. Samisk språk prioriteres årlig, men igangsetting av studiene er avhengig av antall studenter. I Meld. St. 6 (2012–2013) *En helhetlig integrerings-*

politikk. Mangfold og fellesskap har regjeringen varslet en gjennomgang av organiseringen av tolketjenesten. Det vil være naturlig at også tolking til og fra samisk språk omfattes av dette arbeidet.

KS, Sametinget, Kommunal- og regionaldepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har etablert et samarbeid hvor målsettingen blant annet er å kartlegge kommunesektorens utfordringer med å gi likeverdige tjenester til den samiske befolkningen. På oppdrag fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet utarbeidet Norut Alta – Áltá våren 2012 rapporten *Kartlegging av samisk perspektiv i kommunesektoren*. Ifølge rapporten har et utvalg kommuner blant annet skissert følgende utfordringer: Kostnader for tospråklig kommuner, mangel på personell med samisk språk og kulturkompetanse, uklarhet om finansieringsansvar, negative holdninger og liten kunnskap og mangel på rutiner som ivaretar samiske hensyn. Funnene i rapporten viser at det kan være hensiktsmessig å gjøre en nærmere analyse av kommunenes faktiske kostnader knyttet til tospråklig.

Fylkesmannen i Nordland har over flere år opparbeidet erfaring knyttet til sin veiledningsrolle for kommuner med samiske brukere. Fylkesmannen i Nordland gjennomfører et pilotprosjekt hvor målet bl.a. er å få mer kunnskap om samiske saker i kommuner med samisk befolkning. Pilotprosjektet er i første omgang avgrenset til barn og unges oppvekstvilkår, samisk språk, helse- og sosialtilbud og reindrift og arealpolitikk. Prosjektet er finansiert over Fornyings-, administrasjons- og kirke departementets budsjett.

Arbeids- og velferdsetaten skal ivareta hensynet til samiske og samiskspråklige brukere både i og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Det er blant annet opprettet et eget samiskspråklig menypunkt på nav.no. Fra den samiske hovedsiden er det lenker til all samiskspråklig informasjon.

I Meld. St. 6 (2012–2013) *En helhetlig integreringspolitikk. Mangfold og fellesskap* varslet regjeringen en gjennomgang av organiseringen av tolketjenesten. Regjeringen har oppnevnt et offentlig utvalg som skal utrede bruk av tolk i offentlig sektor. Tolking til og fra samisk og nasjonale minoriteters språk inngår i utvalgets mandat. Utvalget skal levere sin utredning til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet høsten 2014.

2.2 Samiske språk

I *Handlingsplan for samiske språk* legges grunnlaget for en bred og langsiktig innsats, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Handlingsplanen ble presentert i 2009. Sametinget og Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet samarbeider om oppfølgingen av handlingsplanen. Planen har en virketid på fem år. Den andre rapporten om gjennomføring av tiltakene i handlingsplanen ble lagt fram i september 2013.

På bakgrunn av evalueringen av samelovens språkregler fra 2007, og at forvaltningsområdet for samelovens språkregler er utvidet til å omfatte lulesamisk og sørsamisk språkområde, har departementet foretatt en gjennomgang av samelovens språkregler. Departementet har gått gjennom nasjonale og internasjonale forpliktelser for samiske språk. Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har oversendt en rapport til Sametinget som utgangspunkt for drøftinger og konsultasjoner om problemstillinger knyttet til språkreglene.

Departementet har merket seg at Sametinget i sin språkmelding har foreslått en rekke endringer i dagens modell for arbeidet med samiske språk. Sametinget foreslår bl.a. at den samiske befolkningen i Norge gis en rett til å bruke og få opplæring i og på samisk språk uavhengig hvor de bor. En slik rett bør etter Sametingets syn ikke begrenses til å gjelde i kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Sametinget foreslår videre å legge det overordnede ansvaret for utviklingen av samiske språk til Sametinget. Departementet legger opp til å vurdere forslagene fra Sametinget i forbindelse med de planlagte konsultasjonene om et eventuelt behov for revisjon av samelovens språkregler.

2.3 Ressursutnytting og verdiskaping i samiske områder

I Meld. St. 13 (2012–2013) *Ta heile Noreg i bruk*, som regjeringen la fram 1. mars 2013, slås det fast at målet for distrikts- og regionalpolitikken er å opprettholde hovedtrekkene i bosetningsmønsteret. I samråd med Sametinget er det i meldingen utarbeidet en omtale av regionale utviklingstrekk og utfordringer i samiske kjerneområder. Sametinget omtales dessuten i meldingen som et eksempel på desentralisert organisering av kompetansearbeidsplasser i små arbeidsmarkeder.

Gjennom sine virkemiddelordninger på næringsområdet bidrar Sametinget til vekst og

utvikling i Nord-Norge. Regjeringen har merket seg at Sametinget i 2012 utvidet virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling med fem nye kommuner. I 2012 utgjorde Sametingets virkemidler til næringsutvikling 37,6 mill. kroner. Sametingets virkemidler skal bidra til å bedre rammebetingelsene i primærnæringene, skape attraktive lokalsamfunn, bidra til et variert næringsliv og bidra til å øke sysselsettingen innen samiske kulturnæring.

Primærnæringene er fremdeles de viktigste næringene for sysselsettingen i de samiske områdene. Andelen sysselsatte i disse næringene har sunket det siste tiåret, samtidig som andelen sysselsatte i tjenestenæringene har økt. Veksten i tjenestenæringene (inklusive kulturnæringene) har likevel ikke fullt ut kompensert for nedgangen i primærnæringene, industri og transport. For samisk kultur er denne utviklingen spesielt utfordrende, nettopp fordi språk og tradisjon er nært knyttet til primærnæringene. Sametinget har i sin kontakt med aktuelle departementer derfor vært opptatt av å framheve kulturnæring som et viktig satsingsområde. Sametingets handlingsplan for samiske kulturnæring ble presentert 23. mai 2013.

Regjeringens handlingsplan for kulturnæring ble presentert 29. mai 2013. Målsetningen med planen er å bidra til økt verdiskaping og eksport i kulturnæringene, at flere skal kunne leve av egen virksomhet og å skape attraktive lokalsamfunn for innbyggere og næringsliv i hele landet. Et sentralt tiltak i planen er en ny kulturnæringssatsing i regi av Innovasjon Norge og Norsk Kulturråd. Satsingen inneholder blant annet tiltak for kompetanseutvikling, mentortjeneste for kulturgründere, kommersielle bedriftsnettverk og tiltak for å styrke samlokaliseringer og nettverk. Som en del av satsingen på tiltak for å styrke samlokaliseringen og nettverk er det satt av 300 000 kroner i 2013 til samiske kulturnæring. Det er også etablert et bransjeråd for kulturnæringene. Sametinget er representert i rådet.

Regjeringen har merket seg at Sametinget ønsker å bevare og utvikle tradisjonelt bruk og høsting av fiskeriressursene i fjorder og kystnære strøk. Sametinget tildelte på denne bakgrunn til sammen 7,785 mill. kroner til tiltak innenfor marine næring i 2012. Tilskuddene er i hovedsak tildelt den konvensjonelle kyst- og fjordflåten under 11 meter, til videreutvikling og modernisering av mottaksanlegg og utvikling og videreføring av nye produkter innenfor marin virksomhet.

Som oppfølging av Kystfiskeutvalgets utredning (NOU 2008: 5) har Fiskeri- og kystdepartementet iverksatt flere tiltak. Det er blant annet gitt en lovfestet rett til å fiske – på visse vilkår – for alle som bor i Finnmark, Nord-Troms og i andre kommuner i Troms og Nordland som har innslag av sjøsamiske områder. Gjennom ordningen med å tilføre en tilleggskvote for åpen gruppe i virkeområdet i årene 2011, 2012 og 2013, ønsker regjeringen å bidra til å styrke fartøyenes inntektsmuligheter. Det er innført et generelt forbud mot fiske for fartøy over 15 meter innenfor nærmere fastsatte fjordlinjer, og åpnet for at krav om anerkjennelse av rett til fiskeplasser skal kunne framsettes for og bli vurdert av Finnmarkskommisjonen. I havressursloven er det lagt inn en bestemmelse om å legge vesentlig vekt på hensynet til samisk kultur ved all regulering og forvaltning av fiske. En ny bestemmelse i deltakerloven slår også fast at loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter. Sametinget og departementet samarbeider nå om opprettelsen av ei fjordfiskeriemnd for Finnmark, Troms og Nordland og om utarbeidelse av retningslinjer for konsultasjoner mellom Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet.

Sametinget er i sin årsrapport opptatt av at en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift er avhengig av gode økonomiske rammebetingelser, og at disse må forbedres. Dette gjelder også forhold knyttet arealsituasjonen, rovvilt, reintallstilpasning, rekruttering og markedsarbeid. I St.meld. nr. 9 (2011–2012) *Landbruks- og matpolitikken* og de årlige proposisjoner om reindriftsavtalen, senest Prop. 104 S (2012–2013) for avtaleåret 2013/2014, er det redegjort for sentrale utfordringer i reindriften. Særlig vies oppfølgingen av reindriftsloven av 2007 og en tilpasning av reintallet til beitegrunnet betydelig oppmerksomhet.

2.4 Samisk kulturpolitikk

Norske myndigheter har et overordnet ansvar for å medvirke til å bevare og videreutvikle samisk kultur i dialog og samråd med Sametinget. Regjeringen har merket seg at Sametinget prioriterer kulturformålet høyt, og ser Sametinget som den institusjonen som er best egnet til å ha hovedansvaret for forvaltningen av samisk kultur. I 2013 mottar Sametinget en bevilgning på 72,7 mill. kroner til samiske kulturformål over Kulturdepartementets budsjett, jf. kap. 320 Allmenne kulturformål, post 53 Sametinget. Regjeringen har siden

2005 økt bevilgningen til Sametinget over Kulturdepartementets budsjett med ca. 40 mill. kroner. I tillegg har regjeringen foreslått å sette av en ramme på 50 mill. kroner til samiske kultur- og språktiltak over en femårsperiode fra og med 2013. I 2013 ble det bevilget 10 mill. kroner til denne satsingen. Også disse midlene forvaltes av Sametinget. Kunstnere og kulturutøvere som søker støtte fra ordninger under Sametingets forvaltning, kan også søke om tilskudd fra ordningene under Norsk kulturråd.

Regjeringen har merket seg at Sametinget fordeler tilskudd til en rekke kunst- og kulturformål, blant annet samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner, samiske festivaler, samiske idrettsorganisasjoner, samiske teater, samiske publikasjoner, bokbusser og samiske museer.

Regjeringen foreslo i St.meld. nr. 28 (2007–2008) *Samepolitikken* at nye samiske kulturbygg som prioriteres av Sametinget, skal finansieres gjennom husleieordningen i staten. Sametinget har ansvaret for å prioritere mellom aktuelle bygg. Sametinget og Kulturdepartementet har utarbeidet en egen prosedyre for saksgangen for samiske byggeprosjekter. Bygg som vil kreve økte rammer til Sametinget for å kunne finansiere den kostnadsdekkende husleien, må som andre ordinære byggeprosjekter legges fram for Stortinget.

Byggeprosjektene som Sametinget omtaler i sin årsmelding for 2012 er i ulike faser i saksgangen.

Nytt bygg for det sørsamiske museet Saemien Sitje har kommet lengst av de pågående samiske kulturbyggprosjektene. Det foreligger nå et forslag til forprosjekt. Sametinget og Snåsa kommune har sluttet seg til planene slik de er forprosjektert, og Sametinget har sluttet seg til opplegget for museets lokaler med forbehold om husleiekompensasjon.

Nytt bygg for Beaivváš Sámi Našunálateáhter er i en programfase, hvor Statsbygg har utarbeidet byggeprogram på oppdrag fra Sametinget. Kulturdepartementet vil gi merknader til byggeprogrammet så snart det er ferdigbehandlet hos Sametinget. På basis av dette kan det vurderes å gi Statsbygg oppdrag om forprosjektering av bygget.

Samisk kunstmuseum er i en programmeringsfase, hvor Statsbygg har utarbeidet byggeprogram på oppdrag fra Sametinget. Når Sametinget har avklart eierskapet til et framtidig nybygg, vil Sametinget og Kulturdepartementet kunne gå videre i dialogen om saken.

Bygget for Østsamisk museum i Neiden er reist med tilskudd over Kulturdepartementets budsjett. Prosjektet er ikke ferdigstilt og er ikke

åpnet for publikum. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2013 ble det avklart at bygget skal innlemmes i husleieordningen, uten at det beregnes husleie av investert kapital som er gitt som tilskudd fra Kulturdepartementet.

2.5 Konsultasjoner

Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget er et av de viktigste rammeverkene for å sikre samenes folkerettslige rett til deltakelse i saker som angår dem.

Erfaringene med konsultasjonsprosedyrene har vist at det er oppnådd enighet med samiske interesser i mange saker. I andre saker har partene nærmet seg hverandre, men uten at det er oppnådd enighet. Enkelte beslutningsprosesser har tatt lengre tid enn det som i utgangspunktet var planlagt. Regjeringen ser samtidig at konsultasjoner bidrar til å utvikle en gjensidig forståelse og kunnskap om hverandres utgangspunkt og syn på ulike saker.

2.5.1 Anvendelse av konsultasjonsprosedyrene i departementenes arbeid med meldinger til Stortinget

En stortingsmelding er i seg selv ikke et tiltak i konsultasjonsprosedyrenes forstand, og det konsulteres i utgangspunktet ikke om meldinger. En melding kan imidlertid inneholde ett eller flere nye tiltak som berører samiske interesser direkte, og det vil kunne være plikt til å konsultere om slike tiltak. Stortingsmeldinger kan ha svært forskjellig karakter, og i enkelte tilfeller vil det kunne være naturlig at et departement samarbeider med Sametinget om utformingen av hele eller deler av en melding.

2.5.2 Pågående og gjennomførte konsultasjoner med Sametinget

Regjeringen følger for tiden opp utredningen fra Samerettsutvalget (NOU 2007: 13 *Den nye same retten*). Forslagene fra utvalget berører flere departementers fagområder, og det er derfor opprettet en arbeidsgruppe med representanter fra de mest berørte departementene. Gruppen ledes av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet i fellesskap. Utvalgets forslag til saksbehandlings- og konsultasjonslov og kartleggings- og anerkjennelseslov følges opp først. Som del av oppfølgingen

av forslaget til saksbehandlings- og konsultasjonslov, overleverte fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren et konsultasjonsgrunnlag til Sametinget 25. juni 2012. Det er avholdt to konsultasjonsmøter mellom Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet og Sametinget om dette temaet, 30. november 2012 og 8. mai 2013. Konsultasjonsprosessen videreføres høsten 2013.

Samerettsutvalget har også fremsatt forslag om endringer i minerallovgivningen og en rekke andre sektorlover. Som et ledd i oppfølgingen av utredningen vil regjeringen vurdere om det i mineralloven skal innføres særskilte regler for å ivareta samiske interesser ved mineralvirksomhet utenfor Finnmark. Nærings- og handelsdepartementet vil ha et hovedansvar for oppfølgingen av forslaget til endringer i mineralloven.

Regjeringens strategi for mineralnæringen ble lagt fram 13. mars 2013. Strategien har en særskilt omtale av mineralvirksomhet i områder med samiske interesser. Nærings- og handelsdepartementet og Sametinget har i konsultasjoner blitt enige om konkrete tiltak med hensyn til samiske interesser. For å styrke samiske aktørers kapasitet og kompetanse vil Nærings- og handelsdepartementet drøfte muligheten for å gi økonomisk støtte til Stiftelsen Protect Sápmi i en oppstartsperiode. Stiftelsen skal bistå samiske aktører i arealaker. Et annet tiltak er å styrke kunnskapsgrunnlaget knyttet til mineralvirksomhet i områder med samiske interesser. Nærings- og handelsdepartementet vil gi Direktoratet for mineralforvaltning, i samarbeid med Senter for samiske studier ved Universitetet i Tromsø, i oppdrag å utarbeide et tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag om virkningene av mineralvirksomhet for reindrift og andre samiske interesser.

Reguleringene i laksefisket i Nord-Troms og Finnmark i 2012 ble konsultert Sametinget uten at det ble oppnådd enighet. Reguleringene var basert på en avveining av situasjonen for laksebestandene og hensynet til samisk kulturutøvelse og kystkultur. Det ble også lagt vekt på anbefalingene fra et arbeidsutvalg som var opprettet i henhold til en rammeavtale mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, selv om utvalgets anbefalinger ikke ble fulgt opp i sin helhet. Innføring av nye fiskesparende tiltak i Tanavassdraget ble også vektlagt.

Sametinget er representert i delegasjonen som forhandler med Finland om en ny avtale om laksefisket mv. i Tanavassdraget. Hovedformålet med forhandlingene er å redusere fisket til et bærekraftig nivå. Det er lagt opp til at nye fiskere-

guleringer skal være på plass fra og med fiskesesongen 2015.

Det arbeides med forslag til ny lov om fiskeretten i Tanavassdraget. Konsultasjoner vil bli avholdt i 2013.

Det ble gjennomført konsultasjon om kvalitetssnorm for ville bestander av atlantisk laks i mai/juni 2013.

I lov 14. juni 2013 om endringer i reindriften mv. (avvikling av områdestyrene), er det vedtatt at områdestyrene skal avvikles og at områdestyrenes oppgaver overføres til fylkesmennene. Overføringen av områdestyrenes myndighet til fylkesmennene forutsettes å skje parallelt med en administrativ overføring av Reindriftforvaltningens områdekontorer til fylkesmennene. Fylkesmannen vil dermed bli den statlige regionale fagmyndigheten i den offentlige forvaltningen av reindriften.

Olje- og energidepartementet har hatt flere møter med Sametinget både på administrativt og politisk nivå, i løpet av det siste året. Møtene har dreid seg om klagebehandlingen av kraftledningen Ofoten-Balsfjord-Hammerfest, om saksbehandlingsrutiner og om forholdet mellom energipolitikk og samiske interesser generelt. Departementet har hatt flere store kraftsaker til behandling, og det er avholdt konsultasjoner med Sametinget om disse sakene som ledd i klagebehandlingene.

Kunnskapsdepartementet mener å ha hatt et godt og konstruktivt samarbeid med Sametinget i 2012. Det har vært avholdt egne konsultasjonsmøter om blant annet arbeidet med Meld. St. 24 (2012–2013) *Framtidens barnehage* og Meld. St. 20 (2012–2013) *På rett vei*, som begge ble lagt fram våren 2013. I tillegg har det vært avholdt både administrative og politiske møter om samisk barnehagetilbud, grunnopplæring og høyere utdanning.

Helse- og omsorgsdepartementet har i 2012 konsultert Sametinget om blant annet de årlige oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene. I tillegg ble det gjennomført egne konsultasjoner om Meld. St. 30 (2011–2012) *Se meg! En helhetlig rusmiddelpolitikk alkohol – narkotika – doping*.

2.5.3 Oversikt over gjennomførte konsultasjoner og faste møter med Sametinget

Nedenfor fremgår en oversikt over konsultasjoner mellom Sametinget og departementene og direktoratene i 2012 og fram til og med mai 2013. Det gjennomføres også faste dialogmøter, og dialog

om enkeltsaker, mellom departementer/direktorer og Sametinget. Det er også gjennomført konsultasjoner med reinbeitedistrikter, lokale for- eninger med flere. Disse konsultasjonene er ikke

inntatt i opplistingen. For enkeltsaker er det angitt om konsultasjonene er ferdige og om det er opp- nådd enighet eller ikke.

Tabell 2.1

Departement/ direktorat	Tema	Tidspunkt	Ferdig/ ikke ferdig	Enighet/ ikke enighet
BLD	Forskrift om barnets talsperson	23.08.2012	Ikke ferdig	Ikke enighet
BLD	Forskrift om barnets talsperson	27.11.2012	Ferdig	Ikke enighet
FAD	Halvårlig politisk møte mellom Sametinget og Fornyings-, administrasjons- og kirke- departementet	25.06.2012	Fast møte	Fast møte
FAD	Halvårlig politisk møte mellom Sametinget og Fornyings-, administrasjons- og kirke- departementet	10.12.2012	Fast møte	Fast møte
FAD	Oppfølging av Samerettsutvalget – utvalgets forslag til saksbehandlings- og konsultasjonslov	30.11. 2012 og 08.05.2013	Ikke ferdig	
FKD	Tiltak i stortingsmeldingen <i>Verdens fremste sjømatnasjon</i>	21.2.2013	Ferdig	Enighet
FKD	Oppfølging av Kystfiskeutvalget/Prop. 70 L	18.9.2012	Ikke ferdig	
FKD	Halvårlige konsultasjonsmøter	10.12.2012	Faste møter	Faste møter
FKD	Reguleringer av fisket 2013	03.12.2012	Ferdig	Enighet
Fiskeri- direktoratet	Halvårlige reguleringsmøter	Mai 2012 høsten 2012, og våren 2013	Ferdig	Enighet
HOD	Forskrift til folkehelseloven	Våren 2012	Ferdig	Enighet
HOD	Folkehelsemeldingen	Våren 2013	Ferdig	Enighet
JD/Krimi- nalomsorgen	Tiltaksplan for god og likeverdig straffe- gjennomføringen av samiske innsatte og domfelte	19.10.2012	Ferdig	Enighet
JD	Framgangsmåten for oppnevningen av Utmarksdomstolen for Finnmark	Mars 2013	Ferdig	Enighet
JD	Kartlegging av vold I nære relasjoner	19.02.2013	Ferdig	Enighet
KD	Tiltak i stortingsmelding om utdanning for velferdstjenestene	30.01.2012	Ferdig	Enighet
KD	Mandat for samisk barnehagelærer- utdanning	02.02.2012	Ferdig	Enighet
KD	Endring av forskrift mht. kriterier for akkreditering av nye doktorgradsstudenter	07.02.2012 og 16.02.2012	Ferdig	Enighet
KD	Ny forskrift om rammeplan til barnehage- lærerutdanning	16.05.2012	Ferdig	Enighet
KD	Forslag om endring i opplæringslov og privatskolelov (spesialundervisning og psykososialt miljø)	16.01.2013	Protokoll til undertegning	Enighet

Tabell 2.1

Departement/ direktorat	Tema	Tidspunkt	Ferdig/ ikke ferdig	Enighet/ ikke enighet
KD	Forskrifter for lærerutdanning for trinn 8–13	07.02.2013	Ferdig	Enighet
KD	Tiltak i stortingsmelding om grunnopplæringen	25.02.2013	Protokoll til undertegning	Uenighet på ett punkt
KD	Fag- og timefordeling for elever med samiskopplæring	15.04.2013	Ferdig	Enighet
KUD	Halvårlig kontaktmøte	13.02.2012	Fast møte	Fast møte
KUD	Halvårlig kontaktmøte	19.06.2012	Fast møte	Fast møte
KUD	Halvårlig kontaktmøte	21.02.2013	Fast møte	Fast møte
LMD	Endringer i reindriftsloven	30.03.12, 01.06.12, 02.10.12, 30.11.12 og 21.01.13	Ferdig	Ikke enighet
LMD	Endringer i jordskifteloven	3 møter fra 15.06.12 til 30.10.12	Ferdig	Enighet
MD	Internasjonale klimaforhandlinger	Desember 2012	Årlig	Enighet
MD	Tiltak i Meld. St. 33 (2012–2013) Klimatilpasning i Norge	Mai 2013	Ferdig	Enighet
MD	Regulering av laksefiske i Nord-Troms og Finnmark	21.03.2012 og 26.04. 2012	Ferdig	Ikke enighet
MD	Rapport fra arbeidsgruppe for reduksjon av konfliktnivået rovdyr-reindrift i Nord-Trøndelag	2010–	Ikke ferdig	
MD	Nasjonalpark/landscapsvernområde: 1. Navitdalen/Kvænangsbotn landskapsvernområde 2. Møysalen/Svellingflaket nasjonalpark/landscapsvernområde 3. Børgefjell nasjonalpark 4. Skarvan/Roltdalen nasjonalpark/Sylan landskapsvernområde 5. Skardsfjella-Hyllingsdalen landskapsvernområde 6. Femundsmarka/Gutulia nasjonalpark 7. Øvre Dividal nasjonalpark	2012	Ferdig (avsluttet vår 2013)	Enighet
Fylkesmannen i Nordland	Mandat og sammensetning av arbeidsutvalg for Holmvassdalen naturreservat	18.01.2012	Ikke ferdig, videreføres med MD	
Fylkesmannen i Nordland	Konsultasjon om Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark	18.01.2012	Ikke ferdig, videreføres med MD	

Tabell 2.1

Departement/ direktorat	Tema	Tidspunkt	Ferdig/ ikke ferdig	Enighet/ ikke enighet
Fylkes- mannen i Nordland	Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark	18.01.2012	Ikke ferdig, videreføres med MD	
Direktoratet for naturfor- valtningen	Om fiskeforskrifter	24.02.2012 og 02.03. 2012	Ikke ferdig, videreføres med MD	
OED	420 k V kraftledning Ofoten – Balsfjord	21.08.2013*	Ferdig	Enighet
OED	Vindkraft og kraftledninger på Fosen	21.08. 2013*	Ferdig	Enighet
NVE	420 kV kraftledning Balsfjord-Hammerfest	15.03.2012	Ferdig	Ikke enighet
NVE	Syv vannkraftverk i Ullsfjord	22.02.2012	Ferdig	Enighet om at konsultasjons- plikten er ivaretatt
NVE	420 kV kraftledning Storheia Trollheim	15.05.2012	Ferdig	Delvis enig- het/ enighet om å lukke konsultasjo- nen
NVE	Kalvatn vindkraftverk og 132 kV tilknyt- ningsledning	05.12.2012*	Ferdig	Ikke enighet
NVE	132 kV ledning Steinnes – Skarmunken	04.12.2012	Ferdig	Ikke enighet
NVE	Jotind 1 og 2 vannkraftverk i Tjeldsund	04.12.2012	Ferdig	Enighet om at konsultasjons- plikten er ivaretatt (for- utsatt videre- ført med OED ved behand- ling av inn- stilling)
NVE	Sørfjord vindkraftverk	05.12.2012*	Ferdig	Ikke enighet
NVE	Skogvatnet vindkraftverk	05.12.2012*	Ferdig	Ikke enighet
NVE	Mosjøen vindkraftverk	05.12.2012*	Ferdig	Ikke enighet
NVE	Hammerfest vindkraftverk	05.12.2012*	Ferdig	Ikke enighet
NVE	Kvalsund vindkraftverk	05.12.2012*	Ferdig	Ikke enighet
NVE	Falesrassa vindkraftverk	05.12.2012*	Ferdig	Ikke enighet
NHD	Strategi for mineralnæringen	22.10.2012	Ferdig	Enighet
UD	Halvårlige politiske møter om saker som angår urfolk i nord, Barentssamarbeidet, Arktisk råd og urfolkssaker i FN	08.02.2012, 22.06.2012 og 13.12.2012	Faste møter	Faste møter

Tabell 2.1

Departement/ direktorat	Tema	Tidspunkt	Ferdig/ ikke ferdig	Enighet/ ikke enighet
SD	Konseptvalgutredning (KVU) E10/Rv 85 Evenes – Sortland	November og desember 2012	Ferdig for departemen- tets vedkom- mende. Det er imidlertid mulig at Same- tinget kan be- om konsulta- sjoner med Statens vegve- sen når saken skal planleg- ges videre etter plan- og byggnings- loven.	

* Siste møte/tidspunkt for lukking av konsultasjonsprosessen, i saker hvor det er avholdt flere konsultasjonsmøter.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedeparte-
mentet

t i l r å r :

Tilråding fra Fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartementet 4. oktober 2013 om Same-
tingets virksomhet 2012 blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1

Sametingets årsmelding 2012

1 Innledning

Sametinget er en folkevalgt forsamling for samene i Norge. 39 representanter velges fra 7 valgkretser hvert fjerde år. Sametinget skal styrke samenes politiske stilling og fremme samenes interesser i Norge, bidra til en likeverdig og rettferdig behandling av det samiske folket og arbeide med å legge forholdene til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Sametinget arbeider med saker innenfor alle samfunnsområder som særlig berører samene, i tillegg til å gi uttalelser og være en høringsinstans for offentlige myndigheter. Sametinget forvalter en del av de midlene som bevilges til samiske formål over statsbudsjettet, og gjennom Sametinget har samene i Norge fått en viss myndighet innenfor kultur, språk, opplæring, kulturminnevern og næring.

Sametingets årsmelding omfatter Sametingets politiske og forvaltningsmessige aktivitet i 2012. Årsmeldingen rapporterer om oppfølgingen av hovedmålene og delmålene for de enkelte fagområdene og bruken av virkemidlene i budsjettet for 2012.

Sametinget har i 2012 lagt frem flere meldinger og redegjørelser. Gjennom meldinger og redegjørelser vil Sametingets politikk på ulike områder fremmes. I arbeidet med meldinger og redegjørelser har det samiske samfunnet kunnet komme med innspill og fremmet sine synspunkter for Sametinget. Innspill fra publikum har kommet både muntlig og skriftlig, gjennom møter med ulike instanser og på folkemøter som Sametinget har arrangert. Meldingsarbeidet har derfor vært svært verdifull for Sametinget, og vil legge føringer for Sametingets politikk på området for fremtiden.

I 2012 er Sametingets melding om opplæring vedtatt. Sametingsrådet har også lagt frem melding om barnehager og språkmelding. Disse vil vedtas i 2013. I tillegg er det lagt frem redegjørelser om regionalpolitikk, likestilling, og eldrepolitikk.

Sametingets regnskap for 2012 er vedlagt årsmeldingen.

1.1 Forskning om sametingsvalget

Sametinget har kunngjort åpen anbuds konkurranse for forskningsprosjekt om sametingsvalget 2013, med en økonomisk ramme på 3 millioner kr over tre budsjettår. Forskningsprosjektet finansieres av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Sametinget bidrar med en tilleggsfinansiering i oppstartsåret. Formålet med forskningsprosjektet er å analysere vilkårene for, funksjonen til og utfordringene ved Sametinget, og bygge opp samisk valgforskningskompetanse der det legges vekt på kulturelle og språklige forhold.

1.2 Besøkende i 2012

Sametinget er en institusjon som får oppmerksomhet langt utenfor Norges grenser. Mange offisielle representanter fra ulike stater og internasjonale organisasjoner besøker Sametinget. I 2012 har Sametinget hatt besøk av den indiske minister for Panchayati Ray og stammespørsmål, Kishore Chandra Deo og av medlem fra FNs Permanente forum (UNPFII), Eva Biaudet fra Finland. Sametinget har også hatt besøk av den chilenske påtalemyndighet, som vært på studietur i Norden.

Flere ambassader, med særlig interesse for urfolk og arktisk politikk, har sendt sine ambassadører til Sametinget i 2012. Dette er Italia og Sør-Koreas ambassadører til Norge og EUs ambassadør. I tillegg har representant fra Argentinas ambassade besøkt Sametinget i 2012 og medlem av den tyske parlamentskomiteen for utenrikssaker, Toralf Pilz.

Andre besøkende i 2012 har vært en ILO-koordinert delegasjon fra Bangladesh, en ekspertgruppe for minoritetsspørsmål fra Japan og representanter for RAIPON, med følge av representanter for de russiske samer samt representanter fra ungdomsorganisasjoner i Nunavut i Canada.

I underkant av tre tusen mennesker besøkte Sametinget i 2012, mange av disse er turister. Sametinget har egne guider i sommermånedene. Hver dag klokken 13.00 hele året tilbyr Sametinget guiding på sametingsbygget.

1.3 Nye nettsider

Sametinget lanserte nye nettsider i begynnelsen av 2012. Informasjonen er på norsk, sør-, lule- og nordsamisk. Sidene er blitt godt mottatt av publikum. Siden er laget i samarbeid med Making Waves.

2 Språk

Den samiske befolkningen skal ha mulighet og rett til å bruke sitt eget språk. Bevaring, styrking og utvikling av de samiske språkene er sentralt for den samiske kulturens framtid. Derfor er Sametingets hovedmål at samisk skal være et naturlig språk på alle arenaer.

2.1 Aktiv bruk og synliggjøring av samisk i det offentlige rom

For at samisk skal være et naturlig språk på alle arenaer, må samisk brukes aktivt og være synlig i offentlig sammenheng. Det viktigste virkemidlet til Sametinget på språksektoren er tospråklighetsmidlene som Sametinget bevilger til kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Målet for dette tilskuddet er at befolkningen i disse kommunene skal få tjenestetilbud på samisk, både skriftlig og muntlig. Et annet mål med tilskuddet er å få kommunene til å være aktive i utviklingen av det samiske språket. Ni kommuner og fire fylkeskommuner fikk tospråklighetstilskudd fra Sametinget i 2012.

Rapportene som kommunene sender til Sametinget, viser at kommunene jobber for å innfri kravene i Samelovens språkregler. Rapportene viser også at situasjonen for de samiske språkene er forskjellig fra kommune til kommune i forvaltningsområdet for samisk språk. Det er de kommunene der det snakkes lite samisk og der det er få ansatte som behersker samisk, som er mest aktive i språkutviklingsarbeidet. Sametinget vil at kommunene skal være aktive i språkutviklingsarbeidet. Derfor har Sametinget inngått samarbeidsavtaler med hver enkelt kommune om hvordan kommunen skal fremme, styrke og utvikle det samiske språket. Samelovens språkregler danner grunnlaget for samarbeidsavtalene, som skal

sikre at innbyggerne i de kommunene som hører til forvaltningsområdet for samisk språk, har rett til å bruke, bevare, utvikle og styrke bruken av samisk i offentlig sammenheng. Dessuten har avtalen en utviklingsdel der kommunene selv har lagt inn strategier for hvordan de ønsker å fremme samisk språk i sin kommune. Derfor er samarbeidsavtalene inngått for å få flere aktive kommuner som jobber med å få oppfylt forpliktelsene i loven og som jobber med språkutvikling.

De respektive samarbeidsavtalene for bruken av tospråklighetsmidlene mellom Sametinget og den enkelte kommune og fylkeskommune for perioden 2012–2014 ble underskrevet i februar 2012. Avtalene skal følges opp årlig, i møter både på politisk og administrativt nivå.

For å oppnå målet om at samisk skal være et naturlig språk på alle arenaer, ser Sametinget det som viktig å ha god kontakt også med kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Mange samisktalende bor i kommuner utenfor forvaltningsområdet, og derfor ønsker også disse kommunene å være aktive i arbeidet med samisk språk. Sametinget har dialog med flere kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk for å se om det er mulig å utforme samarbeidsavtaler med tiltak som kommer den samiske befolkningen til gode. Sametinget ser at dette arbeidet er med på å øke bruken av samisk språk, og at det fører til at samisk språk kan bli et naturlig språk på alle arenaer.

Tromsø kommune har ønsket dialog med Sametinget for å styrke tilbud til den samiske befolkning i kommunen. Sametingsrådet og Tromsø kommune har utarbeidet forslag til en samarbeidsavtale som skal bidra til at den samiske befolkningen i Tromsø skal kunne bevare og utvikle sitt språk og sin kultur. Formålet med avtalen er å få til et varig og forpliktende samarbeid mellom Sametinget og Tromsø kommune i saker som angår samer og samiske forhold i Tromsø kommune. Sametingsrådet har godkjent avtaleteksten og avventer nå Tromsø kommunes politiske behandling av forslag til avtale. Den skal behandles av kommunen i begynnelsen av 2013. Dette samarbeidet er en del av Sametingets arbeid med å styrke det samiske språkets rolle som et naturlig språk på alle arenaer.

Det er i 2012 avholdt møter med Alta kommune, med intensjon om igangsetting av samarbeid mellom kommunen og Sametinget. Alta kommune ønsker å bedre det samiske barnehagetilbudet og skoletilbud i Alta kommune. I 2013 igangsettes arbeidet med en samarbeidsavtale mellom

Sametinget og Alta kommune, med spesielt fokus på skole og barnehage.

2.2 Arenaer for å lære og bruke samisk språk

Et av Sametingets delmål er at vi skal ha levende og aktive samiske språkarenaer. Derfor ga Sametinget direkte tilskudd i 2012 til 11 samiske språksentre. Gielem nastedh i Snåsa har fra 2012 fått direkte tilskudd fra Sametinget. Målet for tilskuddsordningen er at samisk skal synes og høres i virkeområdet for språksenteret. Sametinget ser at språksentrene lykkes bra i arbeidet med å synliggjøre det samiske språket i sine virkeområder. De er med på å opprette arenaer der man kan lære seg samisk og få anledning til å snakke samisk. Dette bekreftes også i Samisk språkundervisning som ble ferdigstilt i 2012. Språksentrene er flinke til å søke om tilskudd til språkprosjekter, blant annet tilrettelegger de arenaer der samisk kan høres. Språksentrene er meget aktive, og de arrangerer mange vellykkede prosjekter. De er virkelig med på å synliggjøre det samiske språket og utvikle det til å bli et levende språk, spesielt i de områdene der språket høres lite og er lite synlig. Etter Sametingets syn er grunntilskuddet til språksentrene med på å opprette og opprettholde levende og aktive samiske språkarenaer.

Norut Alta har i 2012, på oppdrag fra Sametinget, evaluert ti samiske språksentre som ble etablert i perioden 1995–2009, og som fikk grunntilskudd fra Sametinget i perioden 2006–2010. Med denne evalueringen ønsket Sametinget å få et bilde av språksentrenes bruk av grunntilskuddet som de får fra Sametinget, om tilskuddet bidrar til måloppnåelse, og få konkrete forslag til endringer og forbedringer av Sametingets forvaltning av grunntilskuddet.

En egen rapport ble utarbeidet på bakgrunn av evalueringen: 2012:6 Evaluering av samiske språksentre. Evalueringen viser at språksentrene har bidratt til at Sametingets mål for tilskuddsordningen er oppnådd, nemlig at samisk språk høres og synes i språksentrenes virkeområde. I tillegg er språksentrene noen av de viktigste instansene for læring og videreutvikling av samisk språk og er derfor viktige språkarenaer.

Evalueringen viser at språksentrenes virkeområder er veldig ulike, der noen engasjerer seg kun lokalt, mens andre har større virkeområder. Sametinget ønsker at sentrene engasjerer seg regionalt, men de må definere sitt virkeområde slik at lokal engasjement er sikret. Regional satsing vil medføre økonomiske utfordringer. Evaluate-

ringen sier at en regional satsing vil kunne styrke og robustgjøre eksisterende språksentre og vil være et bedre alternativ enn å opprette nye språksentre.

Sametinget er en viktig premissleverandør for språksentrene i og med at språksentrene er etablert med grunnfinansiering fra Sametinget. Derfor ønsker Sametinget et godt samarbeid og god kontakt med språksentrene. Samtidig mener Sametinget at også kommuner, fylkeskommuner og staten bør ta mye større ansvar når det gjelder økonomisk støtte til samiske språksentre.

Språksentrenes aktiviteter og prosjekter finansieres stort sett gjennom søkerbaserte prosjektmidler, som i stor grad er Sametingets søkerbaserte midler. Språksentrene opplever at finansiering av aktiviteter er usikker og varierer fra år til år. Det oppleves som at finansiering legger premisser for hva sentrene skal satse på. Sametinget mener at språksentrene fortsatt skal være viktige språklæringsinstanser og domener hvor samisk språk snakkes, høres og synliggjøres. Det er viktig at språksentrene har en forutsigbar økonomi. Sametinget vil i løpet av 2013 følge opp evalueringen og eventuelle endringer i rammebetingelser vil bli gjort i budsjett 2014. Tilskuddet må ta utgangspunkt i aktivitetsnivået til språksentrene, og det skal legges til rette for kontinuitet i aktivitetene. Med dette håper man å legge forholdene bedre til rette slik at språksentrene vil kunne synliggjøre det samiske språket bedre og tilby kurs, aktiviteter og gjennomføre prosjekter som fører til levedyktige og aktive arenaer for samisk språk.

2.3 Samisk språk som et naturlig dagligspråk – også i fremtiden

2.3.1 Nordisk samarbeid

Det nordiske språksamarbeidet er viktig fordi det er med på å befeste det samiske språkets stilling i samfunnet, og for at språket får en felles utvikling i de forskjellige landene. Styret for Samisk parlamentarisk råd (SPR-S) har vedtatt å sette i gang et prosjekt for etablering av et nordisk samisk fag- og ressurscenter. Senteret har fått navnet, Sámi giellagáldu. Senteret får i første omgang ikke en fysisk utforming, men de ansatte vil utføre sin virksomhet i tilknytning til administrasjonen til sine respektive sameting. Dette arbeidet er viktig for at samisk språk skal bli et fullverdig bruks-språk i hverdagen.

Sámi giellagáldu sine hovedansvarsområder er samisk språksamarbeid, språkfaglig arbeid og å tilby språktjenester til språkbrukere i Finland,

Sverige og Norge. Senteret har, sammen med sametingene, ansvar for å styrke og utvikle det nordiske språksamarbeidet, styrke og utvikle samisk ved å ivareta hver språkgruppes behov, utfordringer og ressurser, og berike språket og sikre dets framtid. Sámi giellagáldu skal følge opp spørsmål fra alle språkområdene og koordinere disse i samarbeid med sametingene og andre språkinstitusjoner. Senterets arbeidsoppgaver er bl.a. språkrøkt, språkutvikling, terminologiarbeid, språknormering, navnetjeneste, arbeid med stedsnavn og informasjon om samisk språkfaglige saker. Sámi giellagáldu sine arbeidsoppgaver og ansvarsområder er dynamiske. Dette betyr at det er mulig å utvikle og tilpasse senterets virksomhet etter det samiske språkets språkfaglige stilling og behov til enhver tid.

Sekretariatet i Sámi giellagáldu består av administrasjonsstillinger og språkfaglige stillinger for nordsamisk, inarisamisk, sørsamisk, lulesamisk og østsamisk.

Sametinget i Norge har fått bevilget støtte til Sámi Giellagáldu-prosjektet fra Tromsø fylkeskommune og Nordland fylkeskommune i tillegg til statlig Interregstøtte. Sametinget har også avsatt midler i eget budsjett til prosjektet. Det er Sametinget i Finland som leder etableringsprosjektet for samisk fag- og ressurscenter.

Som et av Sametingets egeninitierte prosjekter, ble det arrangert lulesamisk språkkonferanse i Jokkmokk, med Samernas Utbildingscentrum som arrangør. Bakgrunnen til initiativet var å få et bedre samarbeid med lulesamiske institusjoner på svensk side. Konferansens hovedtema var språk(re)vitalisering, undervisning og forskning. Målgruppe var språkarbeidere og andre språkinteresserte som kjemper for at lulesamisk språk skal høres, synes og utvikles.

Under språkkonferansen ble det uttrykt et sterkt ønske om samarbeid om konkrete språkprosjekter over landegrensa. Referansegruppen til lulesamisk språkkonferanse tok derfor initiativ til å danne en lulesamisk nettverksgruppe. Nettverksgruppen består av 9 representanter fra Samernas Utbildingscentrum, Árran lulesamisk senter, Nordland fylkeskommune, Tysfjord kommune, Jokkmokks kommun, JulevSámega, DSJ og representanter fra Sametingene i Norge og Sverige. Gruppen skal utarbeide en langsiktig plan for grenseoverskridende arbeid for lulesamisk språk, med konkrete prosjekter. Blant annet ble det foreslått en årlig lulesamisk språkkonferanse, vekselvis i Tysfjord og Jokkmokk, praktisk tema-kurs i tradisjonell kunnskap med tilhørende terminologiarbeid, språkleir for barn, unge og voksne

med eldre som mentorer, læremiddelutvikling og lulesamisk språkforskning.

Evaluering av søkerbaserte språkprosjektmidler

Sametinget har en søkerbasert tilskuddsordning for språkprosjekter i samisk, der målet er å styrke og øke bruken av samisk. I 2012 var det satt av kr 8 810 000 til dette. Midlene er beregnet for språkprosjekter både innenfor og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Av disse midlene kommer kr 1 200 000 fra Samefolket fond.

I år ble det gitt støtte til blant annet samisk-kurs, stedsnavnmøter, utvikling av samfunnsfags-termer i lulesamisk og utvikling av ordspill for lulesamiske barn. For lulesamisk er det gitt støtte til å arrangere kurs for voksne og til å lage tv-program for unge.

Det er også gitt støtte til å tilrettelegge språkarenaer der språket høres og brukes for barn, unge og voksne, spesielt i de områdene der språket høres lite i offentlig sammenheng. Prosjektrapportene viser at mange prosjekter har lyktes godt i opprettelse av arenaer der språket undervises og høres. Spesielt språksentrene er flittige søkere, de har opprettet mange språkarenaer ved hjelp av språkprosjektmidlene. Disse er også med på å fremme samisk språk slik at det brukes og kommer til syne i de områdene der språket er truet. Terminologiprojektene er med på å utvikle samisk språk, slik at det blir et fullverdig bruks-språk i en moderne hverdag.

For at samisk språk skal bli et fullverdig bruksspråk i hverdagen, har Sametinget i år gitt støtte til utvikling av samiskspråklige «apper», applikasjoner som brukes i mobiltelefoner og nettbrett. Sametinget har gitt tilskudd til utvikling av applikasjoner for mobiltelefoner på alle tre samiske språk.

For å få til en enda bedre forvaltning av de søkerbaserte språkprosjektmidlene, har Sametinget i 2012 igangsatt en evaluering av denne virkemiddelordningen. Etter en anbudsrunde er det inngått avtale med Norut Alta-Áltá om evalueringsarbeidet. Evalueringen skal ferdigstilles innen 1. februar 2013.

Evalueringen skal belyse om tilskuddet bidrar til måloppnåelse og hvilke momenter som eventuelt hindrer dette, hvilke erfaringer/synspunkter har tilskuddsmottakere til ordningen og de tildelingskriteriene og rapporteringskrav som er gjort gjeldende og vurdere hvorvidt denne ordningen bør tilpasses andre ordninger som Sametinget har for språkutvikling, for eksempel grunntilskudd for språksentre. Sametinget har også bedt om kon-

krete forslag til endringer og forbedringer, slik at en oppnår en bedre og mer målrettet utnyttelse av tilskuddet.

Evalueringen skal omfatte de som har fått tilskudd til språkprosjekter fra Sametinget i perioden fra 2007–2011.

2.3.2 Samisk språkundersøkelse 2012

Det er nødvendig å kartlegge språksituasjonen for å kunne følge med i hvilken retning samisk utvikler seg. Det behøves mer systematisk kunnskap om bruken av samisk språk. Derfor har Sametinget, sammen med Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet, i 2012 gjennomført en landsomfattende undersøkelse om bruken av samisk.

Formålet med undersøkelsen var å finne ut hvor mange som behersker muntlig og skriftlig de forskjellige samiske språkene som snakkes i Norge, i hvilke sammenhenger samisk blir brukt og på hvilket nivå samisk brukes som samhandlingsspråk i barnehagen, skolen, i jobbsammenheng, osv. I tillegg var målet med undersøkelsen å finne ut hvilket språk foreldrene velger for sine barn og hvilke språkopplærings- og utviklingsbehov de forskjellige språkene har.

I undersøkelsen ble det brukt både kvalitative og kvantitative forskningsmetoder. Som grunnlag for den kvantitative delen ble Sametingets valgmanntall brukt, fordi det er det eneste offentlige registeret om samene i Norge. Til sammen 5000 personer registrert i Sametingets valgmanntall fikk tilsendt spørreskjemaet. Av disse svarte nærmere 40 % på undersøkelsen. Den kvalitative delen ble gjennomført med kasusintervjuer i 12 kommuner: Nesseby, Kautokeino, Kåfjord, Kvalsund, Tromsø, Skånland, Tysfjord, Bodø, Snåsa, Hattfjelldal, Røros og Oslo.

I rapporten fra Samisk språkundersøkelse 2012 kommer det ikke frem hvor mange som bruker de ulike samiske språkene. Undersøkelsen viser at nesten halvparten av de som tilhører den nordsamisk gruppen, behersker språket ganske godt, og en tredjedel av folk i lule- og sørsamisk område behersker disse språkene. Når det gjelder nordsamisk, er det store geografiske variasjoner. Situasjonen i Kautokeino og Karasjøk er ganske annerledes enn andre steder i Norge. I disse områdene forstår og snakker alle samisk, og samisk brukes på de fleste arenaene og i alle situasjoner, om enn på forskjellig nivå. Når det gjelder resultatene, viser vi til rapporten fra undersøkelsen, Samisk språkundersøkelse 2012.

2.3.3 Sametingsmelding om samisk språk

Sametingets hovedmål for utvikling av samisk språk er å øke antall brukere og øke bruken av samisk språk. For å kunne nå disse målene, er det nødvendig med en overordnet politikk om samisk språk, som er retningsgivende og klargjør prinsipielle spørsmål når det gjelder bruk og utvikling av samisk språk, og det er nødvendig å klargjøre myndighetsområder og ansvarsfordeling mellom Sametinget og regjeringen. Sametingsmelding om samisk språk ble lagt frem for plenum i november 2012. Meldingen beskriver og drøfter de overordnede utfordringer samisk språk står ovenfor, og hvilken rolle og politisk myndighet Sametinget skal ha i fremtiden innenfor samisk språk. Meldingen er delt inn i 4 hovedinnsatsområder; Ansvar for samisk språk, rammebetingelser for samisk språk, språkbrukere og bruk av samisk språk.

Sametingsmeldingen legger opp til en rekke større endringer av dagens ordninger og regelverk. Sametinget krever det overordnede ansvaret for utviklingen av samisk språk, revidering av samelovens språkregler, fjerning av dagens forvaltningsmodell og like rettigheter for alle samisktalende uavhengig av bosted.

Samelovens språkregler omfatter i dag kun kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk og gir slik ikke den samisktalende befolkningen i Norge lik rett til bruk og opplæring i samisk språk. Meldingen tar for seg denne problematikken og fastslår at offentlig forvaltning er et statlig ansvar og at den samisktalende befolkningen har rett til betjening på samisk språk uavhengig av bosted. Dette innebærer at samelovens språkregler skal omfatte hele landet.

Sametingsmeldingen går bort fra dagens forvaltningsmodell, og ser i stedet for seg de kommunene som er innlemmet i forvaltningsområdet i dag som samarbeidspartnere i arbeidet for styrking og utvikling av samisk språk. Dette betyr en todeling av ansvarsforhold, hvor staten har ansvar for offentlig tjenesteyting. Dette innebærer økonomisk og administrativt ansvar for at kommuner, fylkeskommuner og offentlige institusjoner betjener den samisktalende befolkningen på samisk. Sametinget har ansvaret for utvikling av samisk språk og ser behov for å styrke samarbeid og ressurser i arbeidet for å utvikle samisk språk på ulike nivåer i samfunnet. Denne endringen skaper behov for et utvalg som har mandat til å utrede og fremme forslag til endringer av lovverk, myndighets- og ansvarsområde innen samisk språk.

2.3.4 Samisk terminologi

Sametinget lanserte lulesamisk-norsk, norsk-lulesamisk digital ordbok, under lulesamisk språkkonferanse i Jokkmokk. Nettordboka, som fins på giellatekno.uit.no sine hjemmesider, er en midlertidig versjon, hvor språkbrukere har mulighet til komme med innspill og suppleringer. Etter perioden med kvalitetssikring er det ment å lage en mer brukervennlig digital utgave, samt at den skal gis ut i bokform. Ordboka er en viktig språkressurs som gjør hverdagen enklere for språkbrukere.

Sametingets termarbeid og bearbeiding av termlister er til nytte for alle samisktalende, slik at det gis bedre muligheter for å kunne kommunisere på samisk på forskjellige arenaer, både muntlig og skriftlig. Termarbeid og utarbeiding av termlister er nødvendige for de forskjellige fag, slik at det er mulig å gi undervisning og å kommunisere på samisk i forskjellige fag. Tolkere og oversettere er helt avhengige av termutvikling i sitt arbeid, da det alltid er behov for nye termer i deres arbeid. Også samiske media er avhengig av en fortløpende utvikling av nye termer. Fagbokforfattere og andre forfattere trenger også å få tilgang til nye termer på samisk for å utføre sitt arbeid. Det er i seg selv viktig og nødvendig for utviklingen og bevaringen av samisk språk, at det lages nye samiske termer. Dette gir mulighet til å bruke samisk i en bredere sammenheng, og språket vil kunne komme mer til syne på flere arenaer i samfunnet. Sametingets termarbeid og bearbeiding av termlister vil også gi kommunene og fylkeskommunene bedre muligheter for å yte service på samisk til samisktalende. Som en del av Sametingets daglige språkarbeid benyttes også sosiale medier. Noen eksempler på samiske diskusjonsgrupper på Facebook hvor det diskuteres både terminologi og stedsnavn er: *Ártegis ságat*, *Mijá bágo*, *Numhtie naemhtie soptsestibie*. Dette viser at samiske språk brukes aktivt og er synlig i det offentlige rom og på nye språkarenaer. Sametingets terminologiarbeid er slik en viktig del også av det språkutviklingsarbeidet som diskuteres i sosiale medier.

Sametinget har i 2012 blant annet bearbeidet og gransket en større liste med fuglenavn både på sør-, lule- og nordsamisk. I tillegg er det arbeidet med en eldre ordliste på nordsamisk med landbruksterminologi, diverse lulesamiske termer, samt sørsamiske terminologilister med termer for samfunnsfag, geografi og navn på land. På grunn av at Samisk språknemnd, med sine terminologigrupper, ble nedlagt i slutten av 2011, har det i

2012 ikke vært et eget godkjenningsorgan for samisk terminologi. Det forventes at det nordiske samarbeidsprosjektet, *Sámi Giellagáldu*, vil bidra til at terminologiarbeidet får et løft i tiden fremover.

Oversatte tekster utgjør en anselig del av den daglig produserte tekstmengden. Disse tekstene dekker samiskspråkliges behov for informasjon på sitt eget språk. Oversettelser er ofte de eneste tekstene som omhandler ulike saksområder på samisk og er således en viktig del av språkutviklingsarbeidet. Sametingets oversatte tekster utgjør en stor del av den samlede samiskspråklige sakprosa tekstmengden. Disse tekstene bidrar også til å styrke samisk som saksbehandlings-språk. Sametingets samiskspråklige tekster brukes som informasjonskilder av samiske medier og er slik med på å forme offentlig språkbruk. Sametinget oversetter daglig tekster både til lule-, sør- og nordsamisk.

2.3.5 Samiske stedsnavn

En god del samiske stedsnavn har i 2012 fått offisiell godkjenning. Dette betyr at samiske stedsnavn har gått igjennom saksbehandlingen for registrering av stedsnavn. I slik saksbehandling har Sametingets samiske stedsnavnkonsulenter kommet med tilrådinger til skrivemåten av stedsnavn, og også i enkelte tilfeller kommet med forslag til navn der vi ser at stedene har et samisk navn fra tidligere, og som er i bruk, men ikke har blitt registrert offisielt tidligere. Sametingets nord-, lule- og sørsamiske stedsnavnkonsulenter har også kommet med tilrådinger til for eksempel navn på nye nasjonalparker, naturreservater, nye bruer, tunneler og nye veier over hele Sápmi. Vi ser at det norske samfunnet ser betydningen av at også samiske navn registreres og dokumenteres for nye forekomster samtidig med det nye norske navnet, i områder der det er naturlig, i samiske områder hvor det bor samer, og ved at dette kommer i bruk og til syne. Samiske stedsnavn er også blitt mer og mer synlige ettersom Statens vegvesen har begynt å skilte på samisk i samiske områder. Dette er med på å bevare samiske stedsnavn og bruken av samiske stedsnavn øker. Sametinget anser det som meget beklagelig når vi gjennom media får kjennskap til at det blir gjort hærverk på samiske vegskilt i enkelte områder, for å vise sin motvilje mot samisk språk på vegskilt i samiske områder.

For Sametinget er det også viktig å delta på møter og seminarer hvor stedsnavnssaker diskuteres, for å informere og synliggjøre utfordringer

vi har i saker som omhandler samiske stedsnavn. Derfor har Sametinget deltatt på årlig samrådsmøte med Statens kartverk og andre stedsnavnkonsulenter over hele Norge, og også i UNGEGN (United Nations Group of Experts on Geographical Names) Norden Divisjons konferansen i København hvor stedsnavnssaker for hele Norden ble diskutert. På konferansen drøftet man også saksbehandlingen av stedsnavn, og hvordan problemer kan løses i de enkelte områder, og om hvordan vi kan gjøre saksbehandlingen i stedsnavnssaker så smidig som mulig, slik at vi får en økning i både kvantitet og forbedring i kvalitet på bruken av samiske stedsnavn i samfunnet.

På samrådsmøtet i 2012 fikk noen samiske språksentre presentere stedsnavnprosjekter som de har gjennomført, og som Sametinget har bidratt med tilskudd til. Dette er med på å synliggjøre sentrenes prosjekter for de som daglig jobber med stedsnavn, både for de som jobber i Språkrådet og de som jobber i kartverket. Her fikk språksentrene presentere hvilke prosjekter de har gjennomført, hvordan de har lyktes med prosjektet, og hvilke utfordringer og problemer de støtte på ved innsamling og registrering av samiske stedsnavn.

Etter bestemmelsene i adresserings- og matrikkelloven kan en adresse eller gate ikke registreres med flere navn, og det medfører at parallelle stedsnavn ikke lenger godkjennes som adresse. Dette vil resultere i at kommuner kommer til å velge å bruke norske navn, for vi vet at majoritetsspråket som oftest blir valgt i slike situasjoner, og i de fleste tilfeller er dette norsk. Sametinget har fremmet denne saken overfor Miljøverndepartementet, men loven kan ikke endres før den har vært til høring i forbindelse med revidering av forskriftene. Sametinget vil fortsatt jobbe aktivt med denne saken. Det er viktig at samiske stedsnavn som er godkjent og oppført i Statens kartverk sine registre ikke forsvinner. Lov om stadnamn og adresserings- og matrikkelloven står i motstridene posisjon overfor hverandre i denne saken.

3 Kultur

Sametingets hovedmål for samisk kultur er å få et levende og allsidig samisk kunst- og kulturliv. Levedyktige og aktive samiske møteplasser, kulturinstitusjoner og museer bidrar til levende lokalsamfunn der folk vil bo. Vi ser betydningen av et mangfold av samiske kunstneriske og kulturelle uttrykk, idrettsaktiviteter, kulturaktiviteter for

barn og unge og et godt bibliotektilbud. Et av våre viktigste virkemidler for å nå målene for vår kulturpolitikk, er de økonomiske virkemidlene. Vi gir tilskudd til drift av samiske museer, kulturorganisasjoner, bokbusser, tegneserier, litteratur, musikk, barn og unge og samiske kunstnere. Vi samarbeider også med en rekke aktører som samiske organisasjoner, institusjoner, sentrale, regionale og lokale myndigheter, og enkeltpersoner.

3.1 Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner

Sametinget gir direkte tilskudd over Sametingets budsjett til samiske kulturhus- og kulturformidlingsinstitusjoner, samiske festivaler, samiske idrettsorganisasjoner, samiske teatre, samiske publikasjoner, bokbusser og til samiske museer. Tilskuddet blir gitt etter nærmere kriterier i budsjettet. Sammen med de enkelte kulturutøverne er de samiske kulturinstitusjonene og -organisasjonene selve grunnlaget for et levende og allsidig samisk kunst- og kulturliv.

Sametinget avholder jevnlige kontaktmøter med de samiske kulturinstitusjonene og organisasjonene som får tilskudd over Sametingets budsjett. Møtene er arenaer for gjensidig orientering og faglige drøftinger, der temaene er budsjett og informasjon om og drøfting av aktuelle saker.

Sametinget er enig med Kulturdepartementet om innføring av husleiefinansiering av nye samiske kulturhus. Prosedyren tar utgangspunkt i husleieordningen i staten. Den skisserer en trinnvis prosedyre, med ansvarsfordeling mellom Sametinget og Kulturdepartementet angående forslag, vedtak og budsjettmessige konsekvenser ved igangsetting av nye husleiefinansierte samiske kulturbygg. Sametinget oppnevner representanter til styrene for samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner.

3.1.1 Oppfølging av sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling

Sametingets intensjon for institusjoner som mottar hoveddelen av sine inntekter fra Sametinget, er at de har en organisasjons- og styringsform tilpasset sametingsrådets institusjonsmelding. Sametinget har i 2012 fortsatt oppfølgingen av sametingsrådets melding om samiske institusjoner. I denne framkommer det at institusjonene må gjennomføre organiseringsprosesser som gir en organisasjonsform tilpasset den offentlige rollen de har gjennom direkte tilskudd fra Sametinget,

og at disse som hovedregel skal være organisert som stiftelser. Der særlige grunner tilsier det kan de eventuelt organiseres som aksjeselskaper.

Status for dette arbeidet er følgende:

3.1.2 *Stiftelsen Duoddara Ráfe*

Stiftelsen Duoddara Ráfe har i 2012 gjennomført endringer i stiftelsens vedtekter. Vedtektene er godkjent av Lotteri og stiftelsestilsynet og er i tråd med krav om styreoppnevningensmyndighet til Sametinget. Til styret for stiftelsen Duoddara Ráfe/Pitesamisk senter for perioden 2012–2016, har Sametinget oppnevnt Sven-Roald Nystø som styreleder og Heidi Persdatter Greiner Håker som styrmedlem. Som vararepresentant for Sven-Roald Nystø er Trond Schølberg Gamnes oppnevnt og for Heidi Persdatter Greiner Håker er Elfrid Boine oppnevnt.

3.1.3 *Sjøsamisk kompetansesenter*

Sjøsamisk kompetansesenter, Billefjord har med bakgrunn i Sametingets henvendelse arbeidet med å tilpasse vedtektene, slik at de blir i tråd med krav om styreoppnevningensmyndighet til Sametinget. De har meddelt Sametinget om at de har foretatt vedtektsendring, slik at Sametinget kan oppnevne ett medlem til styret.

3.1.4 *Sámi Dáiddaguovddás/Samisk senter for samtidskunst*

Senteret har i 2012 arbeidet med å ny organisasjons- og styringsform tilpasset Sametinget intensjon og det foreligger forslag om at medlemsorganisasjonen omdannes til en stiftelse, hvor Sametinget vil bli invitert til å delta.

3.1.5 *Várdobáiki*

I forbindelse med prosessen om omorganisering fra andelslag har det vært gjennomført møter mellom Sametinget og Várdobáiki. Med bakgrunn i rapport fra omorganiseringsprosjektet 2010, fattet styret i Várdobáiki vedtak om å invitere Sametinget og Troms og Nordland fylkeskommuner til etablering av stiftelsen Várdobáiki. Sametinget har stilt seg positivt til dette, mens fylkeskommunene har av prinsipielle grunner vist tilbakeholdenhet.

Styret i Várdobáiki har, etter at etablering av stiftelse ikke ble videreført, arbeidet med ny organisasjons- og styringsform. Det er to organisasjonsformer som er aktuelle, stiftelse eller aksje-

selskap. De har sett det som formålstjenlig at et aksjeselskap kan være en god løsning. Med dette som bakgrunn har Sametinget blitt invitert til å delta i etablering av aksjeselskapet Várdobáiki AS. Selskapet skal ha som formål å videreføre samisk språk, kultur og samfunnsliv i regionen. En spesiell oppgave er å få realisert planene om kulturhus på Várdobáiki. Sametinget stiller seg positivt til dette. Tilsvarende invitasjon er sendt Nordland og Troms fylkeskommuner.

Sametinget har mottatt plan for utbygging av kulturhus på Várdobáiki. Planen vil bli vurdert i henhold til prosedyrer for statlig finansiering av nye samiske kulturbygg.

3.1.6 *Åarjelsaemien Teatere*

Åarjelsaemien Teatere har vedtatt en ny styrings- og organisasjonsform som ivaretar intensjonene i sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling. Foreningen inviterte Sametinget, Rana kommune, Nordland, Nord- og Sør-Trøndelag og Hedemark fylkeskommuner til å stifte et aksjeselskap. Sametinget, Nordland fylkeskommune og Rana kommune stilte seg positivt til dette og har sammen stiftet aksjeselskapet, Åarjelsaemien Teatere AS, med en aksekapital på kr 100 000. Sametinget tegnet 55 % av aksjene, Nordland fylkeskommune 30 % og Rana kommune 15 %.

Selskapets formål er at teatret skal arbeide for å fremme og utvikle sørsamisk scenekunst. Sørsamisk språk og kultur skal stå sentralt i arbeidet. Teatret skal fortsette å samarbeide med sørsamisk område på svensk side og er et teater for det sørsamiske området i Norge. Sametinget er tilgodesett med en styreplass. Selskapet har valgt Inga-Lill Sundset, Sametinget som styreleder, med vararepresentant Per Fjellstrøm. De øvrige i styret er Eirin Edvardsen, Nordland fylkeskommune og Jarl Stian Johansson, Rana kommune.

3.1.7 *Samisk hus i Oslo*

Foreningen Samisk hus inviterte i 2012 Sametinget, Oslo kommune og Akershus fylkeskommune til å være opprettere av stiftelsen Samisk hus i Oslo. Sametinget stilte seg positivt til dette, mens Oslo kommune og Akershus fylkeskommune takket nei av prinsipielle årsaker.

Det har vært flere møter mellom Sametinget og foreningen, hvor organisasjons- og styringsformen og møteplass til den samiske befolkningen i hovedstaden har vært tema. Foreningen har, etter at de flyttet ut fra sine lokaler i Akersgata, arbeidet med å finne egnede lokaler til sine aktiviteter, og

de har i 2012 flyttet inn i nye lokaler på gatenivå i Trondheimsveien. Sametinget har vedtatt å påta seg ansvaret for å opptre med garanti overfor KLP Eiendom for leie av disse lokalene.

Sametinget deltok i åpning av det nye Samisk hus i Oslo og uttrykte i sin hilsningstale at målet har vært å etablere et fast formidlingssenter for samene i Oslo, hvor kunst, kultur, kunnskap og tradisjoner gir rom for ytterligere satsning. Med bakgrunn i at Oslo kommune og Akershus fylkeskommune både takket nei til å være opprettere av en stiftelse og nei til å delta på eiersiden til et aksjeselskap, har styret i Foreningen Samisk hus i Oslo arbeidet videre med omorganiseringsprosessen. De har besluttet å opprette et aksjeselskap, og det er kommet invitasjon til Sametinget om å delta på eiersiden. Sametingsrådet har stilt seg positivt til dette og viser til at det ut fra særlige forhold i de enkelte områder kan være naturlig å velge andre organisasjonsformer enn stiftelse, for eksempel aksjeselskap, jf. sametingsrådets institusjonsmelding.

3.2 Byggeprosjekter

Statsbygg har, med bakgrunn i oppdragsbrevene fra Kulturdepartementet, utarbeidet byggeprogram, gjennomført tomteanalyser og fått utarbeidet forprosjekt for et nybygg for Saemien Sijte. Forprosjektet viser et spennende og spektakulært nybygg. Bygningen har en arkitektur som kan bidra til at den kan bli en attraksjon i seg selv. Prosjektet holder seg innenfor de gitte arealrammer og har et betydelig redusert energimål. Bygningen skal innholde kontorlokaler til Saemien Sijte, Sametinget, Reindriftsforvaltningen og Snåsa kommune.

Prosjektet har følgende samfunns mål:

- Saemien Sijte museum og kultursenter skal dokumentere, verne om, fremme og utvikle sørsamisk identitet, språk og kultur.
- Senteret kan bli arena og møtested og fungere som samisk forsknings- og formidlingsinstitusjon.
- Virksomheten ved senteret kan medvirke til å gi forskjellige målgrupper økt kunnskap og forståelse om sørsamisk kultur og tilstedeværelse.

Sametinget har akseptert arealer og husleiekostnader og vil opptre som leietaker for de arealer som stiftelsen Saemien Sijte skal disponere. Alle andre leietakere har akseptert arealer og husleiekostnader, unntatt Landbruks- og matdepartementet for arealer til Reindriftsforvaltningen.

Sametingets aksept er under forutsetning av at Sametinget over sitt budsjett får dekket alle husleiekostnader og senere økning av leiesatsene. Sametinget har fremhevet blant annet at bygget vil framstå som en arkitektonisk perle og vil utvilsomt bli en severdighet i området. Dette gir en god mulighet til å framheve, presentere og synliggjøre den sørsamiske kulturen på en verdig måte, som vil være en styrke både for Snåsa og regionen generelt.

Sametinget registrerer Landbruks- og matdepartementets holdning om ikke å akseptere arealer og husleiekostnader og er derfor bekymret for fremdriften av prosjektet.

3.2.1 *Beaivvaš – nytt teaterbygg*

De samiske teatrene er viktige som arenaer for kulturopplevelse og kulturformidling, og for bruk og synliggjøring av samisk språk. *Beaivvaš* Sámi Našunálateahter har lenge arbeidet for å få et eget teaterbygg i Kautokeino. Teaterets styre har gått inn for at Statsbygg påtar seg ansvaret for oppføring av teaterbygget. Sametinget ga Statsbygg i oppdrag å forestå planlegging av nytt teaterbygg med formål at teatret skal bidra til fornyelse, bevaring og formidling av samiske tradisjoner, kunnskap, historie, kultur og kunst, i dialog med det samiske samfunn. Teatret skal være tilgjengelig, åpent og utadvendt og i dialog med det omkringliggende samfunn, og skal på en fleksibel og uttrykksfull måte synliggjøre mangfoldet innenfor samisk scenekunst.

Statsbygg har utarbeidet forslag til byggeprogram. Byggeprogrammet er nå til vurdering hos Kulturdepartementet i henhold til prosedyre om husleiefinansiering av samiske kulturbygg. Prosjektet blir behandlet som ordinær prosjekt og behandles som del av statsbudsjettet.

Sametinget har som intensjon at Statsbygg skal stå som ansvarlig for en videreføring av arbeidet fram til ferdig nybygg og senere drift av nybygget. Dette avhenger av at Sametinget og Kulturdepartementet kommer til enighet om at prosjektet inngår i og finansieres over husleiefinansieringsordningen for nye samiske kulturbygg.

Sametinget har i samråd med *Beaivvaš* Sámi Našunálateahter satt følgende samfunns mål for teaterbygget:

- Et nasjonalt samisk teaterbyggs skal gi det samiske samfunn en arena for opplevelse, synliggjøring og formidling samisk scenekunst og kultur. Et teaterbygg hvor samisk brukes som

scenenspråk vil heve det samiske språkets status og styrke samisk identitet.

- Teateret skal være åpent, utadventd og i dialog med det omkringliggende samfunn og med de samiske områdene i nabolandene. Teatret vil få betydning internasjonalt i urfolksammenheng.
- Teaterbygget skal være et kraftsenter og samlingspunkt for ulike samiske og andre kunstneriske og teaterfaglige faggrupper.

3.2.2 Østsamisk museum

Sametinget og Tana og Varanger Museumssiida er enige om at oppgaver og prosjekter som pr 31.12.2012 er tillagt Østsamisk museum overdras til Stiftelsen Deanu Tana og Varanger Museumssiida. Overdragelsen er gjeldene fra 1.1.2013. Fra samme dato opphører virksomheten til interimstyret.

3.2.3 Stiftelsen Deanu ja Várjjat Museasiida/ Tana og Varanger Museumssiida

Stiftere er Unjárgga gielda/Nesseby kommune, Deanu gielda/Tana kommune, Máttá Várjjat gielda/Sør-Varanger kommune og Sámediggi/Sametinget. Deanu ja Várjjat Museasiida/Tana og Varanger Museumssiida er organisert som en stiftelse, og skal være et driftsselskap for museumsinstitusjonene nevnt nedenfor.

Tana og Varanger Museumssiida har fra 1.1.2010 funksjon som et konsolidert museum for følgende museumsinstitusjoner:

- Varanger Samiske Museum
- Tana Museum
- Saviomuseet
- Ávv – Saa'mi mu'zei / Skoltesamisk museum (Østsamisk museum)

Det er avholdt møte mellom de ulike partene, Kulturdepartementet, Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet, Sametinget, Statsbygg, Tana- og Varanger Museumssiida og Østsamisk museum i byggeprosjektet hvor status i prosjektet ble drøftet. Ferdigstillelse av byggeprosjektet er forsinket. Det er fra museet listet opp avvik/mangler. Statsbygg har fått i oppdrag til å gjennomgå disse og komme med tilbakemelding til blant annet Sametinget.

Når det gjelder eierskap, har Statsbygg presentert to alternative modeller for husleieavtale. Den prinsipielle forskjellen mellom alternativene er at alternativ 1 (bygg under husleieordningen) inngår byggesummen fullt ut som grunnlag for beregning av husleie, mens alternativ 2 (operamo-

dellen) settes til kr 0. Sametinget og Tana- og Varanger Museumssiida har gitt uttrykk for at alternativ 2 er å foretrekke. Statsbygg arbeider med avklaringer om dette forholdet.

Av det totale byggebudsjettet er det avsatt 4 mill. kroner til utstillingsarbeid. Det er stilt strenge klimakrav fra Folkemuseets side. Klimaanlegg og tilfredsstillende montre må være ferdige, og helst i prøvedrift en periode før gjenstandene kan settes inn. Statsbygg skal gjennomgå kravene stilt fra Norsk folkemuseum.

Sametinget har gjennomført møte med Tana- og Varanger Museumssiida, hvor planene for utstillingene ble drøftet. Partene ble enige om at planene må revideres ettersom man er forsinket med byggeprosessen. Åpningsdato for planlagt utstilling er anslått innen desember 2013. Det arbeides med ny status og et grunnlag for en videre handlingsplan rettet mot ferdigstillelse av byggeprosjektet.

3.2.4 Samisk kunstmuseum

Sametinget ba i 2009 Statsbygg om å gjennomføre programmeringsarbeidet for Samisk kunstmuseum. Det skulle skje i nært samarbeid med De Samiske Samlinger som er eiere av anlegget.

Statsbygg har gjennomført arbeidet og oversendt byggeprogram for prosjektet Samisk kunstmuseum. Byggeprogrammet inneholder blant annet tilstandsanalyse og programestimat. Samisk kunstmuseum planlegges etablert i tilknytning til den eksisterende bygningsmassen til De Samiske Samlinger, samt et nytt tilbygg til dette. Arbeidet med å avklare forhold angående eierskap, forvaltning, drift og vedlikehold av eksisterende anlegg er ikke sluttført. Statsbygg har imidlertid uttrykt en positiv holding til at det samlende anlegget kan inngå i Statsbyggs portefølje etter ferdigstillelse av nybygg og rehabilitering/ombygging av eksisterende bygning. Dette er avhengig av at eiere av bygningsmassen, slik den er i dag, er villig til å overføre den til Statsbygg.

Eiere v/eierstyret til De Samiske Samlinger har meddelt Sametinget at de ikke er villig til å overgi eieransvaret for bygningsmassen til Statsbygg. Kunstmuseet kan vanskelig realiseres i tilknytning til bygningsmassen til De Samiske Samlinger, uten samtykke fra eiere. For Sametinget finnes det ikke andre finansieringsmodeller for å realisere samisk kunstmuseum, enn husleiefinansieringsordningen for nye samiske kulturbygg. Fremdriften av prosjektet har stoppet opp. Sametinget vil vurdere om realisering av kunstmuseet

bør skje uavhengig av bygningsmassen til De Samiske Samlinger.

3.3 Samisk museumsvirksomhet

De seks konsoliderte samiske museene under Sametingets forvaltning driver sine museumsvirksomheter ut fra museumsfaglige prinsipper, nasjonale målsetninger og Sametingets retningslinjer. Den samiske museumsvirksomheten er en viktig pÅle i det samiske samfunnet, der museene spiller en stor rolle i den samiske demokratiutøvelsen, pÅ tross av de ikke sÅ gode rammebetingelsene fra statlig hold. De samiske museene selv og Sametinget ønsker Å utvikle de samiske museene ytterligere, men står overfor ressursmessige utfordringer. Det er dels snakk om utvidelser og nybygg av museumslokaler, og om museumsfaglig utvikling.

Sametingsrådet møtte Porsanger kommune om utvidelse av Stabburnes naturhus og museum. Porsanger kommune, som er eier av Porsanger museum (som inngår i stiftelsen RiddoDuottarMuseat), har vedtatt at Porsanger museum skal lokaliseres til Stabburnes naturhus og museum. Utvidelsen vil ogsÅ omfatte kontorer, magasiner og utstillingsareal. Sametinget har derimot ikke midler til byggeformål, og det må derfor søkes andre muligheter.

Sametinget fikk i 2012 utarbeidet utredningen BÅåstede – tilbakeføring av samisk kulturarv. Utredningen foreslo en avtale om tilbakeføring av samiske gjenstander fra Norsk folkemuseum og Kulturhistorisk museum, til de samiske museene. Den 20.6.2012 ble avtalen signert av direktør Olav Aaraas fra Norsk folkemuseum, avdelingsdirektør Øivind Fuglerud fra Kulturhistorisk museum og sametingspresidenten. Samtidig fikk RiddoDuottarMuseat tilbakeført en osteform som symbol pÅ at tilbakeføringsprosessen er i gang. Utredningen slår fast at det er statlige myndigheter, pÅ grunn av deres forpliktelser overfor urfolk som er nedfelt i internasjonale konvensjoner, som er ansvarlige for Å finansiere tilbakeføringsprosjektet. Sametinget har i november 2012 bedt Kulturdepartementet om Å finansiere prosessen, som skal foregÅ over årene 2013–2016. Kulturdepartementet viste til at de ikke har midler til slike formål, og henviste Sametinget til Å søke Norsk kulturråd om prosjektstøtte. Sametinget har pÅ bakgrunn av dette søkt Norsk kulturråd om finansiering av prosjektets første år, og da gjenstår Å løse finansieringen for årene 2014–2016.

BÅåstede-rapporten er utarbeidet etter Sametingets Mål- og behovsanalyse (2011). Disse to dokumentene danner grunnlaget for utarbeidelse

av en ny museumspolitisk redegjørelse som skal legges fram i 2013. Denne vil ta for seg blant annet faglige utfordringer.

Eierstiftelsen De Samiske Samlinger har sagt opp driftsavtalen med driftsstiftelsen RiddoDuottarMuseat med virkning fra 1.1.2014. Sametinget jobber for Å finne en løsning sammen med eierne som gjør at RiddoDuottarMuseat kan fortsette museumsvirksomheten.

Sametinget deltok pÅ EUNAMUS' konferanse «Museum Politics in Europe» i Oslo, der de presenterte samisk museumspolitikk og de utfordringene vi står overfor. Sametinget deltok ogsÅ pÅ Norges museumsforbunds årsmøte og museumsseminar. Ved samme anledning hadde Samisk museumslag et seminar om samisk kulturminnevern, der Sametinget holdt et innlegg.

3.4 Festivaler

De samiske festivalene synliggjør, formidler og utvikler samisk og urfolks kunst og kultur. De er årlige begivenheter som tiltrekker seg publikum, artister, kunstnere og kulturutøvere fra SÅpmi og andre urfolkssamfunn. Sametinget har jevnlig møter med de ansvarlige for festivalene for gjensidig orientering og drøfting av aktuelle saker.

De samiske festivalene har avholdt et seminar i 2012, der festivalenes rolle og ansvar i samfunnet, felles utfordringer og muligheter for samarbeid ble diskutert. Sametinget innledet pÅ seminaret om hvordan Sametinget og de samiske festivalene kan bli bedre til Å samarbeide, hvilken rolle Sametinget har i forhold til samiske festivaler, og hvilken rolle samiske festivaler har i det samiske samfunnet i framtiden.

Som et ledd i utviklingen av MÅrkomeannu vedtok Sametinget i budsjettet for 2013 Å øke tilskuddet til festivalen. Sametinget ser viktigheten av kontinuitet i forhold til det arbeidet festivalen utøver, og vil bidra til at utfordringen med Å få pÅ plass en produsentstilling kan løses.

I forbindelse med sametingsmeldingen om samisk kultur, har Sametinget arrangert tre dialogmøter pÅ de samiske festivalene for Å få innspill til arbeidet. Møtene ble avholdt pÅ Riddo Riddufestivalen, under Hellemo-cup i forbindelse med JulevsÅme vahkko og pÅ MÅrkomeannu-festivalen.

JulevsÅme vahkko/Lulesamisk uke er et arrangement som varer en uke i forbindelse med Hellemo-cup hvert år. Alle arrangementer er alkoholfrie og har fokus pÅ språk, kultur og idretts glede. Formålet med prosjektet er Å videreføre lulesamisk språk, kultur og tradisjoner. I løpet av uka arrangeres det ulike kurs (eks. gammekurs,

dommerkurs, språkkurs for barn og unge, matkurs, duodjekurs og workshops). I tillegg arrangeres fotballskole for barn, fortellerstunder og den tradisjonsrike Hellemo-cupen. Lulesamisk uke har vist seg å være et levedyktig og utviklende arrangement, som i 2012 ble arrangert for tredje gang, og har derfor kommet med i Sametingets budsjett som direkte tilskudd fra 2013.

Sametinget har hatt møte med styret i Raasten Rastah – sørsamisk kulturfestival på Røros. Tema på møtet var direkte tilskudd fra Sametinget. Raasten Rastah har siden oppstarten i 2002 vokst og har blitt et etablert arrangement i regionen. Festivalen finansieres av eksterne midler fra kommuner, fylkeskommuner og Sametinget. Det er mange bidragsytere til festivalen, og det kreves derfor en stor søknadsmasse for å få inn nok tilskudd for å gjennomføre arrangementet. Det ble fremhevet at tiden derfor er inne for å skape en mer forutsigbarhet organisatorisk og økonomisk for gjennomføring av festivalen. Festivalens målgruppe er primært den samiske befolkningen, men festivalen skal også være en formidlingsarena av samisk kultur for andre. Festivalen legger spesielt vekt på tiltak for barn og unge.

For å skape forutsigbarhet organisatorisk og økonomisk for gjennomføring av festivalen er det i budsjettet for 2013 bevilget kr 80 000 til festivalen som direkte tilskudd.

Sametinget har deltatt på møtet til rådgivende utvalg for sørsamiske spørsmål på Røros. På møtet ble det gitt orientering om prosjektet, Samisk Rom – Trondheim 2017, med fokus på jubileumsåret 2017. Det kom innspill blant annet om at hovedmarkeringen må være i Trondheim, at det er naturlig at Trondheim kommune og fylkeskommunen er med i jubileumsarbeidet, da de samiske organisasjonene ikke har så stor kapasitet, og at ansvaret for markeringen må ligge i kommunen eller i fylkeskommunen. Videre ble det tatt opp at Trondheim kommune og Sametinget bør inngår samarbeidsavtale etter mønster fra andre lignende avtaler. Det kan eventuelt skrives en særavtale om jubileet med flere parter.

Som en oppfølging av møtet tok Trondheim kommune initiativ til et bredt anlagt seminar for å få innspill til innholdet i jubileumsåret 2017. Seminaret ble arrangert i november, og ulike mulige løsninger for organisering og hva jubileumsåret bør inneholde ble diskutert.

3.4.1 Litteratur

Bedømningskomiteen fra det samiske området til Nordisk råds litteraturpris har foreslått en samisk

forfatter og et samisk verk til litteraturprisen for 2013. Det nominerte verket er diktsamlinga Savvon bálgáid luottastit av Sollaug Sárgon.

3.4.2 Samisk kunstneravtale

Sametinget og Samisk kunstnerråd inngikk i 2004 en samarbeidsavtale som innebærer at partene gjennomfører årlige forhandlinger om rammen for en samisk kunstneravtale. I september 2012 ble partene enige om at rammen for kunstneravtalen for 2013 skal være på kr 6 520 000. Dette tilsvarer en økning på kr 200 000 i forhold til avtalen i 2012.

Avtalen omfatter følgende tiltak:

- driftsstøtte til samiske kunstnerorganisasjoner og Samisk kunstnerråd kr 2 150 000
- stipend til samiske kunstnere kr 2 450 000
- faglig veiledning kr 500 000
- kunstfond kr 700 000
- innkjøpsordning for skjønnlitteratur, joik og musikk kr 300 000
- innkjøpsordning for samisk billedkunst og dáiddaduodji kr 370 000
- visningsvederlag kr 50 000

Samisk kunstnerråd forvalter ordningene som omfattes av avtalen bortsett fra innkjøpsordningen for samisk billedkunst og dáiddaduodji, som forvaltes av RidduDuottarMuseat.

Sametinget har i 2012 engasjert Norut Alta til å evaluere samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Samisk kunstnerråd. Evalueringsrapporten ble lagt frem i desember 2012, og viser at kunstneravtalen har vært viktig for å legge noen faste økonomiske rammer og ordninger for den samiske kunsten, og har gitt kunstnerne og deres organisasjoner en forutsigbarhet som har gjort det mulig å planlegge satsinger på lengre sikt. Evalueringsrapporten vil være et viktig grunnlag for Sametingets kommende kulturmelding, og vil også være et godt utgangspunkt for fremforhandling av en ny hovedavtale som skal gjelde fra 2014.

Sametingets første kunstnerkonferanse ble i 2012 avholdt på Sametinget i Karasjok. Formålet med konferansen var å lage en arena for utveksling av faglige erfaringer, opplevelse av samisk kunst og kultur og diskusjoner om kulturpolitikk. Konferansen ble arrangert i forbindelse med Sametingets pågående arbeid med kulturmeldingen. Programmet inneholdt foredrag og kunstneriske innslag innen alle kunstnersjangre som scenekunst, joik, musikk, litteratur, visuell kunst og film. Konferansen ble avsluttet med gruppearbeid og framførelser av innspill til den framtidige kul-

turpolitikken. Innspillene tas med videre i arbeidet med kulturmeldingen. Et innspill som gikk igjen var manglende integrering av samisk kunst og kultur i den nasjonale kulturpolitikken og etterlysning av en nasjonal samisk kulturpolitikk. Pågangen til konferansen var stor og engasjementet fra deltakerne viser at det er et stort behov for faglige arenaer for samiske kunstnere og kulturarbeidere. Konferansen ble arrangert i samarbeid med Samisk kunstnerråd og er et resultat av kunstneravtalen.

3.4.3 Idrett

Sametinget har i 2012 tildelt aktivitets- og driftsstøtte til tre samiske idrettsorganisasjoner, Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N), Samisk fotballforbund (SSL) og Sámi heargevuodjin-Lihttu (SHL). På grunn av manglende aktivitets- og regnskapsrapportering opphørte utbetalingen til Samisk fotballforbund andre halvår i 2012, og er heller ikke videreført med direkte tilskudd fra Sametinget i 2013.

Sametinget er opptatt av at de samiske idrettsorganisasjonene skal bidra til å legge til rette for utøvelse av idrett både på både bredde- og toppplan, og da med spesiell fokus på idrettsaktiviteter for barn- og unge.

Samisk ungdom deltok for femte gang under Arctic Winter Games (AWG) som ble arrangert i Whitehorse i Canada i mars 2012. Den samiske troppen besto av 35 aktive deltakere fra både Norge, Sverige og Finland. I tillegg til disse var det med ni ledere og trenere. Under AWG konkurreres det i et stort antall konkurranser innenfor mange forskjellige idrettsgrener, og det legges også stor vekt på at kunst og kultur fra de forskjellige deltakerområdene blir presentert. Sápmi er invitert til å delta i AWG som gjester innenfor langrenn, og fotball for juniorjenter. I tillegg til disse besto troppen også av to kulturutøvere som hadde opptredener under forskjellige kulturtilstelninger under AWG.

Sametinget ser på den samiske deltakelsen i AWG som meget verdifull. Samisk ungdom fra ulike deler av Sápmi får mulighet til å møte annen urfolksungdom, og ungdom fra andre arktiske strøk. Dette vil bidra til at ungdommen får ny kunnskap og nye impulser, samtidig som de samiske deltakerne er med på å spre kunnskap om samer og samiske samfunnsforhold til de andre deltakerne under AWG.

Sametinget mottok også i 2012 spillemidler fra Kulturdepartementet. Midlene skal primært benyttes til å legge til rette for aktiviteter for barn-

og unge innenfor de samiske idrettsaktivitetene som er en del av tradisjonell samisk kultur. Sametinget har tildelt spillemidlene for 2012 i sin helhet til Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N). SVL-N har benyttet midlene til fremme av idrettsaktiviteter for barn og unge, og da spesielt innenfor reinkappkjøring og lassokasting.

3.4.4 Samiske kirkesaker

Samisk kirkeråd er Den norske kirkes organ for fremme av samisk kirkeliv. Sametinget har en nær dialog, og et nært samarbeid med Samisk kirkeråd. Partene har inngått en samarbeidsavtale som innebærer at vi avholder faste årlige møter, der dagsaktuelle og relevante saker diskuteres, og der vi kan avklare hvordan vi i samarbeid skal komme frem til løsninger på disse.

Sametinget oppnevner ett medlem og ett varamedlem til Samisk kirkeråd. For perioden 2012–2016 har Sametinget oppnevnt Jovna Zacharias Dunfjell og Elin Sabbasen som henholdsvis medlem og varamedlem i Samisk kirkeråd.

Kirkemøtet er det øverste representative organet i Den norske kirke, og møtet avholdes årlig. Sametinget deltok under Kirkemøtet som ble avholdt i Tønsberg i april 2012 og ser det som viktig å være til stede på disse møtene.

Sametinget ser behovet for dialog med sentrale og lokale myndigheter og andre aktører i arbeidet for å bevare og styrke samisk kultur. Sametinget har halvårige administrative kontaktmøter med Kulturdepartementet der aktuelle saker tas opp til drøfting. Eksempler på saker som er drøftet i 2012, er status i ulike byggesaker, møte på politisk nivå, prosjektet Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv, Språkåret 2013 og egen samisk tv-kanal.

Sametinget ga i 2012 et innspill til det regjeringsoppnevnte utvalget som arbeider med «Kulturutredningen 2014». I innspillet ble det blant annet påpekt at de fleste av aspektene som utvalget skal vurdere, også berører samisk kultur og samisk kulturpolitikk, og derfor bør integreres innenfor alle relevante områder i utredningsarbeidet. Det ble understreket at samisk kultur er likeverdig med norsk kultur, og at samisk kultur er en del av den norske kulturpolitikken, hvor myndighetene har et overordnet ansvar. Det ble satt fokus på utviklingen for ulike samiske institusjoner, kulturaktører og kulturfelt, og situasjonen de står overfor. Noen forslag til endringer og fremtidige behov for samisk kulturpolitikk ble tatt opp. Det ble også gitt innspill til ulike problemstillinger og spørsmål utvalget hadde særskilt fokus på.

Utvalgets arbeid skal resultere i en NOU som ventes å legges frem første halvår 2013.

Sametinget deltok på konferanse om UNESCO-konvensjonen om immateriell kulturarv, arrangert av Norsk kulturråd i Trondheim. På konferansen ble Norsk kulturråds forslag til prosedyrer for norsk nominering av immateriell kulturarv på UNESCOs internasjonale lister omtalt. Sametinget har etter konferansen gitt innspill til forslaget og blant annet påpekt at fagkomiteene må ha kompetanse i samiske og nasjonale minoriteters immaterielle kulturarv.

Sametinget har for første gang fått utarbeidet en egen samisk kulturindeks, hvor resultater og detaljer for et utvalg samiske kommuner presenteres. Rapporten er laget av Telemarkforskning, og baserer seg på den årlige Norsk kulturindeks.

På oppdrag for Sametinget har Norut Alta-Áltá utarbeidet en rapport om sysselsetting og bedriftsstruktur i kulturnæringene i samiske områder. Analyser viser at kulturnæringene står for 4,5 % av totalsysselsettingen i 24 utvalgte kommuner. Dette er litt høyere enn ellers i Nord-Norge og litt lavere enn på landsbasis. Kulturnæringene i samiske områder består i stor grad av små bedrifter.

3.4.5 Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)

Det ble oppnevnt nye medlemmer og varamedlemmer til Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) for perioden 2012–2013. SUPU har i 2012 hatt 5 møter, hvorav 3 som telefonomøter, samt noen arbeidsmøter og møter i ulike eksterne utvalg SUPU er med i.

På det årlige møtet mellom SUPU og Barneombudet var tema blant annet hverdagsrasisme og konferansen. Digitale nabokjerringer, samt andre aktuelle spørsmål som berører samiske barn og ungdom.

SUPU har videre deltatt på ulike konferanser og seminarer, også med innlegg og deltakelse i paneldebatter ved noen anledninger. Blant annet deltok SUPUs leder på International Forum for Young Politicians of North-West Russia and the Nordic Countries i Stockholm, hun deltok også i det oppsummerende panelet på konferansen. Forumet vedtok en resolusjon.

SUPUs nestleder deltok den første uka av årets sesjon i Permanent forum for urfolk. Han ble der blant annet en av lederne av Arctic Focal Point, som er en del av UN Indigenous Youth Caucus. SUPU deltok på Sáminuorras årsmøte i Bjørkliden, der samisk ungdom fra Sverige,

Norge, Finland og Russland deltok. En felles deklarasjon ble vedtatt. Det ble også avholdt uformelle møter mellom representanter for de tre sametingenes ungdområd/utvalg.

SUPU var, sammen med Samisk studentforening i Tromsø og ungdomsorganisasjonen Noerel!, arrangør av konferansen Digitale nabokjerringer i Tromsø. Konferansen satt fokus på hverdagsrasismen og fikk mye medieoppmerksomhet.

Sametinget og SUPU hadde besøk fra inuittenes videregående skole i Ottawa, Canada, i mai i Karasjok, der både sametingsrådet og SUPU hadde separate møter med studentene. Målet var å få en bedre forståelse av felle problemstillinger for urfolk. Identitet, kultur og språkutvikling, og hvordan ungdom kan få satt sine saker på dagsorden, var sentrale temaer.

SUPU deltok på Allsamisk møte i Inari i Finland om FNs urfolkskonferanse 2014, og medvirket der aktivt til formuleringer om ungdom i slutt-dokumentet, kalt Inarierklæringen.

SUPU hadde i september møte med medlem i FNs permanente forum for urfolk, Eva Biaudet. Tema var blant annet arbeidet med en studie om urfolksungdoms deltakelse og påvirkningsmuligheter i de nordiske landene. SUPU har i etterkant bistått Eva Biedeuts sekretariat med å utforme spørsmål til en nettbasert spørreundersøkelse blant samisk ungdom, hvor tema er ungdoms medvirkning. Undersøkelsen er en del av Biedeuts studie om urfolksungdoms rett til å delta i beslutninger i nordiske land, som skal presenteres for Permanent forum for urfolk i mai 2013. SUPU har i tillegg selv utarbeidet et eget innspill til studien.

Sametingsrådet avholdt det faste møtet med SUPU 24. april. Tema på møtet var blant annet sametingsbudsjettet 2013, handlingsplan for Sametingsmelding om opplæring og utdanning og oppfølging av to tidligere saker, forslag om å senke aldersgrensen for innskriving i valgmann-tallet til 16 år, og taletid i Sametingets plenum for SUPUs representanter.

3.4.6 Møter med Kulturdepartementet

Sametinget har halvårige administrative kontaktmøter med Kulturdepartementet. I 2012 ble det avholdt 2 kontaktmøter. Tema på møtene var blant annet Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv, byggesaker (museumsbygg), Språkåret 2013, egen samisk tv-kanal og en rekke orienteringssaker om pågående og kommende prosesser.

Sametinget har ikke faste møter med politisk ledelse i Kulturdepartementet, på samme måte

som det er faste møter med andre departementer, og dette har det blitt fremmet ønske om på et møte med Kulturminister Anniken Huitfeldt. På dette møtet la Sametinget også fram behovene innen samisk kultur. Det er behov for å øke de økonomiske rammene spesielt innenfor områdene museum, samiskspråklig litteratur og samisk media. Sametinget møter en stor søknadsmasse til samiskspråklig litteratur, der behovene er langt større enn det Sametinget kan dekke selv. For å styrke samisk språk, og spesielt målgruppen samiske barn og unge, er det også behov for å bygge opp samisk media. Kulturdepartementet kunne ikke love økninger på budsjettet til disse formålene. Det ble heller ikke avtalt faste møter på politisk nivå med kulturministeren.

3.4.7 Møte med Norsk kulturråd

Sametinget har faste møter med Norsk kulturråd, og det har vært avholdt et møte i 2012. Tema for møtet var blant annet Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv, byggesaker (museumsbygg) og implementeringa av UNESCOs konvensjon om immateriell kulturarv.

3.4.8 Søkerbaserte virkemidler til kultur

Sametinget forvalter søkerbaserte tilskudd til samisk litteratur, musikkutvikling, samiskspråklige tegneserier, samiske forlag, kulturtiltak for barn og unge, andre kulturtiltak og samiske møteplasser.

3.4.9 Litteratur

Målet med ordningen er å øke antall utgivelser av samisk litteratur. Det ble søkt om midler for kr 20 500 000, fordelt på 85 søknader. Opprinnelig avsetning i Sametingets budsjett var på kr 4 586 000, men sametingsrådet omdisponerte midler til denne ordningen, slik at samlet disponibelt var på over kr 7 200 000.

Sametinget har i 2012 innvilget blant annet støtte til ett pilotprosjekt til ABC Company AS, til utvikling av bokapp for barn, som skal utgis både på nord-, lule- og sørsamisk. I tillegg er det utgitt støtte til den siste bind av Samisk skolehistorie som utgis av Davvi Girji AS. Sametinget har også støttet ei bok av Johan Turi og Per Turi «Lappish Texts (1920)». Boka er på to språk, engelsk og samisk. Søker vil transkribere denne og utgi den på norsk og samisk. Boka ble funnet på et antikvariat i København og er ei bok om «noaidi-art». Boken utgis av Sjamax ved Ailo Gaup.

3.4.10 Musikkutvikling

Målet med ordningen er å sikre tilgangen på samisk musikk. Søknadsmassen var på kr 6 000 000 fordelt på 29 søknader. Som følge av stor søkermasse har sametingsrådet omdisponert kr 800 000 mer til denne ordningen, slik at det samlet ble gitt støtte i overkant av kr 2 700 000.

3.4.11 Samiskspråklige tegneserier

Målet med ordningen er utgivelser av samiskspråklige tegneserier. Sametinget har i 2012 gitt støtte til 2 tegneserieprosjekter, Verdens Sterkeste Bjørn, som utgis av ABC Company AS og til ČálliidLágádus til utgivelse av Maren Uthaug's «Mens vi venter på solen» som er oppfølger av Ságeris Ságat.

3.4.12 Samiske forlag

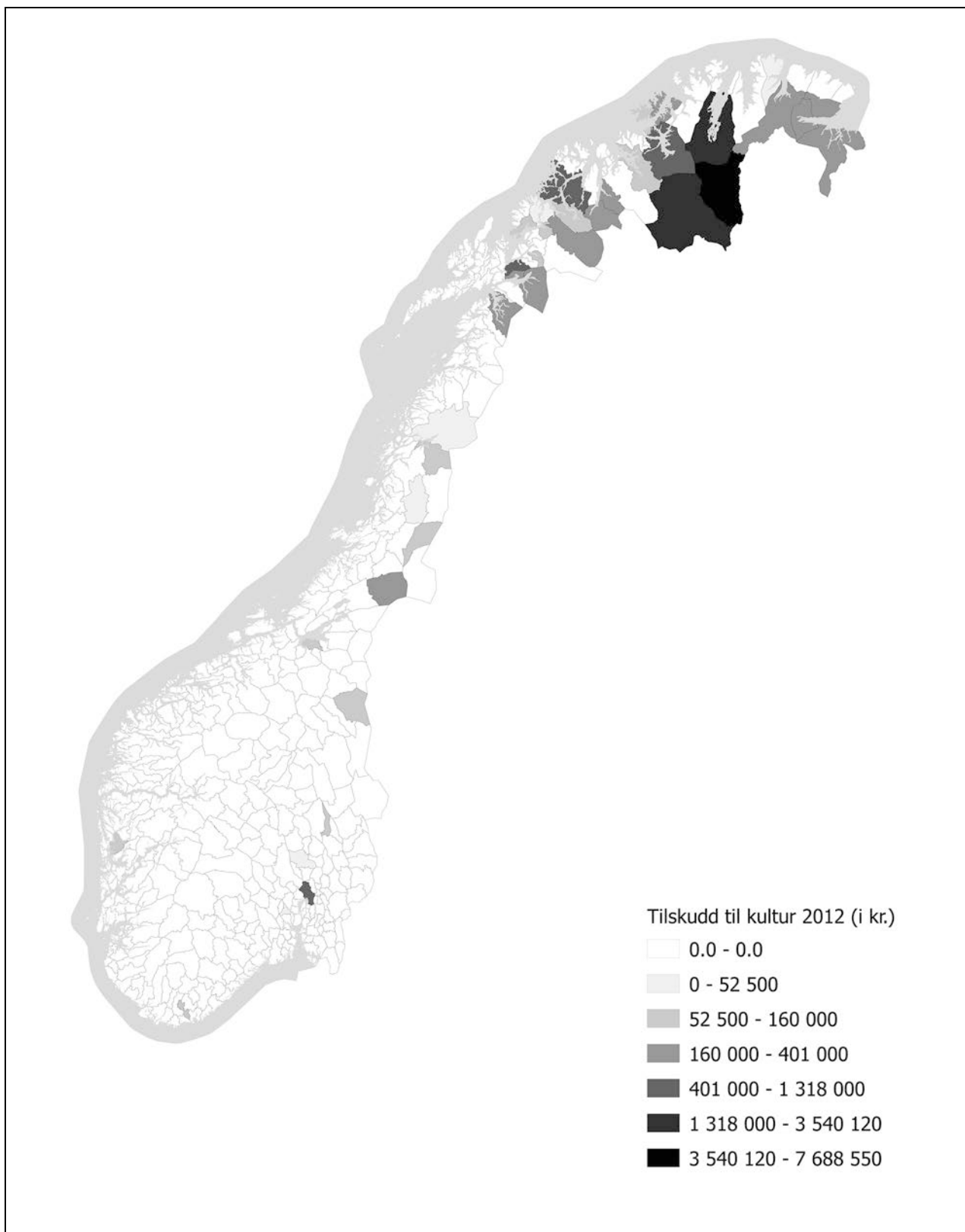
Sametinget vil beholde kompetanse i samisk språk i forlagene og at de ivaretar samfunnsforhold. I budsjett for 2012 var det avsatt kr 2 750 000 til samiske forlag. Hele beløpet ble bevilget til 5 forlag. Avsatt beløp til samiske forlag fordeles til forlagene som basistilskudd, aktivitetstilskudd og tilskudd til markedsføring og distribusjon. Sametinget er fornøyd med forlagenes samfunnsansvar innfor samisk språk, ved at samiskspråklige utgivelser utgjør minimum 75 % av bruttoomsætningen, slik det kreves etter tildelingskriteriene.

3.4.13 Kulturtiltak for barn og unge/Andre kulturtiltak:

Målet med ordningene er hhv. kulturaktiviteter for barn og unge og mangfold av samiske kulturelle aktiviteter. Sametinget mottar prosjektsøknader til ulike formål og behandler søknadene fortløpende. I 2012 har det vært flere samiske festivaler, men også norske festivaler, som søker om midler til prosjekter som har samisk innhold. Særlig har festivalene hadde fokus på å skape prosjekter for barn og unge. Sametinget har til sammen behandlet nærmere 200 søknader med ulike formål.

3.4.14 Samiske møteplasser

Sametinget anser det som viktig å ha møteplasser som fungerer som arenaer for formidling og utvikling av samisk språk og kultur. Sametinget har i 2012 hadde større fokus på å yte støtte til aktiviteter ved møteplassene, framfor støtte til driftskostnader som tidligere.

Figur 1.1 Kommunevis fordeling av de søkerbaserte kulturtilskuddene i 2012.

4 Kunnskap

Kunnskap og kompetanse er grunnlaget for utvikling og styrking av samiske samfunn. Sametingets hovedmålsetting innenfor kunnskapssektoren er at den samiske befolkningen skal ha kunnskap, kompetanse og ferdigheter for å utvikle og styrke sitt samfunn. For å oppnå denne målsettingen må det samiske perspektivet ivaretas i barnehage, grunnsopplæring, høyere utdanning og i forskning.

Den samiske befolkningen har en selvfølgelig og reell rett til kvalitativ god opplæring i og på samisk. Denne retten er av stor betydning for at samiske barn og unge utvikler en sterk samisk identitet og tilknytning til samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Sametinget har valgt ulike strategier i sitt arbeid for å nå de vedtatte målsettingene. Samarbeidet med sentrale, regionale og lokale myndigheter er en av de fundamentale strategiene, for å sikre gode rammevilkår for samisk barnehage, grunnsopplæring, voksenopplæring, høyere utdanning og forskning.

4.1 Barnehager

4.1.1 *Samarbeid med Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet*

Sametinget har hatt tre samarbeidsmøter med Kunnskapsdepartementet i 2012. Saker som er blitt tatt opp er blant annet ny stortingsmelding om fremtidens barnehage, rekrutteringskampanjen GLØD, kompetansesatsing i barnehagesektoren, sametingsmeldingen om samisk barnehage-tilbud, oversettelse av nasjonale barnehagerelaterte dokumenter til samisk, overføring av oppgaver fra Kunnskapsdepartementet til Utdanningsdirektoratet, behov for språkmotiveringsseminar og veiledning av nyutdannede førskolelærere. Departementets arbeid med ny stortingsmelding om fremtidens barnehage er påbegynt, og Sametinget er med i prosessen. Det er ønskelig fra departementets side å få innspill fra Sametinget med tanke på det samiske perspektivet. Parallelt går også Sametingets arbeid med meldingen om samisk barnehage-tilbud, der departementet holdes orientert om prosessen. Departementet vil også bruke sametingsmeldingen til bruk i arbeidet med stortingsmeldingen. For å nå målet om styrking av samisk språk og kultur gjennom barnehage-tilbud, er det avgjørende med et godt samarbeid med de nasjonale myndigheter. Sametinget

er også med i rekrutteringskampanjen GLØD der vi har en representant i nettverket for Finnmark.

Videre har Sametinget deltatt på et møte i Nasjonalt barnehageforum (NABAFO) i september. Sametinget er med i dette forumet for å fremme det samiske perspektivet i barnehagesaker. Møtet ble arrangert av Kunnskapsdepartementet ved kunnskapsminister Kristin Halvorsen. Andre deltakere er KS, Utdanningsdirektoratet, Utdanningsforbundet og Private barnehagers landsforbund. Tema for møte var rammefinansiering, arbeidet med stortingsmelding om fremtidens barnehage og rekruttering og kompetanse (GLØD).

Gjennom samarbeidsmøtene og dialog med Kunnskapsdepartementet ser Sametinget at vi kan sikre gode rammevilkår for samisk barnehage-tilbud. Fra 1. januar 2012 har en del barnehagesaker blitt overført til Utdanningsdirektoratet. Det har i løpet av året ikke vært noen samarbeidsmøter med dem, og dermed er det enkelte saker Sametinget ikke har fått svar på, blant annet oversetting av dokumenter. Målet om at flere dokumenter skulle vært oversatt til samisk har ikke blitt oppnådd.

Utdanningsdirektoratet var også til stede på siste møte med Kunnskapsdepartementet der Sametinget tok opp at vi ikke var fornøyd med samarbeidet. Utdanningsdirektoratet vil imidlertid ta kontakt med Sametinget og invitere til samarbeidsmøte i 2013.

4.1.2 *Samarbeid med fylkesmenn*

Sametinget har deltatt i møte med de fem nordligste fylkesmennene, de såkalte Nordfylkemøter. Disse møtene omhandler barnehagesaker. Tema under møtet var gjensidig informasjon fra embetene, tilsyn i barnehagen, likestilling, rekruttering, Sametingets melding om samisk barnehage-tilbud og rammeplan for førskolelærerutdanningen. Sametinget la fram arbeidet med sametingsmeldingen om samisk barnehage-tilbud, og fylkesmennene holdes informert om den videre prosessen.

Når det gjelder tilsyn i barnehagene ble det planlagt et nytt møte der dette skulle tas opp. Sametinget holdt også et innlegg om den nye organiseringen i Sametinget og hvordan barnehageseksjonen arbeider. Sametinget har videre deltatt og holdt innlegg om sametingets rolle på fagseminarer for barnehageansatte i regi av Fylkesmannen i Nordland i oktober. Det ble også holdt innlegg i Bodø for lule- og sørsamiske barnehageansatte og i Alta for barnehageansatte i nordsa-

miske barnehager i Finnmark. Sametingets administrasjon ble forespurt fra Fylkesmannen i Nordland og fylkesmannen i Finnmark om å holde innlegg om Sametingets rolle på barnehageområdet. Disse samlingene er et ledd i det nasjonale arbeidet for kompetanseheving innenfor barnehage-sektoren.

4.1.3 Samarbeid med kommunene

Sametinget har fokus på arbeidet med kvalitets-sikring i barnehager med samisktilbud. For å nå dette målet må vi ha et godt samarbeid med barnehageansatte og fagmiljøene i kommunene. Dette gjelder både i de nordsamiske, lulesamiske og sørsamiske områdene. Sametinget er opptatt av å ha samarbeid med ulike kommuner om de opplæringspolitiske utfordringene og mulighetene. Imidlertid ser Sametinget at det kunne vært flere møter med kommunene, men på grunn av få ressurser blir dette arbeidet ikke prioritert i den grad det er ønskelig.

4.1.4 Barnehagebesøk

Sametingets visepresident har deltatt i markering av samenes nasjonaldag i Cizáš samiske barnehage i Oslo. Sametinget har deltatt på markering av den nasjonale barnehagedagen i en barnehage i Kautokeino og en barnehage i Karasjok. Årets slagord for dagen var «Det beste til de minste».

4.1.5 Likestillingsteamet for barnehager i Finnmark

Fylkesmannen i Finnmark har dannet et likestillingsteam. Fra Sametingets administrasjonen er det valgt inn ett medlem. Likestillingsteamet har hatt tre møter i løpet av året. I tillegg har likestillingsteamet blitt invitert til et seminar i Tromsø med tema likestilling og likeverd i barnehagen. Seminaret var i regi av Likestillingssenteret, Dronning Mauds Minne og Kanvas. Videre har det blitt avholdt kurs for barnehageansatte om tema likestilling og likeverd. Tilbakemeldingene var positive, og teamet ser at slike kurs er nødvendig for ansatte i barnehagene. Skal vi nå målet om likestilling, er det viktig med informasjon og holdningsskapende arbeid som første ledd i prosessen. Likestillingsteamet har utarbeidet en strategiplan, og teamet ser at man er på vei for å arbeide mot målet om likestilling i barnehagene. Sametinget har en viktig rolle i dette arbeidet i forhold til barnehager med samisktilbud.

4.1.6 Prosjekt om samiske leker og pedagogisk materiell

Sametinget har satt i gang et prosjekt om samiske leker og pedagogisk materiell til barnehager. Hensikten med prosjektet er å utvikle leker og pedagogisk materiell som styrker barns samiske språkferdigheter. Sametinget har engasjert en ekstern gruppe med barnehageansatte som har kommet med forslag til innhold i en samisk «snakkepakke». Det vil i 2013 bli søkerbaserte midler til dette formålet. Sametingets egen undersøkelse viser at det er stor mangel på samiske leker og pedagogisk materiell i barnehager som gir et samisktilbud. Gjennom dette prosjektet ser Sametinget at det kan bidra til å få flere læremidler til barnehagene.

4.1.7 Veileder for tilskudd

Det er utarbeidet «Veileder for tilskudd til barnehager med samiske barn». Elektronisk versjon av veilederen er distribuert til barnehager. Denne er blitt oppdatert i forhold til kriterier i budsjett for 2013.

4.1.8 Sametingsmelding om samisk barnehagetilbud

Sametinget har i løpet av året satt i gang arbeidet med å utarbeide en ny melding om samisk barnehagetilbud. Bakgrunnen for meldingen er at Sametinget ønsker å forme en overordnet politikk på barnehageområdet, som vil være retningsgivende og klargjøre prinsipielle spørsmål når det gjelder barnehagetilbud til samiske barn. Meldingen om samisk barnehagetilbud har som målsetting å bidra til refleksjon og dialog om hvordan oppnå politiske mål for forbedret oppvekstvilkår gjennom barnehagetilbud.

Meldingsarbeidet er et resultat av en prosess både internt i Sametinget, men også det samiske samfunnet har blitt involvert. Det er avholdt et seminar der eksterne aktører har gitt innspill, det er sendt ut spørreskjema til barnehageeiere og barnehageansatte, og det er foretatt intervju av foreldre. Det har også vært mulighet for publikum å gi innspill på Sametingets nettsider. Sametinget har mottatt få innspill, og det er en lav svarprosent på spørreundersøkelsene. Videre har det vært en bred politisk debatt i Sametingsrådet og i Sametingets plenum. Meldingen skal videre behandles i komité og plenum i februar 2013. Det har vært en god prosess i arbeidet med meldingen, men har krevd mye tid og ressurser. Sametinget ser at det

er viktig å få på plass et dokument for den overordnede barnehagepolitikken slik at det samiske perspektivet på barnehageområdet blir ivaretatt.

4.1.9 Læremiddelprosjekter

Sametinget har støttet flere læremiddelprosjekter i tidligere år. Av disse prosjektene er det i 2012 utgitt seks læremidler; to på nordsamisk, to på lulesamisk og to på sørsamisk. Tre av disse er bøkene «Mu vuosttaš duhát sáni», «Muv voestes1000 baakoeh» og «Muv vuostasj tuvsán bágo». Sametinget har distribuert bøkene til barnehager med samiske barn, de samiske språksentrene i Norge, Sametinget i Finland og Sameskolestyrelsen i Sverige.

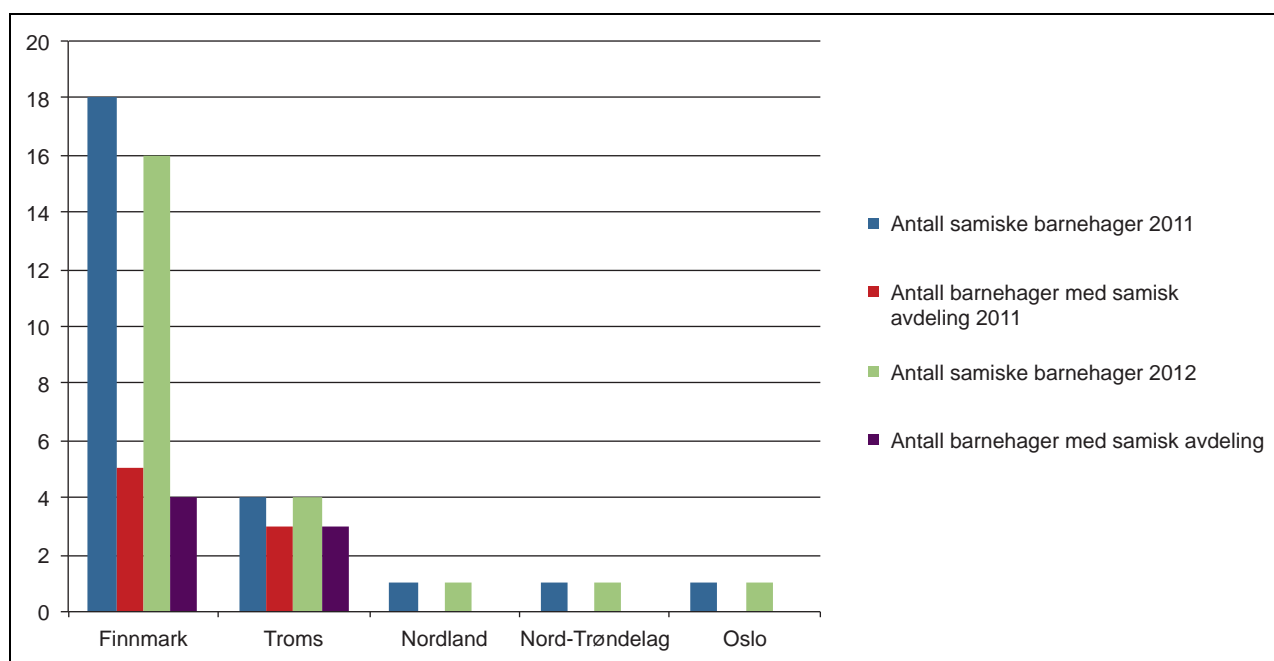
4.1.10 Tilskudd til barnehager

Sametinget har gjennom tilskuddsordningene for barnehager bidratt med tilskudd til barnehager med samisktilbud. Intensjonen med Sametingets tilskuddsordninger for barnehagen er å legge forholdene til rette for at kommuner og private barnehageeiere skal kunne gi et samisk barnehagetilbud, og med dette sikre at samiske barn i barnehager får styrket og utviklet sitt samiske språk og kulturbakgrunn. Gjennom barnehagenes rapporter ser Sametinget at barnehagene har ved hjelp av tilskuddet fått mulighet til å bygge sin virksomhet på samisk språk og kultur. De fleste av barnehagene lykkes med arbeidet, men der er også mange barnehager som har flere utfordrin-

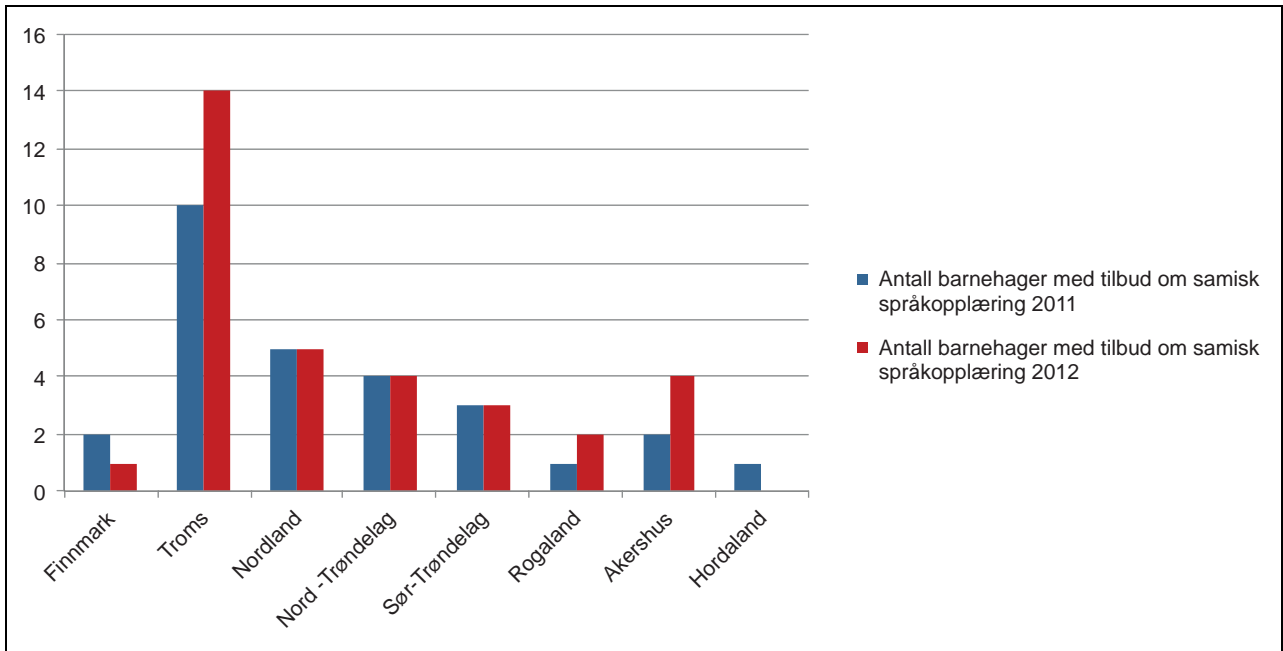
ger i forhold til å ha samisk barnehagetilbud. Slike utfordringer kan være rekruttering av samiskspråklig personell, metoder i forhold til språk- og kulturoppplæring, mangel på pedagogisk materiell og læremidler. Gjennom kontakt med barnehager med samisktilbud ser Sametinget at barnehagene har ulike utfordringer i forhold til geografisk beliggenhet. Dette kommer til synet blant annet for barnehager som ligger for seg selv og ikke har tilgjengelig andre fagpersoner og fagmiljøer hvor utfordringer i forhold til samisk barnehagetilbud kan diskuteres. Mange av disse barnehagene ønsker mer kontakt med Sametinget og har behov for jevnlig veiledning om tilskudd og fag.

Figur 1.2 nedenfor viser hvor mange samiske barnehager og norske barnehager med samisk avdeling Sametinget har registrert gjennom behandling av tilskuddssøknader i 2011 og 2012. Det er i 2012 registrert 23 samiske barnehager og 7 norske barnehager med samisk avdeling. Tallene viser at det i dette budsjettåret var 2 færre samiske barnehager enn i 2011. Når det gjelder norske barnehager med samisk avdeling var det en mindre i 2012 sammenlignet med tall fra 2011. Grunnen til disse endringene er ringvirkninger av de nye tilskuddskriteriene som ble iverksatt i 2011. Strengere krav som f.eks. førte til at disse tre barnehagene fikk avslått sin søknad. Kriteriene i dag stiller også strengere krav til barnehager som ønsker å starte opp med samisk barnehagetilbud.

Sametinget har egen tilskuddsordning for barnehager med et barn eller en mindre gruppe

Figur 1.2 Antall samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling i 2011 og 2012.

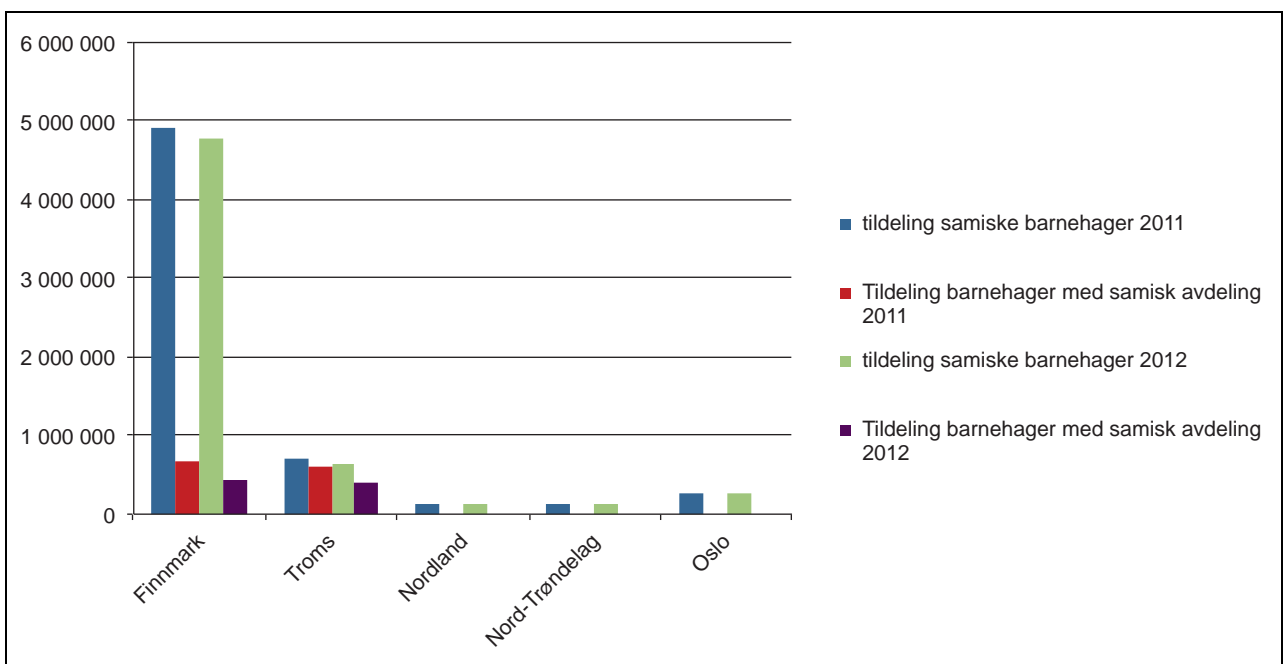
Figur 1.3 Antall barnehager med samisk språkopplæringstilbud i 2011 og 2012.

samiske barn som skal få samisk språkopplæringstilbud. Det er i 2012 registrert 33 barnehager med samisk språkopplæringstilbud. Barnehagene er fordelt i 7 fylker; Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Rogaland. I forhold til registrerte barnehager med språkopplæringstilbud i 2011 er det en liten økning i antall barnehager i år. Det er registrert 5 flere barnehager i 2012 enn i 2011. Det er stort sett samme barnehager som søker støtte årlig, men i år var det

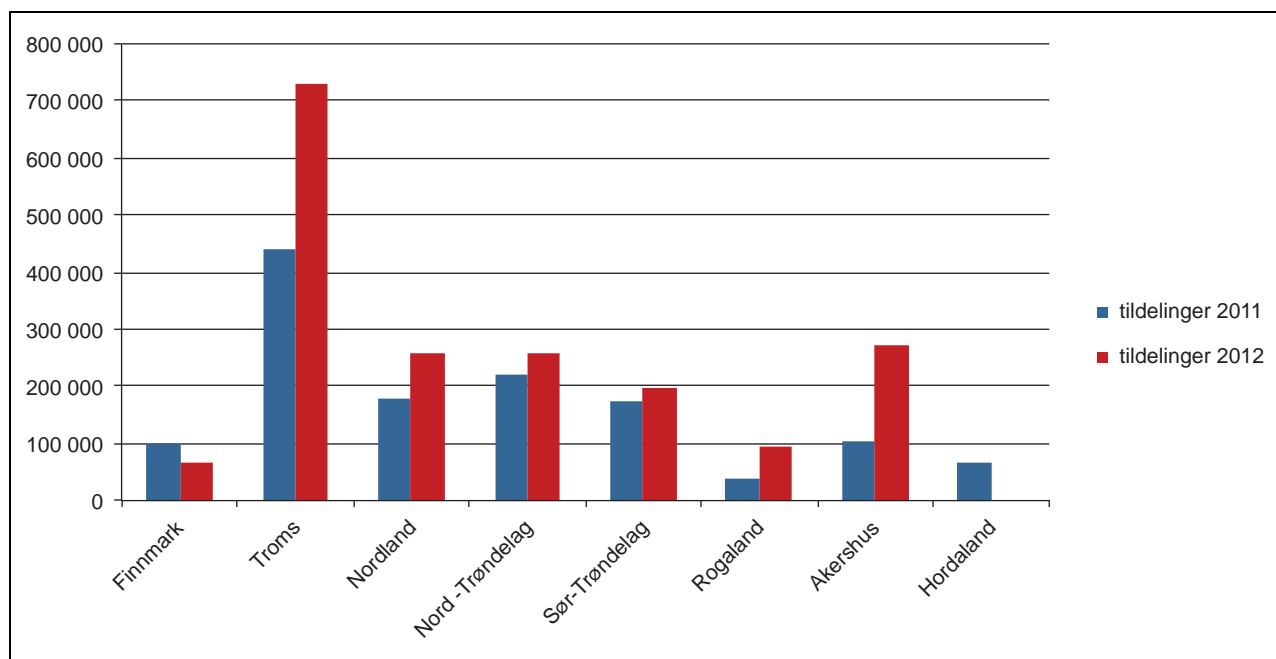
mange nye; fem nye i Troms, en ny i Nordland, en i Rogaland og to i Akershus. Tabell 1.3 viser en nedgang av registrerte barnehager i Finnmark og økning i Troms, Rogaland og Akershus.

Det er tildelt kr 5 910 000 til samiske barnehager og ca. 830 000 til norske barnehager med samisk avdeling.

Til språkopplæringstiltak er det tildelt kr 1 876 000 fordelt på 33 barnehager. I 2012 er det

Figur 1.4 Tildelinger til samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling 2011 og 2012.

Figur 1.5 Tildelinger til samisk språkopplæring 2011 og 2012.

tildelt over kr 500 000 mer i tilskudd til språkopplæring enn i 2011.

Videre er det av denne avsetningen tildelt kr 580 000 til 6 prosjekter og utviklingsarbeid, fordelt på 4 barnehager.

4.1.11 Nettverksmøter

Sametinget har arrangert et nettverksmøte for barnehageansatte i 2012. Overordnet tema for nettverksmøtet var språk i barnehagen. Det ble holdt innlegg om språkarbeid i barnehagen, om bruk av uteområder som språkarena og representanter for Guovssahas mánáidgárdi i Tromsø fortalte om språkprosjektet «Somá». Det ble ikke arrangert tre nettverksmøter som planlagt på grunn av at Sametinget arrangerte Samisk barnehage- og skolekonferanse i år. Sametinget ser at det å arrangere konferanser er ressurskrevende. En konsekvens av det er at det året man arrangerer barnehage- og skolekonferanse, har man ikke kapasitet til å arrangere flere nettverksmøter. Nettverksmøtene vil av den grunn kunne arrangeres annet hvert år. Målet med nettverksmøtene er å nå ut med informasjon og veiledning til så mange som mulig. Sametinget ser at vi ikke når ut til alle man ønsker. Dette er noe Sametinget vil se på og jobbe med videre.

4.1.12 Informasjon og veiledning til barnehager

Sametinget får mange henvendelser fra barnehageansatte angående spørsmål om samiskopplæring i barnehager. Også flere norske barnehager tar kontakt for å få veiledning om hvordan de skal gjennomføre tema om samiske forhold. Sametinget ser at det er viktig å gi slik informasjon og veiledning, og ser behovet for at det skulle vært utarbeidet mer materiell om tema. Dette er noe Sametinget vil jobbe videre med.

Sametinget har hvert år møter med barnehageansatte i noen barnehager som gir samisktilbud. Det er stor etterspørsel etter informasjon og veiledning fra Sametinget om blant annet tilskuddet og tilrettelegging av samiske tema. Sametinget ser at det ikke er ressurser nok til å kunne gi den informasjon og veiledning som er ønskelig til flere barnehager årlig. Sametinget har i løpet av året besøkt fire barnehager, mens det er et langt større behov for å reise til flere barnehager per år.

4.1.13 Samisk barnehage- og skolekonferanse

Sametinget arrangerte Samisk barnehage- og skolekonferanse i Tromsø, den 13. og 14. november 2012. Konferansen hadde tittelen «Fra tradisjonell kunnskap til cyberworld». Konferansens målgruppe var alle som har med opplæring å gjøre fra barnehage, grunnskole og videregående skole. Det var både felles forelesninger, men også parallelle sesjoner som var tilpasset barnehage, grunn-

skole og videregående skole. Forelesere foreleste blant annet om tradisjonell kunnskap, samisk språk, tospråklighet, samisk barnehagehistorie, en videregående skole foreleste om hvordan de arbeider med ungdomsbedrift på deres skole, Senter for IKT i utdanningen foreleste om matematikkprosjekt og om ungdom og nettbbruk og Ovttas.no-prosjektet hadde flere forelesninger om nettportalen Ovttas.no. FUB-Foreldreutvalg for barnehagen og FUG-Foreldreutvalg for grunnskolen var og informerte om sitt arbeid. Antall deltakere var ca. 230. Deltakere var blant annet barnehageansatte, lærere i grunnskole og videregående skole, studenter, høyskoler, utdanningsdirektoratet og andre som har med opplæringssaker å gjøre fra kommuner og fylker. Konferansedeltakerne ble bedt om å gi en evaluering på slutten av konferansen. Deltakere var stort sett fornøyde med konferansen.

4.1.14 Tidsskriftet «Stullan»

Sametinget utgir årlig to nummer av barnehagetidsskriftet «Stullan». Formålet med utgivelsene er informasjon, erfaringsutveksling og kompetanseheving. Tidsskriftet sendes gratis til alle barnehager som mottar tilskudd fra Sametinget og andre interesserte. Tema i årets numre har blant annet vært informasjon fra Sametingets nettverksmøter og konferanser, nasjonal lederutdanning for styrere i barnehager og flerspråklighet.

4.1.15 Samisk læremiddelsentral

Samisk læremiddelsentral i Kautokeino har ansvar for informasjon, veiledning og utlån av læremidler til barnehagepersonale, lærere, studenter og andre. Utlån har foregått per telefon, direkte fra skranke, via www.bibsys.no og www.ovttas.no. Det er i løpet av 2012 registrert en god del nye læremidler i systemet. Læremiddelsentralen arbeider også med å registrere alt materiale som finnes fra før ved læremiddelsentralen i BIBSYS, noe som innebærer mye arbeid. Læremiddelsentralen foretar opptak av tv-programmer fra NRK og TV2 som er på samisk eller omhandler det samiske perspektivet, og disse kan lånes videre til kunder som er medlemmer i Norwaco. Læremiddelsentralen har utstillinger på ulike konferanser og seminarer, bl.a. samiske pedagogiske fagdager i Røros og samisk barnehage- og skolekonferanse i Tromsø.

4.2 Grunnopplæring

4.2.1 Revisjon av læreplaner i gjennomgående fag og parallelle likeverdige samiske læreplaner

Utdanningsdirektoratet har i 2012, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, revidert gjennomgående læreplaner i norsk, samfunnsfag, naturfag, matematikk og engelsk og de parallelle likeverdige læreplanene i norsk for elever med samisk som førstespråk, naturfag – samisk og samfunnsfag – samisk. Læreplanene er sendt på høring. Hensikten med revideringen er å tydeliggjøre de fem grunnleggende ferdighetene: å kunne uttrykke seg skriftlig, muntlige ferdigheter, å kunne lese, å kunne regne og digitale ferdigheter. Det skal også lages veiledende kjennetegn på måloppnåelse for 10. trinn, som skal være til hjelp for lærere til å vurdere elevenes kompetanse.

Sametinget og Utdanningsdirektoratet ble enige om at samme læreplangruppe i faget arbeider med både den nasjonale og den parallelle læreplanen, der Sametinget foreslo medlemmer til læreplangruppene i norsk, samfunnsfag og naturfag. En fagovergripende referansegruppe hadde også en samisk representant.

Læreplaner skal gi pålegg om opplæring om den samiske folkegruppa og om språket, kulturen og samfunnslivet til denne folkegruppa i tilknytning til de ulike fagområdene. Det samiske innholdet var ikke gjenstand for revisjon. For å ivareta det samiske innholdet under revisjonen, nedsatte Utdanningsdirektoratet en samisk ressursgruppe. På grunn av endringer i grunnleggende ferdigheter er det også gjort noen endringer i det samiske innholdet.

Sametinget har gitt uttalelse om samisk innhold til reviderte læreplaner i norsk, norsk for elever med samisk som førstespråk, naturfag, naturfag – samisk, samfunnsfag, samfunnsfag – samisk, engelsk og matematikk, før læreplanene ble sendt på høring i desember 2012.

4.2.2 Revisjon av læreplaner i samisk språk

Grunnleggende ferdigheter er også revidert i læreplan i samisk som første- og andrespråk. Revisjonen er gjennomført av læreplangrupper, som er oppnevnt av Sametinget. For å få best mulig samsvarende i grunnleggende ferdigheter i samisk og i andre fag, oppnevnte Sametinget de samme personene som har vært i ressurs- og referansegruppen i det nasjonale læreplanrevisjonsarbeidet.

Læreplangruppene leverte sine forslag til endringer i læreplanene i november og i desember

2012. Ved revideringen av læreplan i samisk som førstespråk har det vært fokus på at faget har et særlig ansvar for den systematiske opplæring i skriving, lesing og muntlige ferdigheter.

Gjeldende læreplan i samisk som andrespråk har to progresjonsløp. Samisk som andrespråk – samisk 2 – er den med største krav til samisk språkkompetanse. Samisk 3 er en lettere variant av samisk som andrespråk. Ved revisjon av læreplan i samisk som andrespråk er det tydeliggjort at samisk 3 er et tilbud med lavere terskel. Videre er læreplanen i samisk som andrespråk revidert slik at den passer bedre til elevgruppen som starter med samisk på videregående skole.

Læreplaner i samisk sendes på høring i begynnelsen av 2013 og skal tas i bruk skoleåret 2013/2014.

4.2.3 *Finansiering av læreplanarbeid*

Arbeidet med revisjon av læreplanene er nødvendige, men også svært ressurskrevende prosesser, både i forhold til menneskelig kapasitet og i forhold til budsjettet. Sametinget har brukt i omlag 900 000 kroner til dette arbeidet i 2012, det utgjør en betydelig andel i vårt budsjett og går ut over andre viktige prioriteringer som blant annet læremiddelutvikling. Sametinget mener at når departementet igangsetter liknende prosesser i fremtiden, bør det utløse ekstra midler til Sametinget.

4.2.4 *Revisjon av fag- og timefordeling*

Utdanningsdirektoratet har i 2012 utarbeidet forslag til endringer i fag- og timefordeling for elever med opplæring i og/eller på samisk eller finsk som andrespråk, og hatt disse på høring. Kunnskapsdepartementet og Sametinget har høsten 2012 hatt innledende møter til konsultasjoner om saken. Kunnskapsdepartementet fastsetter ny fag- og timefordeling på nyåret i 2013, etter konsultasjoner med Sametinget.

Fag- og timefordeling gir rammer for omfanget av læreplanene. Alle læreplanene har en vurderingsdel som omhandler standpunktvurdering og eksamen. Læreplan i norsk omfatter også sidemål, og vurderingsdelen skal angi om eksamen i sidemål skal være på videregående trinn 2 eller 3. Dette blir avgjort etter høring av justerte læreplaner. Elever med opplæring i samisk som første- eller andrespråk har fritak for skriftlig sidemål. Sidemålsopplæringa påvirker fordeling av samisktimer i studieforberedende utdanningsprogrammer i videregående opplæring. Fordeling av samisktimer i nevnte utdanningsprogrammer kan

ikke fastsettes før eksamensordningen i norsk er tilnærmet avklart.

4.2.5 *Tilskuddsordning i statsbudsjettets kap 225.63 Tilskudd til samisk i grunnopplæringen*

Utdanningsdirektoratet har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet evaluert tilskuddsordninger i statsbudsjettets kap. 225.63 – Tilskudd til samisk i grunnopplæringen og kap 225.67 Tilskudd til opplæring i finsk, og utarbeidet forslag til nye beregningsmodeller. Kunnskapsdepartementet sendte rapporten til Sametinget og ba om tilbakemelding.

Tilskuddsordning til samisk i grunnopplæringen bygger på elevenes rettigheter etter opplæringsloven. Beregningsmodeller i gjeldende tilskuddsordning og forslag til ny tilskuddsordning er forskjellige for kommuner innenfor og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Sametinget har bedt om konsultasjoner om tilskuddsordningen og har pekt på at samelovens språkregler er under endring, noe som også medfører endringer i opplæringsloven. Dette medfører bl.a. at det må lages nye beregningsmodeller. Sametinget har også pekt på andre forhold som bør forbedres i tilskuddsordningen, bl.a. tilskuddsordning til fjernundervisning. For Sametinget er det viktig at tilskuddsordningens beregningsregler og økonomiske ramme sikrer samiske elevers krav til opplæring i samisk.

4.2.6 *Struktur for læring – utredning om videregående opplæring i Finnmark*

Sametinget har gitt høringsuttalelse til Finnmark fylkeskommunes utredning om videregående opplæring i Finnmark, og uttalte at Finnmark fylkeskommune bør opprettholde dagens skolestruktur. Tana videregående skole er i en særstilling, og må opprettholdes. Høringsuttalelsen tok videre opp at hensynet til samisk språk, kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv er viktige premisser for organisering av videregående opplæring i Finnmark, og at fremtidig skolestruktur for Finnmark fylkeskommune må vise hvordan fylket vil ivareta dette. Sametinget anmodet fylkeskommunen om å tilrettelegge for økt gjennomføring og mindre frafall.

Sametinget har også hatt møte med fylkesråd Lisbeth Isaksen i Finnmark fylkeskommune om fremtidig skolestruktur og gjennomføring av videregående opplæring i fylket. På møtet ble det enighet om å sende et felles brev til Kunnskapsdepartementet, hvor vi ber om et møte på politisk nivå i

Kunnskapsdepartementet om utdanningsstrategi i Finnmark og kunnskapsdimensjonen i forhold til nordområdepolitikken. Vi ble videre enige om å ha faste fellesmøter mellom Sametinget, de statlige samiske videregående skolene og Finnmark fylkeskommune.

4.2.7 *Overordnet strategisk plan for fjernundervisning*

Utdanningsdirektoratet har satt i gang arbeidet med å utvikle en overordnet strategisk plan for opplæring i samisk gjennom fjernundervisning. Arbeidsgruppen skal være ferdig med planen i midten av februar 2013. Sametinget har en representant i arbeidsgruppa og deltar også i referansegruppa.

Mange samiske elever må få opplæring i samisk gjennom fjernundervisning. Sametinget ser det som svært viktig at den opplæringen er kvalitetsmessig god og at det er likhet i tilbudene, uansett hvor elevene bor og hvilket samisk språk de får opplæring i.

4.2.8 *Sørsamisk læremiddel- og terminologiutvikling*

Sametinget etablerte et språkmotiveringsprosjekt for de samiske elevene ved tidligere Elgå skole i Engerdal kommune i 2001, dette prosjektet har vært svært vellykket. Etter 12 år med sørsamisk opplæring i barnehage og skole, ble Elgå skole lagt ned høsten 2012, noe som krevde en oppfølging av prosjektet fra Sametingets side.

For å bevare og sikre kompetansemiljøet som ble etablert og utviklet gjennom Elgå-prosjektet, har Sametinget inngått en avtale med Engerdal kommune og Sámi allaskuvla. Denne avtalen skal gjensidig forplikte partene til å bidra til at det sørsamiske kompetansemiljøet som ble etablert og utviklet gjennom Elgå-prosjektet, skal ivaretas og sikres rammevilkår for fremtidig drift og utvikling. Målet er å fortsette arbeidet med å utvikle relevante sørsamiske læremidler og drive terminologiutviklings- og andre språkprosjekter, slik at sørsamiske elever får et forsterket og kvalitativt godt samisk skoletilbud.

4.2.9 *Ordinære læremidler*

Sametinget har i 2012 mottatt 104 læremiddelsøknader for til sammen drøye 51 mill. kroner. Det var avsatt 15,5 mill. kroner til ordinære læremid-

ler for grunnopplæring, og det ble innvilget tilskudd til 40 prosjekter. Dette krevde en streng prioritering, som var meget utfordrende.

Ferdigstilte læremidler i 2012	47 (2011: 46)
Nordsamiske	29 (2011: 32)
Lulesamiske	10 (2011: 3)
Sørsamiske	10 (2011: 11)

I parentes fremkommer tallene fra 2011.

Det er fortsatt mange fag i grunnopplæring som ikke har læringsressurser, eller har svak dekningsgrad av læringsressurser. Av de tre samiske hovedspråkene har nordsamisk best dekning.

For faget norsk for elever med samisk som førstespråk fins det ikke læremidler for noen av de tre språkene. For nordsamiske elever mangler læremidler i norsk, engelsk, historie, geografi og musikk på barnetrinnet, og kroppsøving for hele grunnskolen. Samisk 1 og 2 er delvis dekt, det samme er naturfag, samfunnsfag, duodji og mat og helsefagene på barnetrinnet. For ungdomstrinnet er læremidler for fagene samisk 1 og 2, norsk for samiske elever, engelsk, naturfag, kroppsøving, duodji og musikk delvis dekt. På videregående nivå er situasjonen verst når det gjelder samiske læremidler.

Lulesamisk læremidler i faget samisk som førstespråk er delvis dekt på barne- og ungdomstrinnet. Det fins ingenting på videregående nivå. Læremidler i norskfaget for disse elevene fins ikke. Matematikk, religion og naturfag er delvis dekt på barnetrinnet. For øvrig mangler samiske læremidler på alle andre fagområdene.

Samisk for sørsamiske elever har læremidler på barnetrinnet, men er bare delvis dekt på ungdomstrinnet. Matematikk og religion er dekt og naturfag er delvis dekt på barnetrinnet. Forøvrig fins det ikke læremidler til de andre fagene på grunnskolenivå.

Digitale læremidler for hele grunnskolen på alle de tre språkene mangler. Sametinget har ikke hatt mulighet til å prioritere digitale læremidler selv om behovet er stort. Hovedgrunnen er at digitale læremidler er svært kostbare å produsere.

Innenfor de budsjetttrammene Sametinget har i dag, finner vi ikke mulighet til å øke utviklingen av samiske læremidler. Det er et stort behov for økte overføringer fra statsbudsjettet til utvikling av samiske læremidler, både når det gjelder ordinære trykte læremidler og digitale læremidler.

4.2.10 Særskilt tilrettelagte læremidler

Tilskudd til særskilt tilrettelagte læremidler blir prioritert etter innrapporterte, individuelle behov og til læremidler innen områdene syns-, hørsels-, matematikk- og lese-/skrivevansker samt til kartleggings- og veiledningsmaterieill.

Til særskilt tilrettelagte læremidler var det satt av 1,9 mill. kroner. Det kom det inn 19 søknader, 10 av disse ble innvilget. Det er et stort behov for økte midler til utvikling av læremidler for samiske barn med særskilte behov.

4.2.11 Tiltak for å styrke læremiddelproduksjonen

Det var avsatt 4 mill. kroner til oversetting av matematikkverk for grunnskolen. På nordsamisk er matematikkbøkene og nettressursene for 5.–7. årstrinn ferdig. Bøkene for 1.–4. årstrinn er under oversetting. For ungdomstrinnet er oversettingen av hele verket ferdig. De to siste bøkene blir ferdigstilt innen utgangen av februar 2013. På lulesamisk og sørsamisk er bøkene for 1.–4. årstrinn under oversetting.

I oversettingsarbeid er utvikling av termer et tidkrevende arbeid, som må gå parallelt med oversettingen. På nordsamisk er det laget matematikktermer i forbindelse med tidligere oversettingsarbeid, men på lule- og sørsamisk må det utvikles matematikktermer da det ikke har vært oversatt matematikkbøker tidligere til de språkene.

Det er også avsatt midler til oversetting av naturfagverk for ungdomstrinnet til nordsamisk. Det arbeidet settes i gang når revidert læreplan i naturfag er fastsatt av departementet.

4.2.12 Spesialpedagogikk

Sametinget legger stor vekt på arbeidet med kvalitetssikring av spesialpedagogisk opplæringstilbud for samiske barn og elever i barnehage, grunnskole og videregående skole. Det er viktig å sikre

at samiske barn og elever som har rett til spesialundervisning og tilrettelagt opplæring etter opplæringsloven, får de tilbud de har krav på.

For å nå dette målet må Sametinget ha et godt samarbeid med aktuelle fagmiljøer. Vi har derfor samarbeid både med Senter for samisk i opplæring/ Sámi Lohkanguovddáš og SEAD – Sámi earenomáš pedagogaláš doarjalus/ Samisk spesialpedagogisk støtte. SEAD skal være et bindeledd til andre landsdekkende kompetanseorgan når det gjelder samisk språk og kultur. Disse to kompetansesentrene har kunnskap og kompetanse om hvilke behov som finnes ute i barnehagene og skolene, der samiske barn og unge befinner seg.

Statped, spesialpedagogisk støttetjeneste for kommuner og fylkeskommuner, er i per i dag under omorganisering. Planen er at elleve spesialpedagogiske sentre skal slå sammen til å bli ett Statped. For Sametinget er det viktig at utfordringene for samiske barn med særskilte behov blir ivare tatt i forbindelse med den nye organiseringen.

4.2.13 Stipend for elever med samisk i fagkretsen i videregående skole

Stipendet er tildelt heltidselever på videregående skole med samisk i fagkretsen. Stipendet fordeles forholdsmessig mellom elever som tar samisk som førstespråk, samisk som andrespråk og samisk som fremmedspråk. Elever med samisk som andrespråk får 25 % reduksjon i forhold til elever som tar samisk som førstespråk. Elever som har samisk som fremmedspråk får 50 % reduksjon i forhold til elever som tar samisk som førstespråk. I budsjett for 2012 var det avsatt kr 2 400 000 til dette.

De siste årene har man sett en jevn økning av antallet søknader til ordningen, og det er spesielt en økning i søknadsmassen av elever med samisk som fremmedspråk.

Utviklingen i antall søknader fra 2009 til 2012:

Språknivå	Antall søknader	Utbetalt i kroner pr. elev	Budsjettforbruk i kroner	Budsjettandel i %
Samisk som 1. språk	253	5 093	1 288 529	53,4
Samisk som 2. språk	166	3 820	634 120	26,3
Samisk som fremmedspråk	193	2 547	491 571	20,4
Sum	612		2 414 220	100,0

Årstall	Samisk som 1. språk	Samisk som 2. språk	Samisk som fremmedspråk	Sum
2009	194	150	117	461
2010	193	134	104	431
2011	226	170	126	522
2012	253	166	193	612

4.2.14 Sametingets utdanningspolitiske innspillskonferanse

I 2012 ble Sametingets melding om opplæring og utdanning vedtatt i Sametinget. I forbindelse med dette arrangerte Sametinget en innspillskonferanse. Målet med konferansen var å få innspill til fremtidige utdanningstiltak som sikrer samiske elever det beste utdanningstilbudet. Målgruppen var elever, foreldre, lærere, rektorer, skoleeiere, forskere og skolemyndigheter.

Det ble satt fokus på samisk språkopplæring og fjernundervisning, samt hvordan innføre tradisjonell kunnskap gjennom entreprenørskap i grunnskole og videregående opplæring. Når det gjelder etter- og videreutdanning, ble det etterspurt samisk kulturkompetanse ved ulike høyskoler. Sametingsrådet vil følge opp de innspill som kom frem på konferansen og begynne å utarbeide handlingsplaner ut fra de innspillene som kom frem under konferansen. Disse skal legge grunnlag for de ulike satsningsområdene i meldingen, der prioriteringer fremkommer.

4.2.15 Seminar om samisk skolehistorie

Sametinget har i 2012 arrangert et seminar om samisk skolehistorie i Kautokeino. Målgruppen var politikere, skoleeiere, lærere, forskere og andre interesserte. Seminaret var åpent for alle. Hensikten med seminaret var å belyse hvorfor det er nødvendig å kjenne samisk skolehistorie for å forstå dagens skolestruktur og få mer samisk innhold i skolene. Innledere var blant annet forsker Hadi Khosravi Lile.

4.2.16 Politisk samarbeid

Sametinget har i 2012 hatt besøk av Kunnskapsdepartementets statssekretær Elisabeth Dahle, som hadde som mål å gjøre seg kjent med saker innenfor sine ansvarsområder når det gjaldt barnehage og grunntutdanning. Sammen med visepresidenten besøkte statssekretæren Billefjord sjøsamiske oppvekstsenter og Kvensk institutt i Por-

sanger kommune, Karasjok grunnskole og Láh-poluoppal skole i Kautokeino. Statssekretæren fikk omvisning på sametingsbygget i Karasjok og hadde møte med visepresident Laila Susanne Vars.

I Kautokeino deltok statssekretæren på samisk skolehistorieseminar, arrangert av Sametinget. Delegasjonen hadde også omvisning og møter på Sámi allaskuvla og Samisk videregående skole og reindriftsskole. I Alta besøkte delegasjonen den samiske barnehagen, Altta siidda mánáid-gardi, den samiske klassen ved Komsa skole og Høgskolen i Finnmark.

Det ble avholdt politisk møte hvor visepresident Laila Susanne Vars og statssekretær Elisabeth Dahle møtte ledelsen på henholdsvis Samisk høgskole og Høgskolen i Finnmark. Høgskolene presenterte sin virksomhet og fikk gjennomført en god dialog med statssekretæren. På møtet med Høgskolen i Finnmark fikk høgskolen lagt frem sine behov for også å kunne tilby samiske emner i sin undervisning og spesielt sjøsamisk kulturkunnskap ble eksplisitt tatt opp. Statssekretæren orienterte om at hun var informert om at tilbudet «sjøsamisk kulturkunnskap» ikke kom med i den nasjonale strategien for kompetanseheving, men at det skulle gjøres en ny vurdering av saken.

Sametinget har i 2012 hatt møter med Tromsø kommune ved ordfører Jens Johan Hjort og byråd Jonas Stein Eilertsen om utvikling av samisk språk og kultur i Tromsø. Konklusjonen fra møtene ble at Sametinget og Tromsø kommune skal utarbeide egen samarbeidsavtale. Opplæringssaker skal være en del av en slik avtale. Samarbeidsavtalen skal underskrives i første halvdel av 2013.

Sametinget har i 2012 hatt møter med Alta kommune angående den samiske barnehagen i Alta og skolesaker. Konklusjonen fra møtene ble at Sametinget og Alta kommune skal utarbeide egen samarbeidsavtale, der opplæringssaker skal være en del av avtalen. På et av møtene orienterte Sametinget om urfolkskonferansen i Alta 2013.

Sametinget har avholdt tre politiske møter med Oslo kommune i 2012. Konklusjonen er at

foreløpig ønsker ikke Oslo kommune egen samarbeidsavtale med Sametinget, men forplikter seg til å ha to årlige politiske møter med Sametinget. Møtene skal ha faste temaer som: opplæring og skole, barnehage, eldre i byen og møtested for samer i Oslo. Andre aktuelle saker kan også meldes til møtene.

Saker som er blitt drøftet på møtene med Oslo kommune i 2012 har vært de samiske eldres situasjon i byen, gjennomgang av tilsynsrapport om samiskopplæringen i Oslo og Akershus, publisert juni 2012. Egen samisk møteplass er også drøftet. Oslo kommune er opptatt av utfordringen med å rekruttere samiske lærere og pedagoger til skolen og den samiske barnehagen. Sametinget er glad for at Oslo kommune høsten 2012 ansette en utviklingsleder som skal koordinere og følge opp opplæringstilbudet for samiske barn i Oslo.

Som følge av samarbeidet med Oslo kommune, ved byrådsleder for kunnskap og utdanning, Torger Ødegaard, inviterte Sametinget Oslo kommune til å holde et innlegg under Sametingets utdanningspolitiske innspillskonferanse i Kautokeino september 2012.

4.2.17 *Nettverksmøte for samiske grendeskoler*

Det er i 2012 avholdt et møte for samiske/regionale grendeskoler. Møtet har som mål å etablere og styrke samarbeidet mellom samiske og regionale skoler som har samiske elever. Det skal avholdes et nytt nettverksmøte høsten 2013 som skal gi erfaringsutvekslinger og om mulig gjennomføres egen konferanse høsten 2013. Egne nettverksmøter for samiske grende/regionalskoler skal også fungere som styrking av nettverksallianser. Sametinget har hatt møte med Porsanger kommune i forbindelse med nedlegging av bygdeskoler, og har også besøkt Billefjord sjøsamiske oppvekstsenter/skole, Børselv skole og Kvensk institutt på Børselv. Målet var å drøfte fremtiden for Porsanger- og Billefjord grendeskoler, som begge trues av nedleggelse.

4.2.18 *Verdde-prosjektet*

Sametinget har i 2012 satt av kr 250 000 i budsjettet til et verdde-prosjekt. Målet med prosjektet har vært at enkelte skoler fra Alta og Kautokeino kommuner skal gjennomføre tiltak som skal fremme samarbeid, kulturutveksling, brobygging og dialog mellom barn/unge med samisk og norsk/kvensk bakgrunn. Prosjektet har kommet seint i gang, men enkelte skoler vil i begynnelsen av 2013 arrangere elevtreff/besøk. Elevtreffene

skal fokusere på lokale aktiviteter som viser lokal tradisjon i Alta og Kautokeino kommune.

Sametinget har hatt møte med Kvænangen kommune og drøftet Verdde-prosjektet. Grunnen til møtet var at Kvænangen kommune vil søke støtte til et slikt prosjekt og ville ha innspill fra Sametinget hva som finnes av muligheter til å få finansiering til prosjektet, samt presentere Kvænangen kommunes verddeuohta-prosjekt. Sametinget har foreslått at Verdde-prosjektet i 2013 åpnes for andre søkere enn bare Alta og Kautokeino kommuner. Ordningen skal evalueres i 2013.

4.2.19 *Lese- og skrivehjelp til eldre samer*

Sametinget har gitt kr 450 000 til Kautokeino kommune til et prosjekt som skal gi lese- og skrivehjelp til eldre samer i bygda. Prosjektet ble igangsatt i januar 2012 og skal evalueres i 2013.

4.2.20 *Sørsamisk nettverk*

Sametinget har deltatt på Sørsamisk nettverksmøte i 2012. Sørsamisk nettverksmøte samler alle på administrativt nivå fra de institusjoner i det sørsamiske området som arbeider med samisk språkopplæring. I 2012 har det vært avholdt en nettverkssamling. Samlingen tok opp flere aktuelle problemstillinger i arbeidet med sørsamisk språkopplæring. Det ble gjort vedtak på at man ønsker å opprette et fagnettverk for sørsamiske lærere på alle nivå i skoleverket, i regi av Oppvekstprogrammet. Nord-Trøndelag fylkeskommune har tatt på seg å ta initiativ til dette. Sametinget deltar som observatør på nettverksmøtene, samt for å kunne informere om eget arbeide og for å ta imot innspill til videre arbeide og innsatsområder.

4.2.21 *Samisk læremiddelportal – Ovttas-Aktan-Aktesne*

Sametinget har i samarbeid med Senter for i IKT i utdanningen utviklet en læremiddelportal for samiske læremidler på internett. Læremiddelportalen har fått navnet Ovttas|Aktan|Aksesne.

I budsjettet for 2012 var det avsatt kr 3 500 000 til læremiddelportalen. Per 31.12.12 er det 317 registrerte brukere på siden. Det er lånt i underkant av 300 ressurser fra 92 forskjellige brukere via ovttas.no.

Prosjektet registrerer et jevnt og stabilt besøk på nettsiden. Nettsiden får stadig nye registrerte brukere.

Redaksjonen i prosjektet arbeider kontinuerlig med publisering av lærerressurser, og har så langt lagt inn informasjon om over 2700 ressurser i portalen. Redaksjonen består av sju personer i tillegg til prosjektleder, og innehar nord-, lule- og sørsamisk språkkompetanse. I fase II i prosjektet er det under produksjon 3 læremiddelpiloter. Pilotene utarbeides til fagene naturfag på ungdomstrinnet, samfunnsfag på mellomtrinnet, og et læremiddel til barnehage. I produksjonen av læremiddelpilotene samarbeider prosjektet med flere læremiddelforfattere. Fase III; delingsarenaen ble lansert 11. september i Kirkenes. I delingsarenaen er det en bildebank med ca. 500 bilder.

4.3 Høgere utdanning og forskning

Sametinget har som et av sine delmål at all høyere utdanning og forskning skal ivareta det samiske perspektivet.

4.3.1 Sámi allaskuvla

Sametinget har i møter med Kunnskapsdepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet drøftet de økonomiske rammene for Sámi allaskuvlas virksomhet, inkludert prosjektene faglig analysegruppe, tradisjonell kunnskap og veiviserne. Sametinget ser utfordringen Sámi allaskuvla står over når det gjelder faglig drift og utvikling av de eksternt initierte prosjektene, innenfor de økonomiske rammene som stilles til rådighet. Også tilskudd til Senter for Samisk i opplæringen er tatt opp med Kunnskapsdepartementet. Sametinget er av den oppfatning at grunnbevilgningen til senteret er for lav tatt i betraktning de oppgavene det forventes at senteret skal løse. Det er naturlig at bevilgningen til Senter for samisk i opplæringen er på størrelse med bevilgningen til andre nasjonale sentre innenfor sektoren.

Sametinget har også samarbeidet med Sámi allaskuvla og fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark om blant annet å få informasjon om retten til opplæring i og på samisk i grunnopplæringen forskriftsfestet, om behov for ulike studietilbud ved Sámi allaskuvla, og om utfordringen med å skaffe og beholde samiskspråklig kompetanse.

4.3.2 Andre høgskoler og universiteter

Sametinget har gitt innspill til planene om fusjon mellom Høgskolen i Finnmark og Universitetet i Tromsø. Sametinget la vekt på det som etter vårt

syn er avgjørende for at sammenslåingen av institusjonene også skal få positive virkninger for samisk forskning og høyere utdanning, samt urfolksforskning og utdanning:

- Et urfolks- og samisk perspektiv integreres i alle fagemner både i undervisning og forskning.
- Fleksible og desentraliserte studietilbud.
- Samisk tradisjonell kunnskap som basis for utvikling av ny kunnskap.
- Rekruttering av studenter – øke antallet samiskspråklige studenter (alle samiske språk).
- Studiekvalitet og læringsmiljø for studenter med samisk språk og kulturbakgrunn.
- Forskningsformidling – tilbakeføring av informasjon om forskningsresultater til personer og lokalsamfunn som bidrar.
- Dialog og rollefordeling med samiske kunnskapsmiljøer som ikke inngår i fusjonen, men som likevel berøres av den, slik som Sámi allaskuvla, Universitetet i Nordland mv.

4.3.3 Samisk lærerutdanningsregion – SAK 7

Sametinget er observatør i styringsgruppa for Samisk lærerutdanningsregion, SAK 7, som består av Sámi allaskuvla, Høgskolen i Finnmark, Universitetet i Tromsø, Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nord-Trøndelag. I tillegg er Sametinget med i tre arbeidsgrupper i regionen, rekrutteringsgruppa, gruppa for teknologi- og fleksible utdanningstilbud og gruppa for studietilbud i samiske språk, samiske fag og emner.

Utdanningsdirektoratet bevilget i desember 2011 Samisk lærerutdanningsregion midler til videreutdanningstilbud for perioden 2012–2015. Sametinget er fornøyd med at andrespråkspedagogikk ved Sámi allaskuvla er et av tilbudene, i tillegg til sørsamisk og lulesamisk språktilbud ved henholdsvis Høgskolen i Nord-Trøndelag og Universitetet i Nordland.

Sametinget har merket seg at det er stor kunnskapsmangel blant lærere om samisk kultur. Planene om et videreutdanningstilbud i sjøsamisk kulturkunnskap ved Høgskolen i Finnmark ble ikke godkjent av direktoratet. Høgskolen i Finnmark tok opp avslaget med Kunnskapsdepartementet. Departementet uttaler blant annet følgende i sitt svar på henvendelsen:

«Kunnskapsdepartementet forstår likevel regionens bekymringer med tanke på svakt kunnskapsnivå om samiske forhold blant lærere generelt. Vi vil derfor melde saken inn til drøfting med strategipartene med sikte på å få til en løsning».

Kunnskapsmangelen blant lærere om samisk kultur er blant annet avdekket i en doktoravhandling av Hadi Lile, og ble også tatt opp i Butenskehønutvalgets rapport «Langs lange spor – om samisk forskning og høyere utdanning.» Sametinget anser dette som så grunnleggende i kunnskapsutviklingen om samiske emner at vi har vært i flere samtaler med Kunnskapsdepartementet om saken. Blant annet møtte visepresident Laila Susanne Vars og statssekretær Elisabeth Dahle i februar 2012 ledelsen på Høgskolen i Finnmark, for å drøfte behovet for studietilbud innen samiske emner generelt og sjøsamisk kulturkunnskap spesielt.

Samisk lærerutdanningsregion videreførte på sin side saken ved å søke om godkjenning av Samisk kulturkunnskap med et språkelement som et av sine videreutdanningstilbud. Senhøstes 2012 ble det klart at Utdanningsdirektoratet prioriterer samisk kulturkunnskap som et satsningsområde i «Kompetanse for kvalitet – strategi for videreutdanning av lærere for 2012–2015».

Sametinget er svært fornøyd med avgjørelsen og har forventninger om at utdanningstilbudet blir igangsatt i alle de samiske områdene snarest mulig.

Sametinget avsatte i 2012 kr 2 350 000 til stipend for høyere utdanning. Målet for tilskuddsordningen er rekruttering av samisktalende fagfolk innenfor ulike fagområder. Høyere utdanning innen samisk språk var en av prioriteringene. Og for Sametinget er det derfor gledelig at det høsten 2012 har kommet i gang studium i sørsamisk 3, med 12 elever, og at lulesamisk bachelor startet opp for første gang høsten 2012 med 21 elever.

4.3.4 Nasjonalt råd for lærerutdanning

Sametinget har observatørstatus i Nasjonalt råd for lærerutdanning, NRLU og følger møtene i rådet.

4.3.5 Den norske UNESCO-kommisjonen

Kunnskapsdepartementet har oppnevnt Sametingets visepresident Laila Susanne Vars som medlem av Den norske UNESCO-kommisjonen. Oppnevningen gjelder for perioden 1. januar 2013 til 31. desember 2016.

4.3.6 Regionale forskningsfond

Sametinget har oppnevnt et medlem med varamedlem i fondsstyrene for henholdsvis Nord-Norge og Midt-Norge for perioden 2012–2015.

4.3.7 Nordområdepolitikken

Sametingets plenum behandlet sak SP 28/12 «Kunnskapsdimensjonen i nordområdepolitikken», 7. juni 2012.

Sametinget viser i saken til internasjonale instrumenter som forutsetter at urfolk skal ha en sentral rolle i utviklingen av sine egne samfunn og selv legge premissene for sin utvikling. Sametinget viser særlig til FNs urfolksdeklarasjon av 2007, artikkel 3 og 4, som forutsetter at urfolk har en rett til selvbestemmelse, og at statlige myndigheter er forpliktet til å sikre at denne retten implementeres i nasjonal rett gjennom forhandlinger og konsultasjoner med urfolket det gjelder. De internasjonale standardene er også av relevans for kunnskapspolitikken i Norge og over hele det samiske området.

Sametinget mener at det er av stor viktighet at de samiske kunnskapsmiljøene, både institusjonaliserte og ikke-institusjonaliserte må sikres nødvendige rammebetingelser for å kunne utvikle seg på egne premisser. Disse miljøene besitter grunnleggende kunnskap om samfunnsliv, tradisjonelle og nye næringer og om sosiale og rettslige forhold som er viktige i det videre arbeidet i nordområdesatsningen. Det som kjennetegner urfolks og samiske kunnskapsmiljøer, er at de er små og sårbare og lett kan bli tapere hvis det legges til grunn et konkurranseprinsipp mellom kunnskapsinstitusjonene nasjonalt, nordisk og internasjonalt.

Sametingets utgangspunkt for nordområdepolitikken er at urfolk i nord har hatt og har nordområdene som våre hjem og vårt livsgrunnlag. Nordområdene skal derfor forvaltes til beste for oss og fremtidige generasjoner, og urfolkssamfunnene har behov for språklig, kulturell og samfunnsmessig gjenreisning.

Sametinget har aktivt deltatt i arbeidet med regjeringens nordområdemelding fra 2012, og ønsker å ha en avklart og sentral rolle i den videre nordområdesatsningen. I meldingen framkommer det at regjeringen mener det er avgjørende at den positive utviklingen i nord også oppleves som positiv for berørte urfolk. Sametinget ser at det er nødvendig å igangsette positive kunnskaps-, og kapasitetsbyggende tiltak i det samiske samfunnet og andre urfolkssamfunn for å ivareta urfolksperspektivet i nordområdepolitikken. At det samiske samfunnet gjennom sitt folkevalgte organ Sametinget, skal involveres i nordområdepolitikken kunnskapsstrategier på en fullgod måte, er en forutsetning for at det samiske folket skal føle eierskap til nordområdesatsningen

Sametinget ser blant annet behovet for mer kunnskap om og større fokus på de sosiale og helsemessige konsekvensene for lokalsamfunn og mennesker, som følge av nordområdesatsingen. Det er stort behov for økt forskningsbasert kunnskap på konsekvensene av mineralutvinning i nord, særlig med henblikk på ivaretagelse av rettighetene og eksistensgrunnet for de tradisjonelle næringene.

Sametinget har deltatt på møte i det nyopprettede samordningsforumet for oppfølging av stortingsmeldingen om nordområdepolitikk, som består av representanter fra regjeringen, Sametinget og fylkesrådslederne i Nordland, Troms og Finnmark. Utdanning og kompetanseutvikling var et av hovedtemaene som ble tatt opp på det første møtet. Som en oppfølging av dette møtet inviterte statssekretær Elisabeth Dale Sametinget, fylkesråd for utdanning i Finnmark fylkeskommune, Utdanningsforbundet og KS til et oppfølgingsmøte for nordområdene. Tema for møtet var: «Hvordan øke gjennomføringen av videregående opplæring i Finnmark?»

4.3.8 Samisk perspektiv i styringsdokumenter

Ny rammeplan for samisk barnehagelærerutdanning:

Sametinget og Kunnskapsdepartementet gjennomførte konsultasjoner om mandatet for rammeplanutvalget for samisk barnehagelærerutdanning. Enighet om mandatet ble oppnådd i februar 2012.

Rammeplanutvalget overleverte sitt utkast til rammeplan for samisk barnehagelærerutdanning til departementet i september 2012. Sametinget har bedt om konsultasjon med Kunnskapsdepartementet før forskriften sendes på høring.

Rammeplan for ny barnehagelærerutdanning:

Konsultasjon med Kunnskapsdepartementet om forskrift til ny barnehagelærerutdanning og nasjonale retningslinjer ble avsluttet i mai 2012.

I forskriftens § 1 formål og virkeområde, ble det oppnådd enighet om følgende nye avsnitt:

«Utdanningen skal fremme forståelse for samisk kultur som en del av den nasjonale, og vektlegge urfolks status og rettigheter, både nasjonalt og internasjonalt».

I merknaden til § 1 står følgende:

«Henvisningen til lov om barnehager av 17.juni 2005 nr. 64 (barnehageloven) understreker viktigheten av å kjenne til denne loven og også underliggende forskrifter knyttet til barnehageloven, og internasjonale konvensjoner, som ILO-konvensjonen nr.169 om urfolk og FNs barnekonvensjon.»

Sametinget er fornøyd med at urfolksperspektivet og kunnskap om samiske barns rettigheter, historie og kultur er godt ivaretatt i forskriften, merknadene og i de nasjonale retningslinjene som helhet.

Rammeplaner for ny lærerutdanning 8–13:

Kunnskapsdepartementet nedsatte tre nye rammeplanutvalg i mars 2011. Sametinget har representanter i alle rammeplanutvalgene. Sametinget og Kunnskapsdepartementet hadde et dialogmøte i juni 2012 om forskrift og nasjonale retningslinjer for ny lærerutdanning trinn 8–13. Det skal vedtas tre nye forskrifter. Etter drøftinger ble det gjennomført en konsultasjon som ble avsluttet i august 2012 på e-post med enighet om forskriftene før de ble sendt på høring.

I § 1 i forskriftene er det lagt inn følgende formulering:

I Forskrift om rammeplan for 3-årige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag:

«Faglærerutdanningene skal kvalifisere kandidatene til å ivareta opplæring om samiske forhold, herunder kjennskap til den statusen urfolk har internasjonalt, de rettigheter som samiske barn har i Norge, og kunne bruke elementer fra samisk kultur innen sitt fagområde».

I Forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8–13:

«Etter endt utdanning skal kandidatene kunne ivareta opplæring om samiske forhold og ha kunnskap om samisk ungdoms rett til opplæring i tråd med opplæringsloven og gjeldende læreplanverk for trinn 8–13.»

I Forskrift om rammeplan for PPU for trinn 8–13

«Utdanningen skal kvalifisere kandidatene til å ivareta opplæring om samiske forhold og gi kunnskap om samisk ungdoms rett til opplæring i tråd med opplæringsloven og gjeldende læreplanverk for trinn 8–13.»

Det skal avholdes konsultasjon før forskriften vedtas.

4.3.9 Voksenopplæringsprogram

I budsjettet for 2012 var det avsatt kr 800 000 over Samefolkets fond til det femårige voksenopplæringsprogrammet ved Sámi allaskuvla. Programets mål er å styrke og utvikle samiske språk.

Programmet har skiftet navn til «Kvalifiserings- og rekrutteringsprogram», fordi programmet er et kvalifiserings- og rekrutteringsprogram i samisk språk for høyere utdanning.

Programmet, som avsluttes i 2013, er fram til nå gjennomført som planlagt og må karakteriseres som vellykket så langt. Sámi allaskuvla har det faglige ansvaret og samarbeider bredt med samiske språk- og kultursentre.

På grunn av konsekvensene av fornorskningspolitikken vil det være behov for et slikt kvalifiserings- og rekrutteringsprogram i uoverskuelig framtid. Sametinget ser derfor nødvendigheten av at programmet sikres kontinuitet i en varig ordning, der voksne kan begynne med elementærkurs og fortsette fram til og med semesteremne. En varig ordning bør bygge på systemet som er etablert, der Sámi allaskuvla har det faglige ansvaret, som inkluderer en administrativ del som økonomi, organisering og koordinering, og at desentraliserte samarbeidspartnere kan gjennomføre begynnerkurs.

4.3.10 Systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap – direkte tilskudd:

I budsjettet for 2012 var det avsatt kr 650 000 over Samefolkets fond til kartlegging av samisk tradisjonell kunnskap ved Sámi allaskuvla – árbediehtu.

Árbediehtu-prosjektet er fra 1. januar 2012 gått over fra et pilotprosjekt til et fireårig hovedprosjekt.

En erfaring fra pilotprosjektet er at det er et eskalerende behov for å konkretisere inkludering av tradisjonell kunnskap i forvaltningen. Forvaltningsorgan som Finnmarkseiendommen og Statens naturoppsyn har kontaktet prosjektet for å drøfte samarbeid om forskning og kapasitetsutvikling.

Hovedmålet er at hovedprosjektet skal tilrettelegge for å:

- dokumentere samisk naturforståelse og tradisjonell kunnskap og legge til rette for at de fortsatt kan nyttiggjøres i lokal ressursforvaltning

- styrke mulighetene for videreføring av samisk tradisjonskunnskap fra eldre til yngre
- inkludere samisk tradisjonskunnskap i politiske og administrative beslutningsprosesser
- bidra til å utvikle et velfungerende og produktivt nettverk mellom samiske institusjoner

4.3.11 Pilotprosjekt – kompetansesenter for samisk naturbruk

I budsjett for 2012 var det satt av kr 500 000 til pilotprosjekt for opprettelse av et kompetansesenter for samisk naturbruk. Pilotprosjektet har sitt utgangspunkt i Sametingets oppfølging og konkretisering av de foreløpige resultatene fra Árbediehtu-prosjektet. Planen er at prosjektet skal danne grunnlaget for oppfølging av tiltakene i regjeringens nordområdestrategi om videreføring av prosjektet gjennom institusjonalisering, utvikling og bevaring av tradisjonell kunnskap, særlig knyttet til samisk naturbruk. Prosjektet skal evalueres etter 3 år.

I prosessen fram til ansvarlig institusjon for prosjektet ble valgt, har Sametinget endret navnet på prosjektet til Pilotprosjekt – Árbediehtuovddaš / senter for samisk tradisjonskunnskap. Begrunnelsen for navneendringen er at målet for pilotprosjektet er utvidet til å legge grunnlaget for et senter som legger til rette for at samisk tradisjonell kunnskap – árbediehtu – brukes i forvaltning av naturressurser og er et kunnskapsgrunnlag for utvikling av rammeplaner, læreplaner og læreresurser og for forskning. Senterets oppgaver vil blant annet være å systematisere, kartlegge, synliggjøre og formidle tradisjonell kunnskap.

Sámi allaskuvla har fått ansvar for prosjektet og er kommet i gang med utformingen. I aktivitetsplanen inngår blant annet nettverksbygging og kartlegging av relevante samarbeidspartnere, samt gjennomføring av en brukerundersøkelse.

4.3.12 Stipend for høyere utdanning – søkerbasert tilskudd:

I Sametingets budsjett for 2012 var det avsatt kr 2 350 000 til stipend for høyere utdanning. Målet for tilskuddsordningen er rekruttering av samisktalende fagfolk innenfor ulike fagområder.

Det ble mottatt 298 søknader. Det ble bevilget stipend for totalt kr 2 990 200 til 206 studenter.

I tabellen vises fordeling etter studieretning, antall søknader bevilget og fordeling i kroner:

Av de som har søkt om stipend til høyere utdanning i sør-, lule- og nordsamisk er fordelingen følgende:

	Antall søknader	Antall bevilgede	Beløp
Lærerutdanning og førskolelærerutdanning	31	15	300 000
Høyere utdanning i sør-, lule- eller nordsamisk	216	168	2 290 200
Høyere utdanning i læremiddelpedagogikk	22	15	300 000
Tolkeutdanning for samiske tolker og translatører	2	2	20 000
Videreutdanning for samiske førskolelærere	2	2	40 000
Videreutdanning innen eldreomsorg utover bachelorgrad	1	1	10 000
Videreutdanning innen rusomsorg utover bachelorgrad	0	0	0
Videreutdanning innen psykisk helsearbeid utover bachelorgrad	1	1	10 000
1 stipend til utdanning innen i konservering i Norge både på bachelor- og masternivå	2	2	20 000
Utenfor prioriteringene	21	0	0
Sum	298	206	2 990 200

Studie	Antall søknader	Antall bevilgede	Beløp
Nordsamisk semesteremne	1	1	15 000
Samisk i praktisk læringssituasjon – innføringsstudium	7	7	52 000
Sum	8	8	67 500

4.4 Stipend for voksenopplæring – søkerbasert tilskudd

I Sametingets budsjett for 2012 var det avsatt kr 500 000 til stipend for voksenopplæring. Målet for tilskuddsordningen er å revitalisere samisk språk og motivere voksne til å lære seg samisk, samt å motivere flere til å kvalifisere seg til å ta høyere utdanning i samisk.

Det ble mottatt 8 søknader. Det ble bevilget stipend for totalt kr 67 500 til 8 studenter.

I tabellen nedenfor vises fordeling etter studieretning, antall søknader bevilget og fordeling i kroner.

5 Helse og sosial

Sametingets helse- og sosialpolitikk bygger på en likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk, på lik linje med befolkningen for øvrig. Helse og sosialtjenestene må tilpasses den samiske befolknings rettigheter og behov og ta utgangspunkt i samisk språk og kultur. Grunnlaget for å sikre målsettingen om en likeverdig tjeneste, er kunnskap om samisk språk og kultur på alle nivåer. Sametinget arbeider på ulike måter for å nå disse målene. Gjennom dialog og samarbeid med sentrale myndigheter og andre relevante aktører arbeider vi for å sikre Sametingets innflytelse på utformingen av helse-, sosial-, og omsorgstjenes-

Språkgruppe	Antall søknader	Fordeling i %	Fordeling i kroner
Nordsamisk	120	65,71	1 505 000
Lulesamisk	6	6,12	140 200
Sørsamisk	42	28,17	645 000
Sum	168	100	2 290 200

ter til det samiske folk. Vi arbeider blant annet med å ivareta samiske barns rettigheter i møte med barneverntjenesten, og sikre at den samiske befolknings utfordringer og behov ivaretas i nasjonale satsinger for en god folkehelse. I tillegg gir vi tilskudd til ulike helse- og sosialprosjekter.

Sametinget som et nasjonalt folkevalgt organ, er den mest sentrale premissleverandør ovenfor myndigheter i utvikling en av et likeverdig helse- og sosialtilbud til den samiske befolkningen, og må derfor trekkes inn i prosesser som har direkte betydning for det samiske folk.

Sametinget er i dialog med sentrale myndigheter, kommuner, fylkeskommuner og andre aktører i arbeid for å sikre helse-, sosial- og barneverntilbud til det samiske folket. Blant annet gjennomfører vi konsultasjoner med myndighetene ved endring av eller revidering av gjeldende lover og eller forskrifter som vil ha direkte betydning for helse-, sosial- og barneverntilbud til den samiske befolkningen. Sametinget gir også skriftlige innspill til meldingsarbeid og utredninger. Tettere samarbeid med faginstanser og andre om kompetanseoppbygging, samt synliggjøring av behov og tjenesteutvikling er også viktig.

5.1 Oppdragsdokumenter til regionale helseforetak.

I arbeidet for å utvikle en likeverdig helse- og sosialtjeneste til den samiske befolkning på lik linje med den øvrige befolkning, har sentrale myndigheter det overordnede ansvaret og må sørge for at det samiske perspektivet ivaretas og etterspørres i alle prosesser, og at det blir ivaretatt i sentrale helse- og sosialpolitiske satsinger. På bakgrunn av dette har Sametinget konsultert Helse- og omsorgsdepartementet om oppdragsdokumenter for 2013.

5.1.1 SANKS (Samisk nasjonalt kompetansesenter innen psykisk helse)

Sametinget er bekymret for opprettholdelse og videreutvikling av tilbudet som er bygd opp ved Samisk nasjonalt kompetansesenter innen psykisk helse (SANKS). Sametinget har i 2012 mottatt bekymringsmeldinger fra samiske pasienter, samiske fagpersoner og kommuner utenfor Helse Nord's virkeområde om at SANKS tilbud reduseres og legges ned. Sametinget viser til at samiske pasienter er bosatt over hele landet og har rett til helsetilbud som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur.

I St.meld. nr. 47 (2008–2009), samhandlingsreformen, vises det til SANKS som et samlet nasjonalt kompetansesenter for samisk psykiatri, og at det i tillegg er opprettet satellitter av fagfolk både i lulesamisk område (Tysfjord) og sørsamisk område (Snåsa), foruten i Oslo. Overnevnte beskrevne satellitter er en del av SANKS 3-årige prosjekt, som omhandler utvikling av nasjonale kliniske tjenester utenfor Finnmark. Prosjektperioden er nå over, og områdene som har mottatt tjenestetilbudet, beskriver i etterkant at behovet for tilbudet fra SANKS er stort. I samhandlingsreformen påpekes det også at modellen til SANKS, med en sterk base lokalisert i samisk miljø, kombinert med utplasserte fagfolk i ulike områder med samisk befolkning, har vist seg svært positiv, og har blitt godt mottatt i det samiske miljøet. En likeverdig tjeneste til samiske pasienter forutsetter en tjeneste som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur. SANKS innehar denne kompetansen. Sametinget mener det er nødvendig å legge til rette for at SANKS' behandlingstilbud innen psykisk helse til samiske pasienter utenfor Finnmark videreføres.

Sametinget er derfor fornøyd med at man i oppdragsdokumenter for 2013 har blitt enig om følgende mål:

Helse Nord RHF har i samarbeid med Samisk nasjonalt kompetansesenter – psykisk helsevern (SANKS) og øvrige regionale helseforetak vurdert hvordan kliniske tjenester til samiske pasienter skal videreføres og organiseres. Dette bør ses i sammenheng med en eventuell søknad om SANKS status som en nasjonal kompetansetjeneste.

Sametinget ser på dette som en videreføring av følgende mål for Helse Nord RHF i oppdragsdokumenter for 2012:

Helse Nord har lagt til rette for drift og videreutvikling av Samisk nasjonalt kompetansesenter innen psykisk helsevern. Tilbudet er tilgjengelig for samiske pasienter i alle samiske områder. SANKS funksjon som utdanningssted for spesialistutdanning i psykiatri er videreutviklet.

5.1.2 Tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengige

SANKS har i flere år jobbet med psykisk helsevern og rusproblematikk fra et samisk språk og kulturperspektiv. I Stortingsmelding nr. 30 – en helhetlig rusmiddelpolitikk, fremgår det at struk-

turen på tjenestene innen tverrfaglig spesialisert behandling bør så langt det lar seg gjøre samordnes med strukturen for tjenester innen psykisk helsevern og andre spesialisthelsetjenester. Når det gjelder samisk språk og kulturkompetanse i rusomsorgen, vises det til at kompetansen som er bygget opp innen psykisk helsevern til samiske pasienter, bør benyttes.

Gjennom sitt arbeid med psykisk helse og rusproblematikk har SANKS utviklet kunnskap og erfaring som er verdifull når det gjelder rusbehandling for samiske pasienter. Sametinget ser det som naturlig at SANKS er sentral når det gjelder oppbygging av rusbehandling for samiske pasienter i et nasjonalt perspektiv. Sametinget ønsket derfor at man i oppdragsdokumenter for 2013 skulle ha som mål at SANKS behandlingstilbud innenfor tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengige og annen avhengighetsbehandling videreutvikles. Dette oppnådde vi dessverre ikke enighet om, da departementet mente det ville være for tidlig å gi dette oppdraget i 2013. Helse- og omsorgsdepartementet og Sametinget ble derfor enige om at saken løftes på ny i forhold til oppdragsdokumenter for 2014.

5.1.3 Tolkeprosjektet

Gjennom Sametingets konsultasjoner på oppdragsdokumenter til regionale helseforetak for 2010, fikk Helse Nord i oppdrag å gjennomføre et tolkeprosjekt for å bedre tolketjenesten til samisk befolkning. Prosjektet har som hovedmål å etablere en samisk tolketjeneste som er tilgjengelig hele døgnet i Helse Nord RHF-område. Helse Finnmark har hatt ansvaret for gjennomføring av prosjektet. Prosjektet ble igangsatt i 2011 og avsluttes i 2012. Sametinget har deltatt i utformingen av mandatet for prosjektet og er medlem av styringsgruppen. I prosjektperioden er det blant annet prøvd ut tolking via nett og igangsatt et e-læringsprogram om tolking. Sametinget er opptatt av at tiltak som er startet opp gjennom dette tolkeprosjektet må videreføres etter prosjektperioden, med målsetting om en døgnbasert tolketjeneste. Helse- og omsorgsdepartementet og Sametinget er derfor enige om å følge opp dette i etterkant av prosjektets sluttrapport.

5.2 Videreutvikling av helsetjenester til den samiske befolkning

Erkjennelsen av samiske pasienters rett og behov for et tilpasset helsetilbud har ført til opprettelsen av en rekke institusjoner. Disse institusjonene fun-

gerer som særskilte ressursenheter for et helsetilbud til samiske pasienter som tar utgangspunkt i samiske språk og kultur. Den største utviklingen har vært innenfor psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten gjennom etablering av Samisk nasjonalt kompetansesenter for psykisk helse (SANKS). Innenfor somatiske tilbud har det ikke vært samme utviklingen. Spesielt innenfor helsetilbud som forutsetter god kommunikasjon mellom fagfolk og pasienter, som læring og mestring av kroniske sykdommer, rehabilitering og geriatri har ikke tilbudet vært tilfredsstillende.

Institusjonene med tenkte funksjoner for den samiske befolkning er i dag ulikt organisert. Sametinget mener at dette setter begrensinger for en mest mulig effektiv utnyttelse av samiske fagfolk. Det er behov for å tenke helhetlig og overordnet om organisering av spesialisthelsetjenester til den samiske befolkning. Dette er nødvendig for å kunne gi bedre og mer helhetlige og koordinerte tjenester til samiske pasienter og brukere, som bygger på samisk språk og kultur. En samordning av samiske fagressurser er et viktig moment i dette arbeidet. Med bakgrunn i dette har derfor Sametinget, sammen med samiske fagfolk, deltatt i et «myldringsmøte» initiert av Helse Finnmark, hvor tema var videreutvikling og organisering av helsetjenester til samiske befolkning.

5.3 Kvalitet og pasientsikkerhet

I Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011–2015) ble det varslet at regjeringen vil legge fram en stortingsmelding om kvalitet og pasientsikkerhet i 2012. Meldingen skal legge til grunn et bredt kvalitetsbegrep og beskrive hvordan det kan legges til rette for at pasienten/brukeren kan bli en aktiv deltaker i sin egen behandling/omsorg. Sametinget har deltatt med innspill til meldingen. Fra Sametingets side er det blant annet satt fokus på samisk språk og kultur som faktorer for kvalitet og pasientsikkerhet. Sametinget mener at mangel på kompetanse om samisk språk og kultur reduserer pasientsikkerheten og kvaliteten på helsetilbudet til samiske pasienter. En forutsetning for kvalitet og sikkerhet for pasienten, er at pasient og behandler forstår hverandre. Det gir grunnlag for informasjonsutveksling som er nødvendig for å kunne gi den beste og rette behandlingen. Sametinget mener at kvalitet og sikkerhet for samiske pasienter ofte avhenger av kunnskap om samisk språk og kultur. Det er derfor nødvendig å gi en større oppmerksomhet på kommunikasjon og språk som målekriterium for kvalitet og pasientsikkerhet.

Sametinget er derfor fornøyd med at språk og kommunikasjon er løftet frem som en viktig faktor i stortingsmeldingen om kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgstjenesten. Sametinget mener det er viktig å ha et fokus på språk og kommunikasjon som faktorer for kvalitet og pasientsikkerhet i oppfølging av stortingsmeldingen, og at dette må gjøres gjennom et systematisk arbeid. Sametinget har derfor i konsultasjoner om oppdragsdokumenter for regionale helseforetak for 2011 bedt om at det settes i gang et arbeid for utvikling av måleindikatorer for språk og kommunikasjon. Sametinget er kjent med at Helsedirektoratet, som har fått oppdraget, ikke er kommet i gang med arbeidet. Dette synes Sametinget er beklagelig, og har bedt Helse- og omsorgsdepartementet om å følge dette opp.

5.4 Stortingsmelding om utdanning for velferdstjenesten

Regjeringen vedtok i 2010 at det skal legges frem en stortingsmelding om utdanning for velferdstjenestene. Sametinget har konsultert Kunnskapsdepartementet om meldingen.

Sametinget ser det som naturlig at utdanning og rekruttering for fremtidens velferdstjeneste setter et større fokus på kunnskap om samer som urfolk, samiske samfunnsforhold, og samiske språk og kultur. Sametinget mener at det er en forutsetning for at samiske brukere av velferdstjenesten skal få det tilbud de har krav på. Situasjonen er dessverre fremdeles slik at det er tilfeldig hvorvidt velferdstjenesten innehar nok kulturkompetanse for å yte gode nok tjenester, og i stor grad er dette tillagt enkeltpersoner. Det bør etterstrebes at et slikt grunnlag implementeres i grunnutdanningen generelt og i alle videreutdanningsforløp spesielt. Det må derfor stilles krav om at all grunnutdanning på høyere nivå gir studentene opplæring om samer som urfolk, det rettslige grunnlaget, og samiske språk og kulturforståelse.

Sametinget er fornøyd med at våre konsultasjoner har medført til at det fremgår i meldingen at:

Samer som urfolk har rettigheter regulert i norsk lov og internasjonale konvensjoner. For å legge til rette for at samiske brukere kan få det tilbudet de har krav på, må kandidatene ha kunnskap om samisk språk og kultur og samiske samfunnsforhold. Dette gjelder grunnutdanningen i både videregående opplæring og høyere utdanning.

Slik Sametinget ser det, vil utfordringen i det videre arbeidet være implementering av kunnskap om urfolk og om samisk språk og kultur i de forskjellige utdanningsinstitusjonenes fagplaner. Ved omlegging fra nåværende rammeplaner til felles forskrift for helse- og sosialfaglige utdanninger på universitets- og høyskolenivå, bør dette vies stor plass.

5.5 Rus

Regjeringen la frem stortingsmelding nr. 30, «Se meg! En helhetlig rusmiddelpolitikk» høsten 2012.

Sametinget har, med bakgrunn i plenumsvedtak i sak 012/12, gitt innspill i forkant av arbeidet. Innspillet fokuserte på forebygging, behandling og ettervern som tre viktige tema når en helhetlig ruspolitikk skal utformes. Videre hadde innspillet fokus på at oppbygging av ny kunnskap gjennom forskning er viktig i fremtidig rusbehandling, og at oppbygging av samisk språk og kulturkompetanse i rusomsorgen bør ta utgangspunkt i eksisterende kompetanse på området.

Sametingets innspill er tatt inn i meldingens del 2. Vi beklager likevel at Sametingets ønske om å ivareta det samiske perspektivet i andre deler av meldingen ikke er tatt til etterretning.

Etter samhandlingsreformen vil det fremtidige oppfølgings- og tjenestetilbudet til rusavhengige i større grad legges til kommunene. Sametinget vil presisere at kommunene har ansvar for å gi samiske pasienter et tilbud som er språklig og kulturelt tilpasset, uavhengig av om kommunene er en del av samisk språkforvaltningsområde eller ikke. Samiske brukere har gitt tilbakemelding på at forståelse for deres språklige og kulturelle bakgrunn i det kommunale hjelpeapparatet er viktig både under behandling og når brukeren skal bygge opp et rusfritt liv i hjemkommunen.

5.6 Forskrift om oversikt over folkehelsen

Sametinget har konsultert Helse- og omsorgsdepartementet om folkehelseforskriften. For Sametinget var det viktig at alle kommuner i Norge skulle ha en vurderingsplikt på om det er særskilte folkehelseutfordringer for den samiske befolkning i sin kommune. Departementets ønsket først å avgrense denne vurderingsplikten til kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Sametinget påpekte at forvaltningsområdet for samisk språk er etablert for andre formål enn for folkehelse og er ikke egnet som avgrensning. Sametinget viste også til at lov om

folkehelse skal sees i sammenheng med plan- og bygningsloven. I plan- og bygningsloven er kommunene allerede forpliktet til å ivareta samiske hensyn i planarbeidet. Sametinget fikk gjennomslag for sitt syn, og følgende ble tatt inn i forskrift om oversikt over folkehelsen § 3: «I kommuner der det er grunn til å anta at det foreligger spesielle folkehelseutfordringer for den samiske befolkning, skal disse vurderes.» Forskriften presiserer at kommuner med samisk befolkning som har grunn til å tro at det foreligger spesielle folkehelseutfordringer for denne befolkningen, skal vurdere dette nærmere.

5.7 Bioteknologi

I Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011–2015) åpnes opp for endringer i regelverk og praksis når det gjelder utvikling av helseregistre og biobanker. Man ønsker seg økt tilgjengelighet til datamateriale i nasjonale registre og biobanker. Dette er et arbeid som i aller høyeste grad angår den samiske befolkning.

Den bioteknologiske utvikling åpner for nye muligheter innenfor flere viktige samfunnsområder, og forskning på menneskelig genmateriale åpner opp for nye muligheter innenfor en rekke områder. Bedre individtilpasset medisinsk behandling og muligheter for å finne svar på hittil ubesvarte medisinske spørsmål, er noen av de konsekvenser vi kan tenke oss.

For samene som urfolk er dette en viktig utvikling. Det norske lovverket på området omtaler kun disse rettighetene på individnivå, men vi er i tillegg opptatt av våre kollektive rettigheter som urfolk. Det samiske samfunn er lite, og det vil være mulig å identifisere genmateriale til den samiske befolkning. Dette betyr at vår etniske bakgrunn kan bli en faktor i genforskningen. Fra utlandet har vi eksempler på slik forskning av andre urfolk, og hvor forskningsresultater er blitt brukt i strid med hva urfolk selv har ønsket.

Sametingets målsetning er å være en aktør som fremmer samiske interesser i den bioteknologiske utvikling. Eierskap og forvaltning av samisk genetisk materiale, er aktuelle spørsmål for Sametinget. Sametinget har i 2012 arrangert seminar for Sametingets representanter, der medlem av Bioteknologinemnda, Njål Høstmælingen, holdt foredrag om urfolksrettigheter og den bioteknologiske utvikling. Sametingets plenum gjorde følgende vedtak i sak SP 17/12:

Sametinget erkjenner at den bioteknologiske utvikling stiller det samiske samfunn overfor nye

utfordringer. Denne utviklingen åpner for muligheter både innenfor pasientbehandling, kunnskapsutvikling og forskning. Satsningen vil kunne gi viktige bidrag til fremtidens helsetjeneste, men det er avgjørende at satsningen gjennomføres på en juridisk og etisk forsvarlig måte. Samene som urfolk har også interesser som må ivaretas i dette arbeidet.

Eierskap og disponering av urfolks genetiske materiale er et område som trenger oppmerksomhet fra Regjeringens og Sametingets side. Sametinget viser til ILO konvensjon nr 169 om urfolk og stammefolk, artikkel 2, og FNs erklæring om urfolks rettigheter av 12.9.2007, artikkel 31, som omhandler urfolks rett til medvirkning.

Sametinget viser også til sameparlamentarikerkonferansen i Kirkenes hvor følgende uttalelse ble vedtatt:

Den bioteknologiske utvikling stiller det samiske folk ovenfor nye utfordringer. Konferansen understreker at det samiske folk selv må forvalte og eie kunnskapen om eget arvestoff (DNA), og at det samiske folk fortløpende må være i dialog med statlige myndigheter og forskningsmiljø for å følge og påvirke denne utviklingen.

Forskning på den samiske folkegruppe vil aktualisere spørsmålet om kollektivt eierskap og forvaltning av human biologisk materiale. Dette vil være tema i konsultasjoner med regjeringen om evaluering av lovverket og fremtidige planer og prosesser på området.

Sametinget vil fremheve at statens myndigheter må sikre at ILO konvensjon nr. 169 oppfylles med henblikk på medvirkningsrett. Sametinget er av den oppfatning at dette kan gjøres gjennom aktiv deltakelse i råd, utvalg og eventuelle andre organer som er eller skal etableres i forhold til bioteknologi. Det vil være viktig at organer og institusjoner som arbeider med disse spørsmål, har kompetanse på urfolksrettigheter, og spesielt kollektive rettigheter.

5.8 Nødmeldetjenesten

Sametinget er opptatt av nødmeldetjenesten til samiske brukere skal ha samisk språk- og kulturkompetanse. Dette er viktig for å sikre en forsvarlig og god tjeneste for den samiske befolkning. Kommuner som er innenfor forvaltningsområdet for samisk språk har også en rettslig forpliktelse

til å sikre et samisk språklig tilbud for sin befolkning.

Sametinget har tidligere formidlet disse synspunkter til regjeringen gjennom konsultasjoner i 2011. Terrorangrepet i 2011 har medført ny gjennomgang av den nasjonale beredskapen og nødmeldetjenesten. Sametinget er beredt til å fortsette vårt arbeid for å sikre et godt tilbud til den samiske befolkning i den bebudete omorganiseringen av nødmeldetjenesten i Norge.

5.9 Samiske barns rettigheter i møte med barnevernstjenesten

Sametingets mål er at samiske barn skal møte en barnevernstjeneste som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur. Barn i møte med barnevernstjenesten har ikke mange sterke talerør for å fremme deres rettigheter i forhold til samisk språk og kultur. Sametinget ser det som naturlig å være talerør overfor sentrale myndigheter i så måte.

Samiske barn har rettigheter regulert i norsk lov og i internasjonale konvensjoner, som stadfester deres rett til å bruke sin kultur, språk og religion. Denne retten følger også samiske barn under barnevernets omsorg, jfr. Barnekonvensjonens art. 20 og 30. Sametinget mener at dette forutsetter at når det skal gjøres endringer av gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer, må samiske barns behov og rettigheter synliggjøres.

5.9.1 Forskrift om tilsyn med barn i fosterhjem og barneverninstitusjoner

Som en følge av Sametingets arbeid, er forskrift om tilsyn med barn i fosterhjem og barneverninstitusjoner blitt endret med virkning fra 1.5.2012. Endring i forskriften medfører at det ved tilsyn i fosterhjem og barneverninstitusjoner nå må spørres aktivt om barnets kulturelle og språklige rettigheter ivaretas. Sametinget er tilfreds med at arbeidet har båret frukter.

Barnets beste er et prinsipp som står sentralt i alt barnevernfaglig arbeid. Dette prinsippet danner også grunnlaget for tiltak som vurderes fra barnevernets side. Sametinget er av den oppfatning at ivaretagelse av barnets kulturelle og språklige identitet og barnets selvstendige rettigheter, inngår i vurderingen av hva som er det beste for barnet. Dette er allerede slått fast i internasjonale lover og konvensjoner, men det er likevel behov for å uttrykke dette klart i forskriftene for tilsyn med barn i fosterhjem og barneverninstitusjoner.

5.9.2 Forskrift om barnets talsperson

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet planlegger revidering av forskrift om barnets talsperson i saker som skal behandles i Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. Sametinget har konsultert med departementet for å påse at samiske barns rettigheter blir ivaretatt i forskriften.

Sametinget opplever det som utfordrende å skape forståelse for samiske barns rettigheter og behov. I konsultasjoner om barnets rett til en talsperson møter vi et ønske fra departementets side om å begrense samiske barns rett til talsperson med samisk språk og kulturkompetanse til kun å gjelde innenfor forvaltningsområdet for samisk språk. I andre kommuner skal det tilstrebes at barn får et slikt tilbud. Slik Sametinget ser det, vil en slik begrensning være i strid med Barnekonvensjonens artikler 30, 20 og 2, som gir urfolksbarn rett til vern for sitt språk og kulturelle egenart.

Forvaltningsområdet for samisk språk er etablert for å legge forholdene til rette for utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv, og kan ikke brukes til avgrensning av samiske barns selvstendige rettigheter. Ut fra dette mener Sametinget at samiske barns rett til en talsperson som innehar samisk språk og kulturkompetanse, ikke kan begrenses til forvaltningsområdet for samisk språk. Sametinget har konsultert på at ved oppnevning av talsperson for samiske barn må det fremgå at i forskriften at «Samiske barn har rett på en talsperson som innehar samisk språk og kulturkompetanse».

Sametinget har mottatt tilbakemelding på at departementet ikke kan imøtekomme Sametingets anmodning i forskriften. Deriblant mener departementet at Sametingets forslag kan være til hinder for at det kan tas individuelle hensyn til det enkelte barn. Departementet velger likevel å ta inn i forskriften at ved oppnevning av talsperson for samiske barn innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, skal barnet få tilbud om en talsperson med samisk språk og kulturforståelse. I andre områder skal det tilstrebes at barnet får et slikt tilbud.

Samiske barn som urfolksbarn har rettigheter regulert i Barnekonvensjonen og barnevernloven. Sametinget mener at Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i Forskrift om barnets talsperson begrenser samiske barns rettigheter til kun å gjelde Samelovens forvaltningsområde for samisk språk. Dette beklager Sametinget sterkt.

5.9.3 NOU 2012: 5 Bedre beskyttelse av barns utvikling

Regjeringen har startet arbeid med endring av barnevernloven og tilhørende forskrifter. I den forbindelse har Sametinget sendt hørings svar til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet vedrørende endringsarbeidet og NOU 2012: 5 Bedre beskyttelse for barns utvikling.

NOU 2012: 5 Bedre beskyttelse for barns utvikling omhandler Raundalen-utvalgets innstilling om bruk av det biologiske prinsipp i barnevernet. Utvalget har lagt til grunn at det biologiske prinsippet er et juridisk prinsipp som er ett av flere prinsipper som barnevernloven er forankret i. Sametinget beklager at ekspertutvalget ikke har drøftet samiske barns rettigheter til eget språk og egen kultur i sin utredning. Samene har status som urfolk i Norge, og samiske barn er også omfattet av barnevernsloven i Norge. Det ville da ha vært å forvente at utvalget så utfordringene barnevernet har i møte med disse barna. Dette spesielt med tanke på at barnevernspanelet, oppnevnt av departementet, har hatt grundig søkelys på samiske barns rettigheter i sin rapport.

Sametinget har uttrykt seg positiv til gjennomgangen av bruken av det biologiske prinsipp, men har i sitt hørings svar påpekt at Barnekonvensjonens artikkel 30 står fast når det gjelder urfolks barn. Dette betyr at samiske barn har en selvstendig rett til tilgang og kjennskap til egen kultur og eget språk. En eventuell lovendring i barnevernsloven for å endre bruken av det biologiske prinsipp kan ikke medføre at samiske barn ikke får oppfylt sine kulturelle og språklige rettigheter. Arbeidet med endring av barnevernloven og tilhørende forskrifter tar bl.a. sikte på å lovfeste krav til forsvarlighet i barneverntjenesten. Ved innføring av en rettslig standard som setter krav til forsvarlighet i tjenesteyting, mener Sametinget at kunnskap om samiske språk og kultur må vies større plass både i lovtekster, forskrifter og retningslinjer. Dette vil føre til at sammenhengen mellom kontekstuell og kulturell forståelse i tjenesteytingen vil bli klarere, og krav i tilsynsforskriftene om å påse at samiske barns rett til språk og kultur etterspørres vil tre tydeligere frem.

Sametinget har i første omgang valgt å avgi høringsuttalelse. Når arbeidet med lovproposisjonen og tilhørende forskrifter igangsettes, må Sametinget konsulteres for å sikre at samiske barns rettigheter ivaretas.

5.9.4 Statens barnehus

Sametinget har i lang tid arbeidet aktivt for ivaretagelse av samiske barns rettigheter i konseptet, Statens barnehus. Sametinget har konsultert med Justis- og beredskapsdepartementet vedrørende dette. Vi har vært spesielt opptatt av at det er viktig å styrke og bygge opp kompetanse om samisk språk og kultur i konseptet Barnehus, og at det må legges til rette for styrking av kompetanse i samisk språk og kultur i politiet. På bakgrunn av dette har Statens Barnehus Tromsø har fått det nasjonale ansvaret for ivaretagelse av samiske barns rettigheter. Barnehuset i Tromsø har fått tildelt midler fra Justis- og beredskapsdepartementet for styrking av kompetanse for samiske barns rettigheter i konseptet barnehus. Barnehuset har lyst ut en fagstilling for rådgiver/seniorrådgiver med gode kunnskaper i samisk.

Barnehuset i Tromsø favner et stort geografisk område med 88 kommuner. Det nasjonale ansvaret innebærer bl.a. veiledning og bistand for barnehus ellers i landet som får inn samisktalende barn. Barnehuset har tilknyttet seg en samisktalende ansatt i politiet som har kompetanse på gjennomføring av dommeravhør. Denne har nord-samisk som førstespråk. Som kjent er det tre offisielle samiske språk i Norge. Det er til dels store språklige forskjeller mellom disse, og det kan dermed by på en del utfordringer ved dommeravhør dersom barnet snakker sørsamisk og avhører snakker nordsamisk. Sametinget ser derfor et helt klart behov for å styrke språk- og kulturkompetansen i politietaten og ser frem til at Politidirektoratet iverksetter de lenge planlagte opplærings tiltakene i etaten. Slik Sametinget ser det, vil styrking av samisk språk og kultur i etaten bedre samiske barns rettssikkerhet. Sametingsrådet er fornøyd med dialogen vi har med Statens Barnehus i Tromsø. Barnehusets ansatte har sterk faglig forankring og arbeider aktivt for ivaretagelse av samiske barns rettigheter i barnehus.

5.10 Samiske innsatte og soningsdømtes soningsforhold

Samiske innsatte og soningsdømte må få oppfylt sine språklige og kulturelle rettigheter. Det kommer frem i en rapport fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Justis- og beredskapsdepartementet. Det er departementet og Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) som har hatt ansvaret for oppfølgingen av rapporten.

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) arrangerte en hørings- og samarbeidskon-

feranse i Karasjok den 7.–8. mai 2012 der Same-tinget deltok. På konferansen ble det diskutert hvilke tiltak som bør prioriteres. Region nord fikk i oppdrag å utvikle en tiltaksplan.

Kriminalomsorgen region nord har utarbeidet tiltaksplanen for samiske innsatte og domfelte. Tiltaksplanen er forankret i St.meld. nr. 37 (2007–2008) «Straff som virker» og i handlingsplanen for samiske språk. Planen legger et godt grunnlag for å få på plass konkrete forbedringer i straffegjennomføringen for samiske innsatte og soningsdømte.

Konsultasjonsmøtet med Kriminalomsorgen region nord ble gjennomført 19.10.2012. Same-tingsrådet har vært tett involvert gjennom konsul- tasjonsprosessen og har samarbeidet godt med region nord om innholdet i tiltaksplanen.

Tiltaksplanen inneholder fem hovedpunkter: sikre framdrift i oppfølgingsarbeidet, sikre språk- lige rettigheter, hverdagen i fengsel/friomsorg, økt rekruttering av ansatte i kriminalomsorgen med kompetanse i samisk kultur og språk og bruk av konfliktrådsbehandling i straffegjennomfør- ingen. Det er i alt foreslått 17 tiltak som skal gjen- nomføres over en periode på to år, frem mot 31.12.2014. erfaringene fra første fasen skal resul- tere i en ny tiltaksplan for fase to.

Sametinget har bedt Justis- og beredskapsde- partementet om å bli konsultert om oppfølgingen av tiltaksplanen og regionenes tildelingsbrev.

5.11 Søkerbaserte tilskudd til helse-, sosial- og omsorgsprosjekter

Sametinget forvalter søkerbaserte virkemidler som gir tilskudd til helse- og sosialprosjekter, der målet er å arbeide for en bedre tilrettelagt helse-, sosial- og omsorgstjeneste for samiske brukere. Det har kommet 30 søknader om støtte til helse- og sosialprosjekter. Dette er en nedgang på 6,25 % i forhold til 2011. I budsjettet for 2012 var det avsatt kr 2 850 000 til helse- og sosialprosjekter. Samlet søknadssum utgjorde kr 8 021 841. Dette er en nedgang på 3,2 % i forhold til 2011. Det ble innvilget kr 3 079 500 til 17 prosjekter.

Ved årets tildeling har de fleste prosjektene som mål å fremme kunnskap om samisk språk og kultur i eksisterende helse- og sosialtilbud. Dette er i tråd med hovedmålet for tilskuddsordningen og vil bidra til å sikre et likeverdig helse- og sosial- tilbud til den samiske befolkningen.

I tillegg har vi valgt å gi tilskudd til forprosjek- ter som har som mål å utvikle forskningsideer og prosjektskisser. Ved ferdigstillelse av disse pro- sjektene vil resultatene gi Sametinget nyttig kunn-

skap i videre utvikling av helse- og sosialpolitikk overfor den samiske befolkningen.

6 Arealer og miljø

Hovedmålsettingen i Sametingets miljø- og areal- politikk er å sikre et langsiktig, bærekraftig per- spektiv i all forvaltning av ressurser og arealer. Bærekraftig utvikling handler både om bruk og bevaring. Disponeringen av områdene og ressurs- sene skal være grunnlagt på bruk og samiske ret- tigheter.

I 2012 har Sametinget konsentrert arbeidet om fem sentrale målområder i miljø- og arealpoli- tikken: verneområder, energi- og ressursutvin- ning, rettigheter ved bevaring og bruk av arealer, klimaendringer og rovviltforvaltning.

Sametingets virkemidler til arealer og miljø hadde i 2012 en budsjetttramme på kr 1 000 000. Midlene var satt av som direkte tilskudd til Stiftel- sen Protect.

6.1 Oppfølgingen av Samerettsutvalget

Sametinget ble på det halvårlege møte mellom statsråden for samiske saker og sametingspresi- denten 25. juni 2012, overlevert grunnlagsdoku- ment for oppfølging av Samerettsutvalget forslag til ny saksbehandlings- og konsultasjonslov.

Grunnlagsdokumentet legger etter Sametin- gets vurdering til rette for konstruktive konsulta- sjoner, der dagens praksis og forståtte konsulta- sjonsforpliktelser danner utgangspunktet. Same- tinget legger til grunn vedtak i sak 08/09 i sin opp- følgning, og tar sikte på å videreføre konsultasjoner i 2013.

6.2 Stiftelsen Protect

Stiftelsen Protect ble etablert i 2012 av Svenska Samernas Riksförbund (SSR) og Norske Rein- driftssamers Landsförbund (NRL). Protect er en uavhengig, ikke kommersiell stiftelse som skal bistå samiske rettighetshavere med å ivareta sine arealinteresser, land- og ressursrettigheter og utviklingsmuligheter. Sametinget bevilget i 2012 1 mill. kroner til Stiftelsen Protect.

Protect skal ha en sentral normgivende rolle for myndigheter og næringsaktører i deres arbeid og virksomhet i samiske områder. Protect vil bidra til at det etableres profesjonelt samarbeid og ryddige forhandlinger om planer og tiltak mellom tradisjonelle samiske næringer/rettighetshavere og nye næringsaktører som ofte er arealkrevende.

Stiftelsen Protect skal videre yte kvalifiserte råd og bistand, samt delta i forhandlinger på vegne av samiske interesser når det planlegges ny aktivitet i de samiske områder. Dette for å skape større forutsigbarhet for alle parter og styrke mulighetene for å oppnå de beste løsningene som ivaretar flere interesser. Sametinget opplever at initiativet er godt mottatt av reinbeitedistriktene.

Sametinget anbefaler at reinbeitedistriktene tar kontakt med Protect for å få bistand i forhandlinger dersom de ønsker å inngå avtale om undersøkelsesarbeider etter Sametingets mineralveileder.

6.3 Samarbeidsavtale mellom Sametinget og Statskog SF

Det er i 2012 inngått en 3-årig samarbeids avtale mellom Sametinget og Statskog SF. Formålet med Samarbeidsavtalen er å etablere forutsigbare rammer for kontakt mellom Statskog SF og Sametinget. Kontakten mellom partene skal bidra til å utvikle felles forståelse for partenes arbeidsområder og legge til rette for å oppnå Sametingets tilslutning til Statskog SF sine grunndisponeringer, samt bruk og utnytting av de fornybare ressursene på eiendommene. Partene er enige om å vurdere ordninger som kan bidra til gjensidig nytteverdi for både samisk kultur og næringsutøvelse og for Statskog. Partene skal ha minst ett årlig kontaktmøte knyttet til denne samarbeidsavtalen.

6.3.1 Oppfølging av samarbeidsavtalen

Statskog SF og Sametinget har hatt kontaktmøte i henhold til samarbeidsavtalen. På møtet orienterte Statskog om E.on Vind sin planlegging av vindkraftprosjekter på statsallmenning i Nord-Trøndelag. Det var enighet om at det skulle legges til rette for aktiv medvirkning fra de berørte reinbeitedistriktene, noe som vil legge grunnlag for muligheten for enighet mellom Statskog og Sametinget i neste omgang. Sametinget har i perioden mai-september 2012 hatt utveksling av synspunkter for hvordan en samarbeidsavtale mellom Statskog, E.on Vind og reinbeitedistrikt kan være, slik at Sametinget kan anbefale den overfor reinbeitedistriktene. Det har hele tiden sterkt blitt understreket at denne synspunktsutvekslingen fra Sametingets side ikke er gjort på vegne av reinbeitedistriktene. Slike samarbeidsavtaler etableres for få til gjensidig respektfulle prosesser der en oppstiller hvordan kommunikasjon skal foregå og hvordan en oppnår enighet om utredninger og utredningsinstanser, samt hvordan utgifter for

arbeid og faglig rådgiving dekkes. Det er ikke avtaler der en sier ja eller nei til vindkraftverk, men de regulerer hvordan en skal forhandle om dette.

Sametinget orienterte reinbeitedistrikt Skjækerfjell/Skæhkere og reinbeitedistrikt Østre Namdal i mai 2012 om at vi var i arbeid med Statskog SF for å komme fram til et forslag til en samarbeidsavtale Sametinget kunne anbefale. Sametinget har innhentet erfaringer og råd for slike prosesser som Svenska Samernas Riksförbund har fra svensk side. I september 2012 ga Sametinget både muntlig og skriftlig en anbefaling til reinbeitedistriktene om samarbeidsavtale. Samtidig ble det formidlet kontakt til Stiftelsen Protect. Protect kan, om reinbeitedistriktene ønsker det, bidra med kapasitet, kompetanse og faglig rådgiving. Sametingsrådet opplever at initiativet fra Sametinget er godt mottatt av Skjækerfjell/Skæhkere og Østre Namdal reinbeitedistrikter. Det viste seg at i begynnelsen av september gikk E.on Vind fram med varslig om oppstart av utredning for vindkraftverkene før det var grunnlag for å anbefale en samarbeidsavtale fra Sametingets side. Sametinget har, overfor Statskog SF og E.on Vind, på en tydelig måte uttrykt sterk misnøye med denne framgangsmåten da dette ikke virker til å etablere nødvendig tillit mellom partene. Det er likevel Sametingets håp at Statskog SF, E.on Vind og reinbeitedistriktene raskt søker sammen for å kunne bygge nødvendig tillit.

6.4 Sametingets arbeid i henhold til plan- og bygningsloven

Ny plan- og bygningslov trådte i kraft 1/7–09. I loven fikk Sametinget en ny rolle med både større myndighet og større veiledningsansvar. For å konkretisere og formidle rammene Sametinget jobber innenfor i plansaker på en god måte, kom Sametinget med «Sametingets planveileder» i juni 2010. Veilederen har vist seg å være et bra verktøy for oss både i forhold til veiledning, og i vårt øvrige arbeid med plansaker.

Innenfor virkeområdet til Sametingets planveileder er det 8 fylkeskommuner og langt over 100 primærkommuner. De hadde alle sammen plikt til å vedta sine planstrategier for inneværende periode innen ett år etter konstituering. Dette har ført til at vi har brukt mye ressurser på å gi høringsuttalelser til planstrategier i 2012, og da særlig i perioden fram mot kommunenes frist ut på høstparten.

I planstrategiene kommer det fram at de fleste kommunene ønsker å rullere både kommunepla-

nens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel i inneværende kommunestyreperiode. Sametinget ser det som positivt at kommunene ruller disse overordnede planene, slik at de blir i tråd med ny plan- og bygningslov. Dette vil kunne bidra til å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv i større grad enn før.

Vi har dessverre merket oss at det er få kommuner og fylkeskommuner som ut over høyst generelle beskrivelser av reindrifta og samiske kulturminner inkluderer hensynet til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv i sine overordnede planer.

Sametinget har i sine høringsuttalelser minnet planmyndighetene på sin plikt til å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv, og blant annet vist til vår planveileder, nasjonale forventninger og regionale planer som omhandler samiske hensyn. Innspillene har ikke ført til omgripende endringer av høringsutkastene. Noen kommuner utmerker seg likevel i positiv retning, blant annet:

- Alta kommune i Finnmark, som i sin planstrategi og samfunnsdel bygger videre på det grundige dokumentet «samiske interesser»; delutredningen til kommuneplanens arealdel i 2011.
- Skånland kommune i Troms, som i sin planstrategi har vedtatt: «... Samiske interesser ivaretas i arbeidet som skal gjøres i forbindelse med rulling av kommuneplanens arealdel, samt utarbeidelse av samfunnsdelen. Plan og bygningslovens § 3-1 sikrer naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutvikling og samfunnsliv. Kommuneplanens samfunnsdel vil utmerke seg i denne sammenheng, hvor Sametingets planveileder aktivt blir brukt. Reindriftsnæringen blir også ivaretatt i dette planarbeidet. ...»
- Tysfjord kommune i Nordland, som har i sin samfunnsdel har vedtatt visjonen «to folk, en felles god framtid» som både inkluderer det samiske og det norske folk. I underteksten gis det uttrykk for at man ser det potensialet som ligger i å arbeide for et romslig og flerkulturelt samfunn. I tillegg har kommunen Samisk som en av fire sentrale utfordringer, og punktet Ivarreta og utvikle det norske og samiske samfunn først under punktet Viktige premisser for arbeidet.
- Nord-Trøndelag fylkeskommune, som i sin planstrategi har inkludert sørsamisk kultur og næringsliv som egne punkt både i strategiens kap 2 Utviklingstrekk i Nord-Trøndelag og kap 3 Sentrale utfordringer og muligheter i Nord-Trøndelag. Sørsamisk kultur og næringsliv er

gitt velfundamenterte og fylldige beskrivelser i begge kapitlene.

6.4.1 Møter om endret arealbruk før det fremmes planer iht plan- og bygningsloven

Sametinget har i noen større saker valgt å gå i dialog med tiltakshaverne i forkant av de formelle prosessene i henhold til plan- og bygningsloven. Dette er gjort fordi vi ser at konstruktiv dialog i tidlige faser av planlagte tiltak kan bidra til bedre og mer konstruktive prosesser og redusere potensialet for interessekonflikter. Noen eksempler på slike saker:

- Namdal Bruk AS/ Ola Mæle sine eiendommer i Namdalen. Det er aktuelt å bygge en hyttelandsby i Skorovatn, samt utvikle skiløypenett for turisme i områdene. Det er også søkt om løyve til prøveleting etter mineraler i disse områdene.
- Utbyggingssaker i Repparfjord, Kvalsund kommune. I Repparfjord, Kvalsund kommune er det planer om flere utbyggingstiltak innefor et relativt begrenset geografisk område. Dette er gruveplanene til Nussir, Vindmøllekraftverk til Fred Olsen Renewables og Finnmark Kraft og 420 kW linje til Statnett. Disse er betydelige inngrep og berører tre reinbeitedistrikt.
- Konseptvalgutredning (KVU) E10/Rv 85 Evenes-Sortland. Statens vegvesen har utarbeidet en KVU for veistrekningen mellom Evenes og Sortland. I KVUen er tre konsepter vurdert opp mot hverandre. Statens vegvesen anbefaler at konsept 2 velges på grunnlag av de samfunnsøkonomiske betraktningene. Sametingsrådet og berørte reinbeitedistrikt har vært i konsultasjon med Samferdselsdepartementet om valg av konsept.

6.5 Mineralsaker

Mineralloven har motsatt siktemål enn Sametingets mineralveileder. Likevel har målsetningen vært å få til avtaler mellom selskapene og de samiske rettighetshaverne. Samiske rettighetshavere i denne sammenheng har i 2012 i all hovedsak vært direkte berørte reinbeitedistrikt. For de fleste har det blitt inngått undersøkelses og intensjonsavtaler. Reinbeitedistrikt 34 Ábborášša har imidlertid sagt opp intensjonsavtalen for Bidjovagge, fordi de er mot gruedrift i dette området uansett driftsform.

Det er en rekke mineralprosjekter hvor aktuelle gruveselskap ønsker dialog med Sametinget

og direkte berørte samiske interesser for å se om det er mulig å inngå intensjonsavtaler og/eller forhandlinger om driftskonsesjoner og gruvedrift med utgangspunkt i Sametingets planveileder.

Sametinget har klaget på et enkeltvedtak der Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) gir tillatelse til Sydvaranger Gruve AS til fortsatt å slippe ut avgang med polyDADMAC og å øke mengden flokkuleringskjemikalier som slippes med avgang til Bøkfjorden. Sametinget mener at vedtaket bør utløse krav om en konsekvensanalyse for å kartlegge virkningene forurensningen vil få. Hovedbegrunnelsen for klagen er at Sametinget mener vedtaket kan påvirke samiske interesser direkte, og at Klif derfor burde ha konsultert med Sametinget om beslutningen.

6.5.1 *Konsultasjoner om regjeringens strategier for mineralnæringen*

Regjeringen arbeider med en strategi for mineralnæringen som skal se på rammebetingelsene for mineralnæringen og mineralpolitikken med et nasjonalt perspektiv. Den er ment å være relativt konsentrert om noen forhold med konkrete tiltak som skal lette muligheten for realisering av gruvevirksomhet.

Sametinget har i møter med Nærings- og handelsdepartementet gitt uttrykk for at den nye minerallovens manglende etterlevelse av menneskerettighetene for urfolk har medført at Sametinget ikke har kunnet gi sitt samtykke til loven, og i utgangspunktet heller ikke har kunnet gi sin tilslutning til beslutninger i henhold til loven, samt strategier og tiltak for å styrke mineralnæringen.

Departementet har gitt signaler om at de, som en del av oppfølgingen av Samerettsutvalget 2, vil ta initiativ til konsultasjoner med Sametinget om mineralloven. Dette vil skje i løpet av våren 2013. Sametingsrådet oppfatter dette som et positivt signal, men uttrykte forventning om forpliktende formuleringer med hensyn til framdrift av et slikt lovendringsarbeid. Sametingsrådet har i konsultasjonene også gitt uttrykk for at det er behov for tiltak som styrker samiske rettighetshaveres kapasitet og kompetanse for å kunne ha samarbeid, dialog og forhandlinger med mineralnæringen. Sametingsrådet anser ikke konsultasjonene som ferdige.

6.5.2 *Intensjonsavtale om forhandlinger om driftskonsesjon for gruvedrift i Bidjovagge, Kautokeino kommune*

Sametinget, Arctic Gold AB, reinbeitedistrikt 34, Ábborášša og Vestre sonestyre inngikk i desember 2010 intensjonsavtale om forhandlinger om driftskonsesjon for gruvedrift i Bidjovagge. Reinbeitedistrikt 34, Ábborášša har sendt brev til Arctic Gold AB, med kopi til Sametinget, om at de ikke anser seg forpliktet til avtalens innhold. Dette fordi omstendighetene rundt avtaleinngåelsen vesentlig avvek fra hva en normalt må forvente ved avtaleinngåelse. Avtalepartene hadde møte om status i undersøkelsesarbeidene i november 2012. Reinbeitedistrikt 34 Ábborášša holder fast ved at de ikke ønsker etablering av gruvevirksomhet i Bidjovagge, men avviste ikke muligheten for kontakt og dialog framover.

6.5.3 *Mekling om reguleringsplan for Nussir, Kvalsund kommune*

Sametinget har hatt meklingsmøte hos Fylkesmannen i Finnmark med Kvalsund kommune og områdestyret for Vest-Finnmark om reguleringsplan for Nussir. Meklingen resulterte i at Sametinget trakk innsigelsen om kulturminner ved at planbestemmelsene sikret at kulturminnene ikke ble berørt. Sametinget og områdestyret for Vest-Finnmark opprettholdt innsigelsen for reguleringsplanens virkninger for reindrifta. Kvalsund kommune har i etterkant av meklingen vedtatt reguleringsplanen. Planen vil, med fylkemannens vurdering av saken, bli oversendt til Miljøverndepartementet for endelig behandling.

6.5.4 *Undersøkelser etter tungmetaller i Sør-Varanger, Kvænangen og Alta kommuner*

Sametinget har hatt møte med reinbeitedistriktet 5A og 5C Beahceveai/Pasvik om Sydvaranger Gruve AS sitt ønske om å få på plass avtaler etter Sametingets mineralveileder om faktiske undersøkelsesarbeider. De ønsker å få på plass en intensjonsavtale om forhandlinger om driftskonsesjon for utvidet produksjon i Bjørnevatn gruver i Sør-Varanger kommune. Forslag til planprogram for områderegulering med konsekvensutredning er nå på høring.

Sametinget har avholdt møte med Nordic Mining ASA om deres undersøkelser etter tunge metaller øst for bygda, Rein fjord i Kvænangen kommune. Likeså har Sametinget hatt et innledende møte med et berørt reinbeitedistrikt, D-32

Silvetnjárga. Selskapet ønsker å inngå avtale om prøveboringer etter Sametingets mineralveileder. Sametinget vil ha en oppfølging av dette i 2013.

Sametinget har hatt møte med Scandinavian Resources AB for å drøfte muligheter for å inngå avtale etter Sametingets mineralveileder om faktiske undersøkelsesarbeider i områdene Oaggiovarri/Fiskarfjellet i Alta kommune, og på Ditnuidrassa/Flintfjellet i Kvæningen kommune. Areaene berører mange reinbeitedistrikter: distrikt 26 Lakkonjárga, distrikt 30 B midtre sone, distrikt 40 Orda og distrikt 33 Spalca. Sametinget vil følge opp saken i 2013.

6.6 Energiutvinning

Gode vindressurser i Sápmi gjør etablering av vindkraft interessant. Det er også en stadig økende interesse for utbygging av småkraft. Som en følge av blant annet etablering av nye kraftkilder må også kraftnettet bygges ut og oppgraderes. Det er et paradoks at urfolksområdene i nord er de områder som først får merke konsekvensene av klimaendringene og samtidig er de områdene som må bære de største byrdene av de klimatiltakene som planlegges. Sametinget har derfor påpekt at alternative energikilder til vindkraft, med vurderinger knyttet opp mot utslipp av CO₂, bør vurderes.

Sametingsrådet vil legge fram energistrategier i løpet av 2013.

6.6.1 Vindkraft

I Nord-Trøndelag har det til nå vært konsentrert om utbygginger i kystområder. Man har nå startet en prosess med å se på områder i innlandet. Dette vil være problematisk for reindrifta fordi realisering av vindkraftutbygging i innlandet vil kunne føre til problemer for videreføringen av en bærekraftig reindrift. En gjennomføring av tiltakene vil kunne føre til stenging/hindring av flyttlei/trekkvei, direkte tap av beiteland, samt at anleggsvirksomhet og etablering av ny infrastruktur i området vil kunne føre til forstyrrelser for reindriften i området. Sametinget mener også at denne planen må ses i sammenheng med vindkraftutbyggingen langs kysten og andre kraftutbygginger i området.

I 2012 har det vært flere konsultasjoner med Norges vassdrags- og energidirektorat NVE om vindkraftutbygginger. Noen konsultasjoner er fullført, mens andre konsultasjoner pågår enda.

Sametinget har bedt om konsultasjon med ansvarlig statlig myndighet om noen vindkraft-

verk før konsesjonsvedtaket foreligger. Sametinget har også reist innsigelse til enkelte vindkraftsaker.

6.6.2 Små vannkraftverk

Lavt rentenivå og grønne sertifikater gjør at det har vært stor interesse for bygging av småkraftverk i 2012. Noen av sakene vi har jobbet med har vært: Mølleelva i Alta kommune, Jotind 1 og -2 på Tjeldøya i Tjeldsund kommune, samt 11 småkraftverk i Nordreisa og Kåfjord kommuner, samt 7 småkraftverk i Ullsfjord i Tromsø kommune. Det er forventet en bolk med nye små vannkraftverk i Nordland Fylke i 2013. Omfanget av disse er ikke kjent for Sametinget ved utgangen av 2012.

Hovedutfordringene ved denne utbyggingen er hensynet til reindriftsnæringa og hensynet til samiske kulturminner. Både byggingen av anlegg og vei, og den økte ferdselen nye veier medfører er i de fleste tilfeller problematisk. Konsultasjonsavtalen med NVE gjelder ikke for denne typen anlegg fordi produksjonen er lavere enn grensen som er satt for å kreve konsultasjon. Dette fører til at Sametinget mangler et viktig virkemiddel for å påvirke disse utbyggingene som samlet sett kan gi store virkninger for både reindrift og samiske kulturminner. Sametinget har imidlertid lagt ned innsigelse i ett av disse tilfellene.

6.6.3 Kraftledninger

420 kV kraftlinje Storheia – Trollheimen/Orkdal

Sametingets administrasjon har vært i konsultasjon med NVE vedrørende utbyggingen av en 420 kV kraftlinje fra Storheia i Åfjord til Trollheimen/Orkdal trafo. Kraftlinja er en videreføring av 420 kV kraftlinja Namsos – Storheia. Konsultasjonen gjaldt den delen av kraftlinja som er innenfor området til den sørligste gruppen i Fosen reinbeitedistrikt.

420 kV-ledning Ofoten-Hammerfest

Olje- og energidepartementet (OED) har startet behandlingen av klagen på 420 kV-ledningen mellom Ofoten og Hammerfest. Sametinget har hatt et innledende møte med OED om prosessen rundt konsultasjonene. En av konklusjonene på møtet var at prosessen skal legges opp slik at Sametingets plenum gis anledning til å behandle saken. Endelig avgjørelse av klagen vil tidligst foreligge våren 2013.

6.6.4 Uenighet om konsultasjonsprosedyrer mellom NVE og Sametinget

I 2009 underskrev NVE og Sametinget en egen avtale om konsultasjoner i energisaker. Det har i ettertid vist seg at det er uenighet mellom NVE og Sametinget om hva konsultasjoner innebærer. Hovedforskjellen i standpunkt er at Sametinget mener at det er selve beslutningen det skal konsulteres om og at NVE da må dele sine foreløpige vurderinger og forslag til vedtak med Sametinget. NVE på sin side mener konsultasjonene begrenser seg til at Sametinget skal gi til kjenne sine synspunkter og vurderinger. Uenigheten har konsekvenser for utfallet av energisaker og for Sametingets arbeid. Det jobbes derfor for å komme til enighet i saken.

6.7 Klima

Klimaendringer angår urfolk fordi urfolk ofte lever nært naturen og således i frontlinjen av klimaendringene. Dette gjelder særskilt for samene, og andre urfolk i Arktis der klimaendringene skjer raskest. Beregninger gjort i 2011 fra Bjerkenessenteret for klimaforskning viser en oppvarming på mellom 4–6 grader i Arktis i år 2050 dersom verden fortsetter som før og ikke reduserer CO₂-utslippene.

6.7.1 FNs klimakonvensjon

Det overordnede målet til klimakonvensjonen er å redusere global oppvarming ved å redusere klimagassutslipp. Sametingsrådet har deltatt i Norges delegasjon under høgnivådelen på klimakonvensjonens 18. partskonferanse i Doha, Qatar i perioden 3.–7. desember 2012.

I Doha kom det fram at det langsiktige målet fra FNs klimatoppmøte i København i 2009 om at den globale oppvarmingen ikke skal overstige 2 grader, ligger fast. Også planen om å gi 100 milliarder dollar i året fra 2020 til finansiering av klimatiltak ble stadfestet på nytt. På de internasjonale klimaforhandlingene i Durban i 2011 ble statene enig om en plattform som innebærer at landene skal fremforhandle en ny rettslig bindende klimavtale innen 2015, som skal gjelde fra 2020. I Doha ble det oppnådd enighet om at en ny Kyoto2-avtale. Avtalen betyr at Norge, EU, Sveits og Australia forplikter seg til å redusere klimagassutslippene fram mot 2020. Norge skal kutte klimagassutslippene med 20 prosent fram til 2020, det samme gjelder for EU. Men landene som har for-

pliktet seg i Kyoto2 står for bare 14 prosent av utslippene i verden. USA, India, Kina og mange andre land skal også kutte i sine utslipp fram til 2020, men utenfor en juridisk bindende avtale.

I Doha ble arbeidsgruppen for langsiktig felles innsats (AWG-LCA) under klimakonvensjonen avsluttet. Mye av innholdet i urfolksperspektivet på klimakonvensjonen sorterte under denne arbeidsgruppen. Utslippsreduksjoner, klimatilpassning, teknologioverføring, redusert avskoging (REDD+), finansiering, samt måling, rapportering og kontroll av klimagassutslipp sto her sentralt. Det skal legges stor vekt på å følge opp og gjennomføre tidligere vedtak om tiltak for klimatilpassning og utslippsreduksjoner frem mot 2020. Dette også i forhold til etablerte institusjoner som det grønne fondet for finansiering av klimatiltak i utviklingsland, Den faste finansieringskomiteen, Tilpassningskomiteen og Teknologimekanismen.

Sametinget jobber for at urfolksperspektivet i vedtak under FNs klimakonvensjon fra Cancun i 2010 følges opp og implementeres. Dette gjelder særlig i forhold til sikringsmekanismer knyttet til urfolks rettigheter, tradisjonell kunnskap og deltakelse i beslutninger om redusert avskoging, samt at det legges til rette for at urfolk kan nyttiggjøre seg av det grønne klimafondet, og at det må konsulteres i tråd med FNs erklæring om urfolks rettigheter når klimatiltak og klimatilpassninger planlegges i urfolks områder.

6.8 FNs konvensjon om biologisk mangfold

Sametinget har deltatt som medlem i den norske delegasjonen på det 11. partsmøtet under FNs konvensjon om biologisk mangfold. Sametinget deltok også på konvensjonens forum for urfolk og lokalsamfunn. På det 11. møtet var det hovedsakelig implementering og oppfølging av tidligere vedtatt konvensjonstekst som var tema.

Sametinget fulgte hovedsakelig behandlingen av konvensjonens artikkel 8j, artikkel 10(c), samt oppfølging av Nagoya-protokollen. Disse tre feltene omhandler urfolks tradisjonskunnskap. Det ble blant annet foretatt en prioritering av tiltak som statene bør sette i verk for å implementere artikkel 10(c). I tiltakene som ble prioritert i denne omgang foreslås det å inkorporere bærekraftig tradisjonell praksis i nasjonale strategier og planer, å fremme lokale initiativ for å implementere artikkel 10(c), samt å identifisere gode måter å implementere artikkel 10(c).

6.9 Samiske næringer og samisk kulturarv

I 2012 har Sametinget hatt fokus på konsultasjoner om nasjonalparker og naturreservat.

For nasjonalparker og naturreservat var det tidligere bare verneformålet som var oppført under formålsparagrafen. Forskriftene til den nye naturmangfoldloven omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Endringen har også ført til at verneområder får samiske navn, og at disse tas inn allerede tidlig i verneprosessene.

Sametinget konsulterer om representasjon i styrer for verneområder. Sametingets arbeid med nasjonalparker og naturreservat i 2012 har bidratt til økt representasjon fra samisk hold i styrene for disse verneområdene, og da særlig i det sørsamiske området. For de områdene Sametinget har konsultert om høsten 2012, ble det oppnådd den grad av representasjon fra samisk hold som vi har ønsket, med unntak av Møysalen nasjonalpark og Svellingflaket landskapsvernområde. Disse verneområdene fikk bare én samisk representant i hvert styre.

6.9.1 Konsultasjoner med DN om forskrift om jakttider, sanking av egg og dun for jaktseongene

Sametingsrådet har gjennomført konsultasjoner med Direktoratet for naturforvaltning om forskrift om jakttider samt sanking av egg og dun for jaktseongene fra og med 1. april 2012 til og med 31. mars 2017. Konsultasjonene ble utført i etterkant av forskriftsvedtak, fordi direktoratet vedtok forskriften før Sametinget ble konsultert. Tema for konsultasjonene var forvaltning og beskatning av grågås i Finnmark samt sanking av fiskemåkeegg. Sametingsrådet har gitt sin tilslutning til at det settes i gang et arbeid med forvaltningsplan for grågås i utvalgte områder i Finnmark istedenfor å regulere grågåsbestanden kun gjennom forskriften. Direktoratet bekreftet at det vil åpnes for sanking av fiskemåkeegg når bestandssituasjonen tillater det.

7 Kulturminnevern

Sametingets hovedmål med kulturminnevernarbeidet er å verne og synliggjøre samiske kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon. Dette både som en del av vår kulturarv

og identitet samt som et ledd i en samisk miljø- og ressursforvaltning.

For å nå dette målet fokuserer Sametinget på at samiske kulturminner brukes som dokumentasjon av samisk tilstedeværelse, at samiske kulturminner bidrar til styrking av kultur og identitet, at samiske kulturminner og kulturmiljøer ivaretas i arealforvaltningen samt at det i forvaltningen vektlegges et bærekraftig og langsiktig perspektiv. Det er også et delmål at Sametinget etter hvert skal få en forvaltningsordning for samiske kulturminner der forvaltningsmyndigheten er nedfelt direkte i kulturminneloven, og ikke som i dag der forvaltningsmyndigheten er delegert gjennom forskrift.

Sametingets forvaltningsmyndighet for samiske kulturminner og kulturmiljøer medfører stor aktivitet, noe statistikken over aktiviteten innen kulturminnevern for 2012 viser: 6181 inngående dokumenter, 2442 utgående og 213 gjennomførte befaringer. 1041 enkeltminner er lagt inn i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden i løpet av 2012.

På overordnet nivå i kulturminnevernarbeidet deltar Sametinget i ulike typer registreringsarbeid, planarbeid, utadrettet kursvirksomhet samt styrings- og prosjektgrupper. Dette bidrar bl.a. til styrking av samisk kultur og identitet. Vi vil her trekke frem noe av aktivitetene der Sametinget har deltatt og som vi mener gjenspeiler vårt arbeid på en god måte.

7.1 Regional plan for forvaltning av kulturminner i Sør-Trøndelag

Sametinget har deltatt aktivt i arbeidet med en regional plan for forvaltning av kulturminner i Sør-Trøndelag. Hovedformålet med planen er å utvikle omforente strategier for forvaltning, formidling og bruk av kulturarven i Sør-Trøndelag. Planen og planprosessen skal bidra til å heve kunnskapen og bevisstheten om regionens og fylkets kulturverdier. Arbeidet tar sikte på å utvikle felles verdiforståelse og prinsipper som kan benyttes i forvaltningen av kulturminnene både lokalt og regionalt. Dette vil gi alle parter større forutsigbarhet. Planen skal også være med på å klargjøre rolle og ansvar for ulike aktører og interesser. De samiske kulturminnene i Sør-Trøndelag vil gjennom arbeidet med denne planen bli løftet fram og behandlet på lik linje med andre kulturminner.

7.2 Forvaltningsplan Skorpa-Nøklan landskapsvernområde i Kvænangen kommune

I forbindelse med Fylkesmannen i Troms sitt arbeid med forvaltningsplan for Skorpa-Nøklan landskapsvernområde i Kvænangen kommune har Sametinget gjennomført registreringer av kulturminner og kulturmiljø i 2011 og 2012. I 2011 ble registreringen gjort i samarbeid med Troms fylkeskommune, mens registreringen i 2012 ble gjort av Sametinget alene. Befaringen av landskapsvernområdet har ført til mange nye samiske kulturminner og viser at det finnes et stort potensial i kystnære områder. Det ble eksempelvis funnet gammetufter, hus- og nausttufter, eldre båtstøer, rydningsrøyser, samt steinaldertufter og urgraver. Også stående gårdsbygninger og kirkegårder ble registrert. Feltarbeidet ga også ny kunnskap om samiske sagn og tradisjonsfortellinger i landskapsvernområdet. Undersøkelsen har ført til ny innsikt om den samiske kulturarven på Skorpa og Nøklan spesielt, men også om kystområdene i Nord-Troms generelt, og forteller om lang tids samisk bruk i området. Arbeidet ble slutført i august 2012, og resultatet av feltarbeidet ligger som rapport på fylkesmannens hjemmeside. Fylkesmannen har tatt rapporten i bruk i det egne arbeidet, og tilbakemeldingen på Sametingets arbeid har vært positiv.

7.3 KING-prosjektet

Kulturarvet i Nordskandinaviska gammelskogar (KING) er et interreg-prosjekt ledet på norsk side av Høgskolen i Nesna og på svensk side av Skogsstyrelsen. Sametinget er medlem av styringsgruppa til prosjektet, som skal fortsette til siste desember 2013. Prosjektet har som formål å bevare, tilgjengeliggjøre og utvikle skogens kulturminner. I tillegg er målene å skape og utvikle et interregionalt kulturmiljønettverk mellom institusjoner i Västerbotten og på Helgeland som også blant annet skal bidra til erfarings- og kunnskapsutbytte mellom de involverte. Det er opprettet en hjemmeside på svensk, norsk og sørsamisk. Gjennom deltakelsen i styringsgruppen vil Sametinget kunne få satt også samiske kulturminner i fokus innenfor dette prosjektet.

7.4 Kulturminneregistreringer og kurs

Sametinget har deltatt i oppstarten av et kulturminneregistreringsprosjekt for indre Namdal, som omfatter kommunene Røyrvik, Namsskogan,

Høylandet, Grong, Lierne og Snåsa. Prosjektet ledes av Nord-Trøndelag fylkeskommune, og Sametinget vil delta i prosjektgruppen, samt opplæring av lokale registratorer og registreringsarbeid.

I samarbeid med Árran Julevsáme guovdásj – Lulesamisk senter arrangerte Sametinget et kurs i kulturminneregistrering i Beiarn sommeren 2012. Målet med registreringskurset var å lære opp lokalbefolkningen, som i neste omgang kan bidra i det viktige arbeidet med å registrere kulturminner. Fortsatt er det svært mange samiske kulturminner som ikke er registrert, og det pitesamiske området er i så måte intet unntak.

I samarbeid med SNO (Statens Naturoppsyn) og Nord-Trøndelag fylkeskommune avholdt Sametinget et kurs i kulturminneregistrering på Snåsa i august 2012. Deltakere var ansatte i SNO, Direktoratet for naturforvaltning, Norges Fjellstyreband og representanter for ulike fjellstyrer i Nord-Trøndelag. Målet med kurset var å gi naturforvaltere bedre kunnskap om samisk kulturhistorie og samiske kulturminner, samt å knytte kontakter med andre etater som har gjensidig interesse av miljøovervåking.

Gjennom deltakelse ved kulturminneregistreringer og tilknyttede kurs, er Sametinget med på å sette fokus på samiske kulturminner og dermed også premissene for en viktig del av kulturminnevarnarbeidet.

7.5 Bruk av kulturminner i naturområder og tursammenheng

Riksantikvaren og Rana turistforening har planer om å opprette en turløype gjennom Saltfjellet/Svartisen-området, som skal vise frem både natur og kultur i området. Sametinget har deltatt på oppstartsmøtet for dette prosjektet. Det skal være et pilotprosjekt for andre lignende satsinger i hele landet. Vi vil følge opp dette arbeidet med tanke på samiske interesser generelt og samiske kulturminner spesielt.

7.6 Identifisering og registrering av samiske bygninger

I forbindelse med Sametingets prosjekt for identifisering og registrering av samiske bygninger har det blitt avholdt folkemøter i Kirkenes, Tana, Hattfjelldal og Skånland. Møtene var spesielt rettet mot eiere av samiske bygninger. På møtene ble eierne informert om prosjektet generelt, om hvordan registreringene/befaringene er planlagt, og om kulturminneloven.

Eiere av ca. 500 bygninger har vært tilskrevet i forkant av befaringene. Av disse ble det planlagt å befare ca. 400 bygninger i Sør-Varanger, Tana, Skånland, Grane og Hattfjelldal kommuner for feltlesongen 2012. I praksis ble ca. 330 bygninger befart i løpet av feltlesongen.

200 av de 330 befarte bygningene, er bygd før 1912 og er automatisk fredet i henhold til kulturminnelovens bestemmelser. Til sammen dreier det seg om ca. 140 stabbur, 100 hus, 30 fjøs, 15 sjøbuer, åtte jordkjellere og tre gammer. For 70 av de 330 bygningene er det nødvendig med store utbedringer og strakstiltak for å bevare disse. 80 av de 500 bygningene er allerede tapt, dette utgjør ca. 6 %. Tretti bygninger har vi ikke hatt mulighet å befare, og vi håper å kunne gjøre dette i 2013.

Dialogen med de fleste eiere har vært god. Disse vil trenge oppfølging når det gjelder restaurering og vedlikehold av de aktuelle bygningene, dette er ikke noe som ligger innenfor prosjektets ramme.

En stor del av kulturminnevernarbeidet i Sametinget er å ivareta samiske kulturminner og kulturmiljøer etter bestemmelsene i kulturminneloven og plan- og bygningsloven. Dette i forbindelse med ulike typer av kommunale planer, kraftutbygging og andre planlagte tiltak. Vi vil her trekke fram de største og viktigste sakene som Sametinget har jobbet med under 2012.

7.7 E8 gjennom Lavangsdalen

Sametinget har i 2012 sluttført behandlingen av E8 gjennom Lavangsdalen i Tromsø og Balsfjord kommuner. Vegstrekningen er svært ulykkesutsatt, og den planlegges utbedret med blant annet midtrekkverk. Befaringene i forbindelse med planarbeidet ble gjennomført i 2011. Det ble da registrert 12 lokaliteter med til sammen 20 samiske kulturminner i og ved planområdet. Så å si alle kulturminnene er relatert til reindrift. De fleste er automatisk fredet (eldre enn 100 år). Det dreier seg stort sett om teltplasser og gjerdeplasser, men også om en tradisjonslokalitet (Sarasteinen) og bygninger som representerer reindriftssamisk bruk i etterkrigstiden. Bruken kan spores tilbake til 1700-tallet i skriftlige kilder, men ut fra utgravninger i tilgrensende områder kan vi regne med en betydelig lengre brukperiode.

Veiutbedringen er i konflikt med flere automatisk fredete samiske kulturminner. Sametinget har valgt ikke å reise innsigelse til planforslaget, men i stedet behandle saken som en dispensasjonssak etter kulturminnelovens bestemmelser. Riksantikvaren har, på bakgrunn av tilrådingen fra

Sametinget, valgt å innvilge dispensasjon for de berørte kulturminnene. Sametinget la i tilrådingen vekt på at det foreligger tungtveiende samfunnsmessige interesser (sikkerhetshensyn). Det er dessuten gjort inngrep fra før ved at nåværende E8 går gjennom utkanten av gjerdeplassene. Undersøkelsene av de berørte kulturminnene ble foretatt av Tromsø Museum sommeren 2012. De besto av botanisk registrering (artsregistrering av planter) og pollenanalyse. Formålet med dette var er å kartlegge beiteplantene og si noe om når området først ble tatt i bruk til reinbeite. Det ble også gjort undersøkelser av en teltplass. Alle resultatene fra undersøkelsene forventes å foreligge i første halvdel av 2013.

Når det gjelder ivaretagelsen av de øvrige kulturminnene i planen, har det vært en lengre planprosess med tett samarbeid med vegvesenet. Dette resulterte i en revidert plan, der vegvesenet har tatt hensyn til alle merknadene Sametinget har kommet med underveis.

7.8 420 kV-ledning Balsfjord-Hammerfest

I forbindelse med planlagt utbygging av 420 kV-ledning Balsfjord – Hammerfest, der Statnett står som tiltakshaver, har Sametinget hatt gående et prosjekt for registreringer av kulturminner langs linjetraseen fra og med feltlesongen 2010. Det mest omfattende feltarbeidet ble gjennomført i 2010 og 2011. I sum er det desidert et av de største registreringsprosjekt som Sametinget har gjennomført.

I løpet av 2010 og 2011 ble det registrert over 900 kulturminner under Sametingets befaringer for dette prosjektet. I 2012 har registreringsarbeidet hatt et langt mindre omfang. Rundt 50 nye kulturminner ble dokumentert. Som de øvrige registreringene knyttes de fleste av disse til reindriftssamisk bruk og bosetting. Prosjektarbeidet har gitt et nytt verdifullt dokumentasjonsmateriale i form av omfattende registreringer av en rekke ulike kulturminnetyper fra ulik tid i områder der det tidligere har vært gjort få registreringer. Av kulturminnetyper kan nevnes ildsteder – hvorav de aller fleste representerer teltplasser, varder, skyteskjul/bogastiller, reingjerder av stein, hellere og vindskjul, melkegjemmer gravd ned i bakken, steinovner, fangstgroper, graver, gammetufter, tjæremiler (i lavereliggende skogsområder), sie-dier og offerplasser. Flere steder er det registrert steinkonstruksjoner der funksjonen er uvisst.

I 2012 har befaringene først og fremst dreid seg om noen mindre, alternative traseer i Kåfjord og Hammerfest kommuner, samt inngrep knyttet

til tiltakets miljø-, transport- og anleggsplan. Det er videre konstatert at for to områder i Kåfjord kommune vil planlagte tiltak berøre kulturminner og kulturmiljø. I tillegg har årets feltarbeid omfattet prøvestikk i en rekke kulturminner langs linja for å få fram trekull til 14C-datering. Dateringsresultatene vil være av betydning for å vurdere enkeltminners vernestatus og om inngrep kan tiltales uten vilkår eller ikke.

I juni 2012 søkte Statnett Riksantikvaren om dispensasjon fra kulturminnelovens bestemmelser for 4 områder der planlagt utbygging vil berøre rike kulturmiljø med en rekke registrerte kulturminner. Dette gjelder områder i Nordreisa, Kvænangen, Alta og Kvalsund kommuner. Sametinget har i vår tilrådning til søknaden foreslått at arkeologiske undersøkelser forutsettes gjennomført i alle disse områdene. Utgiftene til slike undersøkelser bæres av tiltakshaveren. Sametingets vurdering er at disse undersøkelsene vil gi oss ny og viktig kunnskap om den samiske kulturhistorien generelt, og det berørte området spesielt.

7.9 Skrugard – konsept for landterminal

I forbindelse med den planlagte utvinningen av olje fra Skrugardfeltet i Barentshavet, har tiltakshaver Statoil ASA utarbeidet et forslag til plan- og utredningsprogram som omfatter konsept for landterminal. Ved oppstart av planarbeidet var det varslet to aktuelle lokaliteter for eventuell etablering av landterminal, Markoppneset i Kvalsund kommune og Veidnes i Nordkapp kommune.

I løpet av høsten 2012 har Statoil bestemt seg for å gå videre med Veidnes i Nordkapp kommune som eventuelt ilandføringssted. Det aktuelle området på Veidnes ble befart og nærmere undersøkt i løpet av feltsesongen 2012. Det ble i forbindelse med befaringen registrert tre tufter/gammetufter som den planlagte utbyggingen sannsynligvis vil komme i konflikt med. Alder og opphav for disse tuftene er imidlertid usikker. Dette skal derfor undersøkes nærmere, bl.a. med hjelp av 14C-datering av de aktuelle tuftene. Sametinget vil derfor komme tilbake med en endelig uttalelse med hensyn til disse tuftene når alle resultat foreligger.

Det må her understrekes at Sametinget så langt kun har forholdt oss til det konkrete planarbeidet, og ikke tatt stilling til den planlagte oljeutvinningen som sådan. Dette vil bli gjort i forbindelse med en eventuell utarbeidelse av PUD (plan for utbygging og drift) fra tiltakshaver sin side.

7.10 Setermoen skytefelt

Sametinget har etter flere års arbeid under 2012 sluttbehandlet reguleringsplanen for Setermoen skytefelt. I perioden 2007–2012 ble det gjennomført kulturminneregistreringer (§ 9-undersøkelser etter kulturminneloven) i Setermoen skytefelt, på oppdrag fra Forsvarsbygg. Skytefeltet ligger i Bardu kommune i Troms og dekker et areal på 152 km². Det brukes intensivt og av alle forsvarsgrener, med Hæren som den største brukeren. Setermoen er et av få felt som er utviklet for samvirketrening med flystøtte (skarpvåpenøvinger for Luftforsvaret).

Bakgrunnen for registreringsprosjektet er Forsvarsbyggs forslag til områderegeringsplan, som omfatter hele skytefeltet. Setermoen skytefelt er vel etablert. Den militære virksomheten strekker seg tilbake til 1898. Formålet med planen er å regulere eksisterende virksomhet, samt legge til rette for utbygging og intensivt bruk, bl.a. økt bruk av tunge kjøretøy.

Sametingets feltarbeid har omfattet hele skytefeltet, bortsett fra målområdene. Det er registrert 15 automatisk fredede samiske lokaliteter. De fleste er teltboplasser i hoveddalførene, Sui-vevåggi/Kobbryggdalen og Gårzavåggi /Livelt-skaret. Ut over årran er det registrert et matgjemme og en sieidi på Lifjellaksla langs flytteveien mellom de to dalene. Områdene har vært brukt til kalvingsland samt sommer- og høstbeiter. Vi kjenner til bruken gjennom skriftlige kilder fra 18- og 1900-tallet. Sieidien «Lifjellkjerringa» og matgjemmet ligger i et område som har vært lite brukt av Forsvaret og har ubetydelige fysiske inngrep. Sieidien er et kulturminne med spesielt høy verneverdi. Sametingets merknader har derfor blitt imøtekommet, og planen er revidert slik at kulturminnene blir skjermet mot utbygging. De blir også liggende i sitt opprinnelige landskap.

Teltplassene i Kobbryggdalen ble utgravd av Tromsø Universitetsmuseum i 2011. Kulturminnene befant seg innenfor nedslagsfeltet, og de var så truet at utgraving ble igangsatt straks etter befaring. Trekulldateringer viser at boplassene ble tatt i bruk på 1400–1600-tallet. Det ble funnet beinfragmenter av bjørn ved et par av ildstedene.

Også de åtte gjenværende teltplassene i skytefeltet er svært truet. De ligger i kjerneområder i skytefeltet: i nedslagsfelt for skyting fra bakke og luft samt i sentrale områder for atkomsten til skyte- og øvingsområdene. Områdene står følgelig sentralt i planforslaget. Sametinget vurderer det slik at det er lite rom for tilpasninger av bruken, og at ingen tiltak i tilstrekkelig grad vil kunne

skjerme kulturminnene mot ødeleggelse. Vi anser derfor den samfunnsmessige verdien av tiltaket for å veie tyngre enn kulturminnenes verneverdi. Det dreier seg om et skytefelt som allerede er etablert, og om en utbygging som er forankret i Forsvarets framtidige operative behov.

På bakgrunn av dette har Sametinget kommet med en tilråding til Riksantikvaren, der det anbefales at de resterende samiske teltboplassene i Setermoen skytefelt også frigis. I vilkårene for frigivelse har vi bedt om at det foretas både arkeologiske undersøkelser og botaniske undersøkelser. Sistnevnte for å kunne påvise gamle gjerdeplasser og få en datering av beitebruken. Riksantikvaren har i sitt vedtak av 23.11.2012 stilt seg helt og fullt bak Sametingets tilråding.

For å ivareta et bærekraftig og langsiktig perspektiv i det samiske kulturminnevernarbeidet, jobber Sametinget aktivt med skjøtsel, sikring og formidling. Det er også viktig at Sametinget er en aktiv deltaker i kulturminnedebatten og bidrar til en utforming av kulturminnepolitikken. Dette skjer bl.a. gjennom initiering og deltakelse i ulike overordnede prosjekter.

7.11 Kontakt med sentrale kulturminnemyndigheter

I 2012 har Sametinget hatt jevnlig kontakt med først og fremst Riksantikvaren, som ansvarlig direktorat for kulturminnevernet, men også med Miljøverndepartementet i relevante saker, som for eks. registreringen av samiske bygninger.

7.12 BARK

Sametinget har i løpet av høsten 2012 startet opp vårt arbeid med Riksantikvarens bevaringsprogram for utvalgte arkeologiske kulturminner 2010–2020 (BARK). Sametinget skal lage en oversikt over alle samiske kulturminner som er tilrettelagt, samt prioriterte forslag for nye tilrettelegginger. Samtlige kommuner, museer og andre innen det samiske bosettingsområdet i Norge er invitert til å gi oss innspill. Etter planen skal listen legges fram til politisk behandling i juni 2013. For å kunne oppnå skjøtelsesmidler fra Riksantikvaren i perioden fram mot 2020, må kulturminner være med på denne listen. Samiske verneverdige/freda bygg og bergkunst faller ikke inn under dette bevaringsprogrammet, men innehar egne ordninger.

7.13 Verdensarvpolitikken og verdensarvsted i Varanger

Sametinget har i 2012 avgitt uttalelse til Miljøverndepartementets utkast til ny og helhetlig verdensarvpolitikk.

Sametinget har funnet utkastet vel gjennomarbeidet. Vi har merket oss med tilfredshet at det blant tilrådingene under punktet, «Identifisere verdensarv i Norge», er ført opp et punkt om «å vurdere framtidig nominasjon av potensiell samisk verdensarv». Dette punktet er imidlertid ikke omtalt eller konkretisert andre steder i teksten. Vi vil likevel anta at det som ligger bak formuleringen, er initiativet til et samisk verdensarvsted i Varanger.

Sametinget og Nesseby kommune har i mange år samarbeidet om å få Ceavccageadgi/Mortensnes vurdert for Norges tentative liste. Sporene etter bosetning og religionsutøvelse gjennom 12000 år på Ceavccageadgi/Mortensnes, kan ikke sees uavhengig av ressursgrunnlaget, og især ikke av de unike anleggene for villreinfangst på Varangerhalvøya. I 2010 ble det derfor nedsatt en arbeidsgruppe med deltakelse av eksterne eksperter. Arbeidsgruppens mandat har blant annet vært å vurdere om fangstanleggene kan inngå i verdensarvarbeidet. Gruppen har konkludert med en «combined sites»-nominasjon, der fangstanlegg på Noidiidčearru/Kjøpmannskjølen i Båtsfjord kommune (innenfor Varangerhalvøya nasjonalpark) og på Gollevárri i Tana kommune, samt den klassiske steinalderlokaliteten Gropbakken i Nesseby kommune, inngår som tilknyttede lokaliteter. Alle lokalitetene ligger i Várjjat Siida, varangersamenes gamle bruksområde. Foreløpig navn er «Várjjat Siida: Hunters and fishers from Mesolithic to Modern times». Det ventes at de kombinerte stedene kommer inn på Norges tentative liste i nær fremtid.

Saken har også vært lagt fram for Reinbeitedistrikt 6 og 7, og vi har mottatt positive tilbakemeldinger. I august 2012 har det vært gjennomført en vellykket tilleggskartlegging av fangstanlegget på Noidiidčearru. Dette ble presentert for styret for Varangerhalvøya nasjonalpark i september. Det forberedes også bakgrunnsmateriale, slik at Tana og Båtsfjord kommuner kan fatte formelle vedtak om å støtte prosjektet, etter ønske fra politiske ledelse i kommunene.

7.14 Skoltebyen i Neiden

Etter skjøtselplan og vanlig rutine er det i 2012 utført skjøtsel i Skoltebyen i Neiden. Her har gra-

set blitt slått i de mest sentrale områdene, kratt/bjørk i området rundt St. Georgs kapell er blitt fjernet og kapellet tjærebredd. Etter anvisning i skjøtelsesplanen jobber man med å etablere grasmatte på gravhaugen. Dette gjøres ved å spre høy fra de artsrike områdene i Skoltebyen ut på haugen. Prosessen er beskrevet i skjøtelsesplanen, og Østsamisk museum har ansvar for skjøtelsesarbeidet.

Videre har Sametinget ferdigstilt parkeringsplassen i Skoltebyen, etter planer utarbeidet av Rambøll, som rådgivende ingeniører. Parkeringsplassen er ferdig og sto etter avtale ferdig til bruk til kirkehelga i slutten av august 2012. Den ble formelt overtatt av Sametinget i september 2012.

7.15 Samiske kulturminner i Oppland fylke

Sametingsrådet har i samarbeid med Oppland fylkeskommune igangsatt planleggingen av et FoU-prosjekt om samiske kulturminner i Oppland, og prosjektet bygger på den eksisterende samarbeidsavtalen.

Samarbeidsavtalen med Oppland fylkeskommune gjelder kun kulturminner og er nå inne på sitt tredje år som gyldig samarbeidsavtale (gjeldende 2009–2013). Blant de strategiske satsingsområder som er nevnt i samarbeidsavtalen, er økt registrering/dokumentasjon, samt gjennomføring av kunnskapsutveksling og felles FoU-prosjekter.

I prosjektet skal det fokuseres på systematiske kulturminneregistreringer i utvalgte områder, der målet er å gjøre nye funn som utvilsomt kan knyttes til samisk bosetning, tilstedeværelse og naturbruk i eldre tid. Det er videre ønskelig å sette i gang et lokalt engasjement om dette blant lokalbefolkningen. Det legges opp til lokal formidling av prosjektet og prosjektets resultater i løpet av prosjektperioden.

Gjennomføringen av prosjektet stoppet noe opp i 2012, men er planlagt gjennomført i 2013. Det er ønskelig at prosjektet også legger grunnlag

for et videreført samarbeid når eksisterende avtale utløper 2013.

7.16 Om den immaterielle kulturarven

Sametingsrådet har under 2012 deltatt på seminar om implementeringen av UNESCOs konvensjon om den immaterielle kulturarven. Seminaret var i regi av Norsk kulturråd. Grunnlaget for seminaret var en utredning laget av ABM-utvikling om implementeringen av konvensjonen i Norge. Immateriell kulturarv dekker et stort felt og vil være relevant innenfor kulturminneforvaltningen. Seminaret var et første møte for alle som har immaterielt kulturarv som en del av sitt arbeidsfelt. Sametingsrådet vil følge opp arbeidet med implementeringen videre, og sikre at immaterielle samiske kulturminner blir behørig ivaretatt.

I kulturminnevernarbeidet er selvsagt også økonomiske virkemidler en viktig del av det totale bildet. Det avsettes hvert år en pott som skal gå til søkerbaserte kulturminneverntiltak.

7.17 Kulturminnevern – søkerbasert tilskudd

Sametinget har i 2012 innvilget midler til gjennomføring av 37 prosjekter som omhandler samisk kulturminnevern. Til sammen er det fordelt kr 3 933 000. Tabellen viser en grov fordeling mellom de to største postene bygningsvern og øvrige kulturminneverntiltak (registreringer, dokumentasjon og skjøtsel). Det var avsatt 2 millioner kr til fordeling over Sametingets budsjett. I tillegg fordelte Sametinget ytterligere 2 millioner kr fra statsbudsjettets kap. 1429, med føringer fra Riksantikvaren. Totalt omsøkt sum for året var ca. kr 8 150 000.

Sametinget har i 2012 utarbeidet en standard for utarbeidelse av restaureringsplaner, samt søkerveiledning og en veiledning for den som har mottatt tilskudd.

Område	Sum	Antall	Bygningsvern	Kulturminnevern	Ekstra tildeling*
Nordsamisk	2 028 000	19	339 000	623 000	1 066 000
Lulesamisk	1 143 000	11	259 000	0	884 000
Sørsamisk	687 000	6	60 000	577 000	50 000
Øvrig	75 000	1	0	75 000	0
Sum	3 933 000	37	658 000	1 275 000	2 000 000

* Posten ekstra tildeling viser til statsbudsjettets kap. 1429 post 72.2.

19 prosjekter fra tidligere år har blitt gjennomført og avrapportert i løpet av året. I et prosjekt har Universitetet i Tromsø registrert 250 nye fangstgroper for villreinfangst i et sammenhengende system på Finnmarksvidda. I tillegg ble det registrert fem skyteskjul som er brukt i forbindelse med jakt. Disse er bygd av stein og jord. Det er også registrert 23 årran (ildsteder/teltboplasser) som kan kobles direkte til eldre tiders samisk bruk av det aktuelle området. Utgravninger og radiologisk datering av trekull viser at ildstedene/boplassene har vært brukt innenfor perioden 1020–1770 e.Kr. Prosjektets resultater viser på en sammenhengende samisk bruk av det aktuelle området under lang tid.

Ytterligere et prosjekt som ble det rapportert på ved slutten av året kunne vise en utstrakt samisk bruk av Saltfjellet og Lønsdalen med registreringer av over 350 kulturminner hvorav den største delen innefattet årran og stålloftuer. Registreringene skal legges til ytterligere ca. 300 registreringer som ble gjort i 2010.

Norsk Villreinsenter har i år startet opp et prosjekt som omhandler tradisjoner knyttet til samisk bruk og bosetning fra Filefjell til Setesdal. Dette gjennom blant annet midler fra Sametinget. Dette prosjektet skal følges opp videre, og man kommer tilbake med en redegjørelse av resultatene. Forhåpentligvis vil dette gi gode resultater og ny dokumentasjon på eldre tiders samisk bruk av disse områdene.

På Kåsmosletta i Skjerstad, Bodø kommune ligger tre samiske gårder med et fint utvalg av automatisk fredete samiske hus. Dette er hus som ligger lett synlige ved Rv 812 og inngår i formidlingstiltak knyttet til Fotefar mot nord og andre kulturformidlingstiltak. På gården Kåsmovollen er boligen ferdigstillet i år mens vedsjåen på Kåsmo har fått midler og startet opp restaureringsarbeidet i 2012. Restaureringen av disse bygningene kommer i tillegg til to fjøs på gårdene som har vært restaurert tidligere.

8 Næring

Sametingets hovedmål for næringsutvikling er å skape et sterkt og allsidig næringsliv, et næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og å skape et næringsliv som danner grunnlag for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

For å nå hovedmålet valgte Sametinget å prioritere fem innsatsområder i 2012. Disse er Rammebetingelser i primærnæringene, Attraktive

lokalsamfunn, Kulturnæring, og Innovasjon, forskning og verdiskaping, samt Kompetanseheving og nyskaping.

Sametingets virkemidler til næringsutvikling hadde i 2012 en budsjetttramme på kr 37 626 000.

Sametingets innsats for næringsutvikling konsentreres hovedsakelig til Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling, også kalt STN-området. Området ble utvidet med 5 nye kommuner i 2012 og består nå av 21 kommuner der hele kommunen er med og 10 kommuner der deler er med. Næringsaktører og bedrifter i alle disse kommunene kan søke tilskuddsmidler til næringsformål fra Sametinget. Ved å oppta de nye kommunene i STN-området ønsket Sametinget å bidra til næringsutvikling i flere samiske områder, i samsvar med Sametingets politiske hovedmål for næringsutviklingen.

Sametinget følger nærings- og samfunnsutviklingen i det samiske området tett gjennom årlige analyser. Telemarksforskning har i 2012 stått for arbeidet. De seneste tallene viser at området samlet sett har hatt befolkningsvekst. Det er hovedsakelig innvandring som gjør at befolkningen øker. Det er en vekst i antall arbeidsplasser, særlig i Finnmark. Når det gjelder næringsstrukturen i STN-området, så er det store forskjeller mellom kommunene. Enkelte kommuner er svært robuste, mens andre er avhengige av hjørnesteinsbedrifter. De eksisterende bedriftene i det samiske området opplever vekst og lønnsomhet. Samtidig er det lav etableringshyppighet i mange av kommunene.

8.1 Primærnæring

8.1.1 Marine næring

Sametinget har arbeidet målbevisst med å finne frem til løsninger som bidrar til å sikre retten til fiske for befolkningen i de sjøsamiske områdene. Dette gjelder både arbeidet med en målrettet politikk og forvaltning av økonomiske virkemidler for å sikre lokal bosetting, rekruttering og sysselsetting i kyst- og fjordfisket. Blant annet gjelder dette å få til en sterkere lokal forankring i forvaltning av fiskeressursene, og på virkemiddelsiden prioritere støtte til fartøyinvesteringer og til videreutvikling og modernisering av mottaksanlegg, samt bidra til utvikling og videreføring av nye produkter innenfor marin virksomhet.

I konsultasjon og gjennom deltakelse i råd og utvalg i har Sametinget fått gjennomslag for en rekke forslag for å bedre rammebetingelsene til fiskere i sjøsamiske områder. I regulering av fiske

i 2013 fikk Sametinget høynet tilleggskvoten per båt i STN-området i torskefiskeriene fra 6 tonn i 2012 til 12 tonn i 2013. Sametinget fikk også tilslutning for ikke å innføre ½ kvote for alle som er registrert på blad A i fiskermanntallet i forhold til blad B fiskere, slik Norges Fiskerlag sterkt gikk inn for. Sametinget spilte også en avgjørende rolle i spørsmålet om opprettholdelse av eksisterende fjordlinjer og forbud for fiske med fartøy over 15 meter innenfor fjordlinjene.

I reguleringen av sjøpattedyr i 2013, fikk Sametinget i konsultasjon med Fiskeridirektøren gjennomslag for at fangstkompensasjon for fangst av havert skulle være høyere enn for steinkobbe, slik at man gjennom dette fikk økning i fangst av både steinkomme og havert.

For å stå oppført i fiskermanntallet må man vise til en årlig brutto inntekt på minst 50 000 kr. Inntekt fra sjølaksefisket har ikke vært med i inntektsgrunnlaget for opptak i fiskermanntallet. I 2012 fikk Sametinget gjennomslag for at disse inntektene kan regnes med. Sametinget mener at dette vil bidra til å modernisere en tradisjonell sjøsamisk næringstilpasning, med fiske i kombinasjon med flere fiskerier og andre næringer.

Sametinget merker at det for tiden hersker stor positivitet med nyrekruttering av både unge og eldre i mange fjorddistrikt. Den generelle oppfatningen er at ekspansjonen skyldes en bedring i fiskernes og innbyggernes rammevilkår til å drive fiske i sjøsamiske områder.

For å bedre lønnsomheten i marine næringer prioriterte Sametinget å bevilge midler til mange investeringstiltak i 2012. Budsjettammen til marine næringer var på kr 4 165 000. Stor optimisme og sterkt lokalt engasjement i næringen har resultert i stor søkerpang om investeringsstøtte, både til fartøyer og til tilrettelegging av mottaks- og landanlegg. Det ble for 2012 innvilget en samlet støtte på til sammen kr 7 785 000 som er et stort overforbruk i forhold til vedtatt budsjettamme. God ressurstilgang med tilfredsstillende kvoter har bidratt til sterk nyrekruttering av fiskere som vil etablere seg med egne fartøyer. Støtte har i all hovedsak gått til den konvensjonelle kyst- og fjordflåten under 11 meter som kan drive driftsøkonomisk effektivt uten for høye finansutgifter. Den gode ressursituasjonen med økte kvoter koblet med gode inntektsmuligheter i krabbefisket har gitt et driftsgrunnlag som oppmuntrer både til fornyelse og nyinvesteringer i flåteleddet.

I tillegg til fartøyinvesteringer har mange lokalsamfunn og kommuner vist engasjement til opprusting av mottaks- og havneanlegg for å øke kapasiteten for råstoffmottak og servicetjenester

overfor fiskeflåten. Sametinget har innvilget støtte til flere tiltak:

- I Tana kommune har Sametinget bevilget kr 1 000 000 til servicebygg for fiskere i Torhop og utbedring av kai og flytebrygge på samme sted. Sametinget bevilget også midler til etablering av flytebrygge og bølgedemper på havna i Sjursjøk.
- I Nesseby kommune har Sametinget bevilget tilskudd til utbedring av kai og mottaksanlegget i Kløvneshavn i Nesseby kommune, på kr 500 000.
- I Porsanger kommune, Smørfjord, har Sametinget bidratt med kr 500 000 til en lenge etterspurt flytemolo for å bedre havneforholdene til mottaksanlegget. Smørfjord som fiskerilokalitet med eneste mottaksanlegg bidrar avgjort til å styrke grunnlaget for marin næringsutvikling i Porsanger kommune.

Sametinget har i arbeidet med havneutbedringsprosjekter hatt en god dialog med både kommuner og Kystverket for å få til et finansielt samarbeid for realisering av prosjektene. Disse tiltakene vil ha stor betydning for leveranser og landligge for den lokale fiskeflåten i kommunene.

Lov om endringar i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven

Sametinget har tatt initiativet til og gjennomført et politisk oppstartsmøte med fiskeriministeren. Vi er nå i gang med den videre konsultasjonsprosessen om forskriftsarbeid i forbindelse med fjordfiskekomiteen, herunder etablering, sammensetning, arbeidsoppgaver og fastsetting av fjordlinjer mv, samt hvilke midlertidige tiltak som eventuelt kan iverksettes mens konsultasjonene pågår, for eksempel når det gjelder forbudet mot fiske i fjordene for større båter.

Saken om fjordlinjer ble behandlet på Fiskeridirektoratets reguleringsmøte i Bergen i desember 2012. Bakgrunnen for saken er at Stortinget har vedtatt «lov om endringar i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven». Lovendringen baserer seg på regjeringens lovproposisjon om oppfølging av kystfiskeutvalget for Finnmark (Prop. 70L (2011–2012)). Loven er gjort gjeldende fra 1. januar 2013. Ut fra dette er Fiskeridirektoratet bedt av Fiskeri- og kystdepartementet om å gjennomføre høring på forslag til midlertidig forbud mot fiske for fartøy over 15 meter innenfor fjordlinjene.

Sametinget og Fiskeri- og kystdepartementet har før reguleringsmøtet oppnådd enighet om

midlertidig å videreføre dagens fjordlinjer inntil Fjordnemnda er opprettet og har tatt stilling til om de midlertidige fjordlinjene skal videreføres og i hvilken form.

Tanaloven

Foreslått endring i Tanaloven ble tatt opp i sammenheng med at Laks- og innlandsfiskekloven ble foreslått endret. Stortingets Energi- og miljøkomité avholdt åpen høring i saken 31.05.2012. Behandlingen av loven resulterte i at saken ble sendt tilbake til regjeringen. Komiteen ønsket innholdsmessig samme resultat, men at Tanaloven skulle bestå som egen lov og ikke som et eget kapittel i finnmarksloven. Sametinget forventer å bli konsultert om et nytt lovutkast fra Miljødepartementet så snart det er klart.

Forhandling med Finland om fisket i Tanaelva

Forhandlingen med Finland om ny overenskomst på grensestrekket i Tanavassdraget er igangsatt. Sametinget har oppnevnt én person til den norske forhandlingsdelegasjonen. Det er avholdt to forhandlingsmøter i 2012, og så langt er det forhandlet om overordnede målsetninger og retningslinjer for reguleringer. Det tas sikte på at en ny overenskomst blir gjeldende fra 2015.

Observatørstatus til NASCO

Sametinget har i 2012 fått innvilget observatørstatus til NASCO – The North Atlantic Salmon Conservation Organization.

Fiskereguleringene i elv og sjø for 2012

Arbeidsutvalget for fiskereguleringer i Nord-Troms og Finnmark kom med et forslag til fiskereguleringer i elv og sjø for 2012, samt en langsiktig strategi for reguleringene. Utvalgets forslag til reguleringer fra 2012 innebar en utvidelse av fisketiden for kilenot, spesielt for Nord-Troms. Når det gjelder elvefisket la arbeidsutvalget til grunn fylkesmennenes forslag om å opprettholde beskatningsnivået i de fleste vassdragene. I tillegg foreslo arbeidsutvalget å opprette en arbeidsgruppe for å utrede mer fleksible måter å regulere fisket på, og at det blir igangsatt et prosjekt som skal kartlegge og systematisere tradisjonell kunnskap for bruk i forvaltningen.

Arbeidsutvalgets rapport dannet grunnlaget for konsultasjonen med Direktoratet for naturforvaltning om reguleringer fra 2012. Sametinget ble

først konsultert om høringsutkastet av Direktoratet for naturforvaltning ved dokumentutveksling i desember 2011. Reguleringsforslaget som tilsvarte arbeidsutvalgets forslag ble sendt på høring med høringsfrist 20. januar 2012.

Etter konsultasjon mellom Sametinget og Direktoratet for naturforvaltning i mars er det enighet om elvereguleringene og oppfølgingsarbeidet og reguleringene i sjø for 2012 i Nord-Troms, men ikke om reguleringene i sjø i Finnmark. Direktoratet ønsket ikke å gjenutvide fisketiden for kilenotfiske i Finnmark, mens Sametinget ønsket å følge arbeidsutvalgets forslag om en gjenutvidelse i fisketid på en til to dager i de forskjellige regionene. Det ble dermed ikke oppnådd full enighet og saken ble løftet til politisk konsultasjon med Miljøverndepartementet.

Sametingsrådet og Miljøverndepartementet har konsultert om reguleringer fra 2012 og det videre reguleringsarbeidet gjennom fire møter; konsultasjonsmøte 21. mars 2012, møte 13. april, konsultasjonsmøte 26. april 2012 og ved sluttprotokoll 7. mai. Miljøverndepartementet fulgte direktoratets innstilling om ikke å gjenutvide fisketiden i Finnmark med henvisning til Direktoratet for naturforvaltnings innstilling, arbeidsutvalgets anbefalinger og hensynet til Russland, med unntak av regionen i Porsanger som fikk en gjenutvidelse.

Sametingsrådet vektla sterkt enigheten som var fremforhandlet i arbeidsutvalget. Sametinget mente at en enighet måtte gjelde hele arbeidsutvalgets forslag til reguleringer fra 2012 og oppfølgende arbeid, ikke bare til deler av dette slik departementet skisserte. Sametingsrådet ønsket en bærekraftig, kunnskapsbasert lakseforvaltning som legger til rette for lokal forvaltning i elv, som anerkjenner sjølaksefisket som næringsvirksomhet og som opprettholder sjøsamisk kultur.

Sametinget plenumsbehandlet saken og slo fast sjølaksefiskernes rett til å fiske etter laks i sjøen, konstaterte at dagens laksereguleringer er så strenge at sjølaksefiskets eksistensgrunnlag er truet og understreket sterkt behovet for umiddelbare særskilte tiltak i sjølaksefisket. Sametinget ga ikke sin tilslutning til årets reguleringer.

8.1.2 Jordbruk

Sametinget ga innspill til jordbruksforhandlingene for 2012. Hovedinnholdet i innspillet var at lønnsomheten i husdyrholdet måtte økes. Sametinget la også vekt på å sikre rekruttering til jordbruket blant annet ved at unge fikk gratis etable-

ringskvoter for melk og at Sametinget skulle få en større rolle i jordbrukspolitikken.

I avtalen som ble fremforhandlet fikk Sametinget økt overføring på kr 2 000 000 gjennom satsing på arktisk landbruk. Sametinget er derfor med i en arbeidsgruppe som jobber for å sette i verk et større utviklingsprogram, der arktisk landbruk er i fokus. Arktiske produkter forstås som produkter produsert i Nord-Norge. Satsingen er ventet å bidra til økt lønnsomhet i jordbruket, og skal igangsettes i 2013.

Sametinget er invitert til å delta i utformingen av de regionale bygdeutviklingsprogrammene både i Troms og Finnmark. Sametinget ytret ønske om en koordinering av planarbeidene i fylkeskommunen og fylkesmannen i disse to fylkene. Resultatet er at begge planarbeidene sees i sammenheng i Troms, noe som forhåpentligvis vil gi næringen bedre og mer forutsigbare økonomiske rammebetingelser.

Til jordbruksformål var Sametingets budsjett-ramme på kr 4 800 000 i 2012, hvorav det ble innvilget støtte til investeringsformål på tilsammen kr 2 380 400. Et underforbruk i denne sammenheng kommer av store utfordringer med rekruttering til næringa og liten satsing på nye driftsbygninger som krever betydelig kapitalramme for tidsriktige driftsbygninger.

8.1.3 Reindrift

En økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift er avhengig av gode økonomiske rammebetingelser. Sametingets innspill til reindriftsavtalen 2013/2014 ble behandlet i november 2012. Sametinget har lagt vekt på de økonomiske rammebetingelsene som må forbedres, men også andre forhold som arealsituasjonen, rovvilt, reintallstilpasning, likestilling, rekruttering, helse og markedsarbeid.

I forbindelse med forhandlingene om reindriftsavtalen for 2012/13 ble det opprettet en arbeidsgruppe for å utrede konsekvenser og tiltak i forbindelse med oppfølging av vedtakene om høyeste reintall. Sametinget deltok i arbeidsgruppen sammen med representanter fra departementene og Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL).

Arbeidsgruppens mandat var å kartlegge omfanget av utøvere som må slutte med reindrift, samt velferdsmessige og samfunnsmessige konsekvenser. Videre hadde gruppen som mandat å gi en oversikt over mulige tiltak innenfor det eksisterende virkemiddelapparatet og vurdere i hvilken grad eksisterende ordninger er tilpasset

målgruppen og de mål som er satt for reindriftpolitikken. Arbeidsgruppens rapport ble ferdigstilt i midten av november.

Denne rapporten var blant annet tema da Sametingets plenum i november behandlet en sak om reintallstilpasning i Finnmark. I vedtaket fremkommer det blant annet at Sametinget er opptatt av at prosessene med reintallsreduksjon gjennomføres på en mest mulig skånsom måte overfor reindriftsnæringen. Sametinget har stor forståelse for de bekymringene som oppfølging av reintallsvedtakene påfører reindriftsutøverne. Samtidig er Sametinget opptatt av at reindrifta i Finnmark skal være bærekraftig i framtida og en ser behovet for at reintallet tilpasses til et bærekraftig nivå. Sametinget er også opptatt av at det utvikles gode og sterke incentiver for frivillige ordninger som bidrar til reintallsreduksjon.

Konsultasjoner om endringer av reindriftsforvaltningen

Sametinget har hatt konsultasjonsmøte med Landbruks- og matdepartementet og Norske reindriftsamers landsforbund om endringer av reindriftsforvaltningen. Møtet brakte større klarhet i partenes begrunnelser og forståelser for sine interesser, uten at det har vært noen bevegelser mot løsninger det kan etableres enighet om. Konsultasjonene ble ikke ferdigstilt i 2012.

Sametinget var engasjert i å få en slutt på reinpåkjørslene langs Nordlandsbanen i hele 2012. Sametinget har bedt om strakstiltak i form av gjerder slik at reinpåkjørslene blir minimert, og at målet bør være en 0-visjon. Sametinget har bedt om at Samferdselsdepartementet fulgte opp Jernbaneverket under planleggingen av gjerder. Sametinget har også bedt om at det blir satt av øremerkede midler over statsbudsjettet til gjerdebygging langs Nordlandsbanen. Sametinget vil følge opp saken i 2013.

I forbindelse med forhandlingene om Reindriftsavtalen 2012/2013 ble avtalepartene enige om å utvikle VSP-rein, og etablere et nytt program som er gitt navnet Reinprogrammet. Innovasjon Norge Finnmark skal administrere programmet. Sametingets representant i styringsgruppen er Mariann Wollmann Magga. Sametinget vil jobbe for at Reinprogrammet oppnår sitt hovedmål som er å oppnå mer verdiskaping innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt og biprodukter av rein. Sametinget er også opptatt av programmet tilpasses andre virkemidler og andre satsingsområder innenfor reindriften, for å gi best mulig økonomiske rammebetingelser for næringa.

Sametinget mener at utvikling av tilleggsnæring i reindrifta vil bidra til økt lønnsomhet. Sametinget mottar årlig kr 2 000 000 over reindrifftsavtalen til binæring i reindrifta. Sametinget satte i 2012 av kr 1 000 000 mill. av rammen til utvikling av duodjinæringen og kr 1 000 000 til utvikling av annen binæring. I 2012 fikk Sametinget inn svært få søknader til binæring utenom duodji, og ingen støtte ble bevilget. Årsaken til få søkere kan både være at ordningen var ny av 2012 og dermed lite kjent. En annen, og sannsynlig viktigere årsak, er at andre virkemiddelaktører, som VSP-rein (nå reinprogrammet), ga bedre finansiering. Erfaringen vil Sametinget ta med i det videre arbeidet med tilpasningen av virkemiddelordninger overfor reindrifta.

Konsultasjon om ny jordskiftelov

Det har vært gjennomført tre konsultasjonsmøter mellom Landbruks- og matdepartementet, Sametinget og Norske reindrifftsamers landsforbund om ny jordskiftelov. Sametinget har hatt et godt samarbeid med Norske reindrifftsamers landsforbund i konsultasjonene. Hovedformålet med en ny jordskiftelov er å gi en moderne og mer forståelig lov for de som skal bruke den. Forslagene innebærer også visse endringer av reindrifftsloven.

Konsultasjonene har berørt tre hovedproblemstillinger for reindrifta. Disse er:

Det gis lovbestemmelser om at bruksregler, inkludert reintall, kan avgjøres av jordskifteretten. For Sametinget er det viktig at slike bestemmelser er utformet på en måte som gjør at en faktisk bruk av jordskifteretten er like lett tilgjengelig for reindrifta som andre.

Det gis lovbestemmelser om intern rettsutredning i reindrifta, det vil si at rettighetene til bruk av områder mellom siidaer og distrikt kan avklares ved bruk av jordskifteretten.

Det fattes beslutninger om strukturering/organisering og kompetansehevingstiltak av Jordskiftedomstolen, slik at samenes rett til kultur med vern av samiske sedvaner og tradisjoner sikres.

Sametinget mener det er av avgjørende betydning at disse tre hovedproblemstillingene vurderes samlet og helhetlig. Uten en slik vurdering er det Sametingets syn at reindrifften vil stå i stor fare for ikke å få tilgang på jordskiftedomstolen på linje med grunneiere og andre rettighetshavere, noe som ikke vil være i samsvar med de statlige forpliktelser som følger av FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkelene 14 (lik tilgang til

domstoler), 26 (ikke-diskriminering) og 27 (rett til kultur). Saken er ikke avsluttet enda.

8.1.4 Rekruttering og bedre kjønnsbalanse

For å bidra til god rekruttering til primærnæringene og bedre kjønnsbalanse har Sametinget spilt inn forslag til ulike tiltak i både jordbruks- og reindrifftsforhandlingene. Sametinget har også innrettet virkemidlene til kvotekjøp inn mot nyetablerte i jordbruket.

8.1.5 Rovviltpolitikk

Sametinget har avholdt seminar om rovvilt i mars 2012. Hovedmålgruppen for seminaret var Sametingets oppnevnte i de regionale rovviltnemndene, men det deltok også fra andre rovviltinteresserte. Hensikten med seminaret var å øke kunnskapen om rovviltforvaltning og rovviltpolitikk i samiske områder. Totalt deltok det 44 deltakere. Temaer som ble berørt var blant annet rovviltforliket, belastninger reindrifftsutøvere har ved tap av rein til rovvilt, urfolksrett i rovviltpolitikken og Sametingets rolle i rovviltforvaltningen.

Sametinget har avgitt flere uttalelser om rovvilt blant annet om endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein. Sametinget har konsultert om hvor reduksjon i bjørnestammen i landet skulle skje.

Rovviltprosjektet Leve i naturen ble avsluttet i 2012. Sametinget finansierte deler av det tre-årige prosjektet, som var avgrenset til Troms og Finnmark. Hensikten var blant annet å kontrollere utbredelse av rovvilt, uttak av skadedyr, og redusere tap av sau og rein på beite. I sluttrapporten går det fram at det har vært en økning i antall erstattede rein i reindrifftsnaeringen i Troms og Finnmark siden 2009. I saueholdet i Finnmark var det en liten nedgang i antall erstattede sau, men samtidig gikk antall sau sluppet ut på beite ned i samme perioden. I Troms var det nedgang i antall erstattede sau i perioden. I sluttrapporten er det konkludert med at en rekke delmål er nådd, men at det er vanskelig å vurdere om hovedmålet om redusert konfliktnivå er nådd. Prosjektet konkluderer også med at det har klart å regulere rovviltbestandene i prosjektperioden.

Sametingene i Norge, Sverige og Finland har oppnevnt hvert sitt medlem til en komité som skal utforme en felles rovdyrpolitikk og foreslå regler for forvaltningen. Komiteen har foreløpig ikke konstituert seg.

8.2 Attraktive lokalsamfunn

For å oppnå gode rammebetingelser til et variert næringsliv, er det viktig at virkemiddelaktørene i det samiske området samarbeider. I Stortingsmeldinga om Innovasjon Norge og SIVA «Verktøy for vekst» som ble offentliggjort i april 2012, sier regjeringen at «Vellykkede næringsetableringer som bygger på samisk kultur, språk og tradisjoner vil bidra til et styrket samisk samfunnsliv og økt mangfold i norsk næringsliv». Det refereres til SIVAs engasjement i samiske områder, spesielt kultur- og opplevelsesnæringen. Sametingets næringsmelding er også beskrevet. Regjeringen ba i meldingen om at Innovasjon Norge tar initiativ til å fornye samarbeidsavtalen med Sametinget. Dette har Innovasjon Norge og Sametinget fulgt opp i 2012. Samarbeidsavtalen skal bidra til mer samkjørt virkemiddelforvaltning som vil gi et godt tilbud til etablerere og bedrifter som vil utvikle sin virksomhet.

Sametinget bevilget i 2012 midler til bedrifter og etablerere innenfor tjeneste, service- og småindustri. Sametinget prioriterte å bevilge de bedriftsrettede midlene til produktutvikling og investeringer som bidro til betydelig grad av bedriftsutvikling. Av budsjetttrammen på kr 6 447 000 var det et forbruk på kr 4 459 500. Sametinget mener at disse midlene bidrar til å gi bedriftene incentiver til utvikling, og dermed til at næringslivet totalt sett blir mer variert og robust.

8.3 Kulturnæringer

I arbeidet med å oppnå lønnsomme kulturnæringsbedrifter, besluttet Sametinget i 2012 å få utført en analyse av kulturnæringsutviklingen i samisk område. Det viser seg at veksten i samisk område er sterkere enn andre områder. Sametinget ønsker å utvikle politikken overfor vekst i kulturnæringene, og besluttet i 2012 å sette i gang et prosjekt i egen regi for å oppnå dette. Sametinget forventer at man får i gang en større satsing på kulturnæring i 2013.

8.3.1 Duodji

Sametinget forhandler årlig med duodjiorganisasjonene Duojaríid Ealáhussearvi og Sámiid Duodji om en næringsavtale for duodji. Målet med avtalen er å utvikle en næringsrettet duodji med økt lønnsomhet og omsetning av egen produserte varer. Forhandlingene om avtale for 2013 ble avsluttet i september 2012. Kravet fra duodjiorganisasjonene var på 14,6 millioner kroner, og par-

tene ble enige om en ramme på 9,4 millioner kroner. Nærings- og kulturkomiteen la inn en merknad om at ved eventuelle endringer i driftstilskuddsordningen bør man se på hvordan prioritere ordninger for nyetablere i en fase på 3–5 år. Komiteen ville også løfte kompetansen innenfor markedsføring og salg og styrke veiledningen innenfor duodjinæringen.

I mars 2012 gjennomførte Sametinget kontroll av driftstilskuddsordningen. 21 duodjiutøvere ble kontrollert, og de fleste hadde mangler i forhold til at regnskapsreglene ikke ble fulgt. Konklusjonen fra kontrollen var at det ble avdekket til dels grove misligheter omkring regnskapsføringen og manglende dokumentasjon på inntekter og kostnader. Videre at kvaliteten på bokføringen og generell forståelse av krav til regnskapsførsel var meget kritikkverdig. Ved søknadsomgangen i oktober har Sametinget registrert at dokumentasjon og regnskap er blitt noe bedre, men Sametinget har fortsatt utfordringer blant annet med å kontrollere om det er egenprodusert duodji som selges, ektefeller som driver med duodji hvor begge får driftstilskudd, og salg mellom nærstående slektninger.

Etter denne kontrollen bevilget Sametinget i 2012 tilskudd til duodjiorganisasjonene slik at de kan tilby regnskapskurs til duodjiutøvere. Hensikten er å informere duodjiutøverne om hvilke krav skattemyndighetene stiller til å drive med selvstendig virksomhet og hvilke økonomiske forpliktelser slik virksomhet medfører.

Sametinget har finansiert et stort merkevareprosjekt der målet er å lage en langsiktig plan for hvordan bygge en sterk merkevare for duodji og hvordan dette skal driftes. Duojaríid ealáhussearvi og Sámiid Duodji er ansvarlig for gjennomføringen.

Sametinget har også finansiert et kompetansehevingsprosjekt innen produksjon, markedsføring og salg som er beregnet for duodjiutøvere. Duojaríid ealáhussearvi og Sámiid Duodji har engasjert Sámi allaskuvla til å gjennomføre prosjektet.

Sametinget har tidligere etablert en fast lærlingordning i duodji. Hensikten med ordningen er å sikre rekruttering av unge til duodjinæringen. I 2012 var 12 lærlinger i lære blant annet hos etablerte duodjiutøvere.

Prosjektet Utvikling av duodje som næring i lulesamisk område er ett-årig prosjekt som Sametinget og Nordland fylkeskommune har finansiert. Styringsgruppa for prosjektet har utarbeidet en arbeidsplan for 2012. Planen viser en rekke aktiviteter der noen allerede er gjennomført. Det er engasjert en prosjektleder i 40 % stilling som

har ansvaret for å sette i gang tiltakene i arbeidsplanen.

Sametinget ga kr 1 000 000 til Duodjeinstitutta slik at det kunne etableres to halve veilederstillinger i Midt- og Øst-Finnmark for ett år. Dette var mulig siden forbruket i duodjiavtalen var mindre enn den avtalte rammen.

8.3.2 *Opplevelsesturisme*

I 2012 ble prosjektet og storsatsingen Samisk reiseliv satt i gang. Det treårige prosjektet ble initiert av Origo Nord, som har prosjektledelsen. Sametinget, Innovasjon Norge og de tre nordnorske fylkeskommunene har finansiert prosjektet som har over 20 deltakende bedrifter. Sametinget mener dette prosjektet vil bidra til utvikling av en autentisk reiselivsnæring, basert på samiske tradisjoner og kultur.

8.4 **Innovasjon, forskning og verdiskaping**

Gjennom verdiskapingsprogrammet for kombinasjonsnæringer og Samisk reiseliv prioriterte Sametinget å støtte tiltak som ville gi videreføring av utmarksprodukter og annen mat, samt kompetanseheving om høsting, produksjon og salg av utmarksprodukter. Sametinget opplevde i 2012 at det dessverre er liten aktivitet blant utmarksutøvere, og dermed få søknader til virkemiddelordningen.

For å oppnå økt nyskaping vekst og fornying har Sametinget styrket samarbeidet med VRI Finnmark i 2012. VRI står for virkemidler for regional FoU og innovasjon, og er et regionalt program finansiert av Forskningsrådet, Finnmark fylkekommune og Innovasjon Norge Finnmark. VRI Finnmark er sentrale i flere interessante prosesser i Finnmark. VRI Finnmark tilrettelegger for Foresight Finnmark (scenarioutvikling) og er sentral i tilrettelegging for å bedre entreprenørskap og etablereroppfølging, herunder næringshagesatsingen og Inkubator Nord. Partene har et felles mål om å stimulere til økt vekst i Finnmark, og vil sammen se på hvilken måte utviklingsmiljøene kan bidra i denne sammenhengen.

8.4.1 *Kompetanseheving og nyetableringer*

Sametinget har prioritert oppfølging av etablerte bedrifter i 2012 og utlyste dermed konkurranse om å utføre oppfølging av etablerte bedrifter i Nord-Troms og Finnmark. Satsingen er en del av Verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og Samisk reiseliv. PriceWaterhouse Coopers fikk

i oppdrag å utføre oppfølgingsprogrammet som er ventet å være ferdig i 2013.

Sametinget bevilget i 2012 etablererstipend til etablerere. Av budsjettammen på kr 900 000, ble kr 600 000 bevilget til formålet. Sett i sammenheng med lav etableringshyppighet i samisk samfunn, så er etablererstipend for å oppmuntre til nyetableringer en praksis som Sametinget vil fortsette med.

Sametinget bevilget i 2012 kr 100 000 kroner til Ungt entreprenørskap. Disse midlene bevilget Sametinget for at elever i målgruppen skal utfordres til å etablere ungdomsbedrifter basert på forretningsideer med samisk innhold, for eksempel at samisk kultur, språk eller tradisjoner er en del av forretningsideen. Elevbedriftene må selv definere det samiske innholdet.

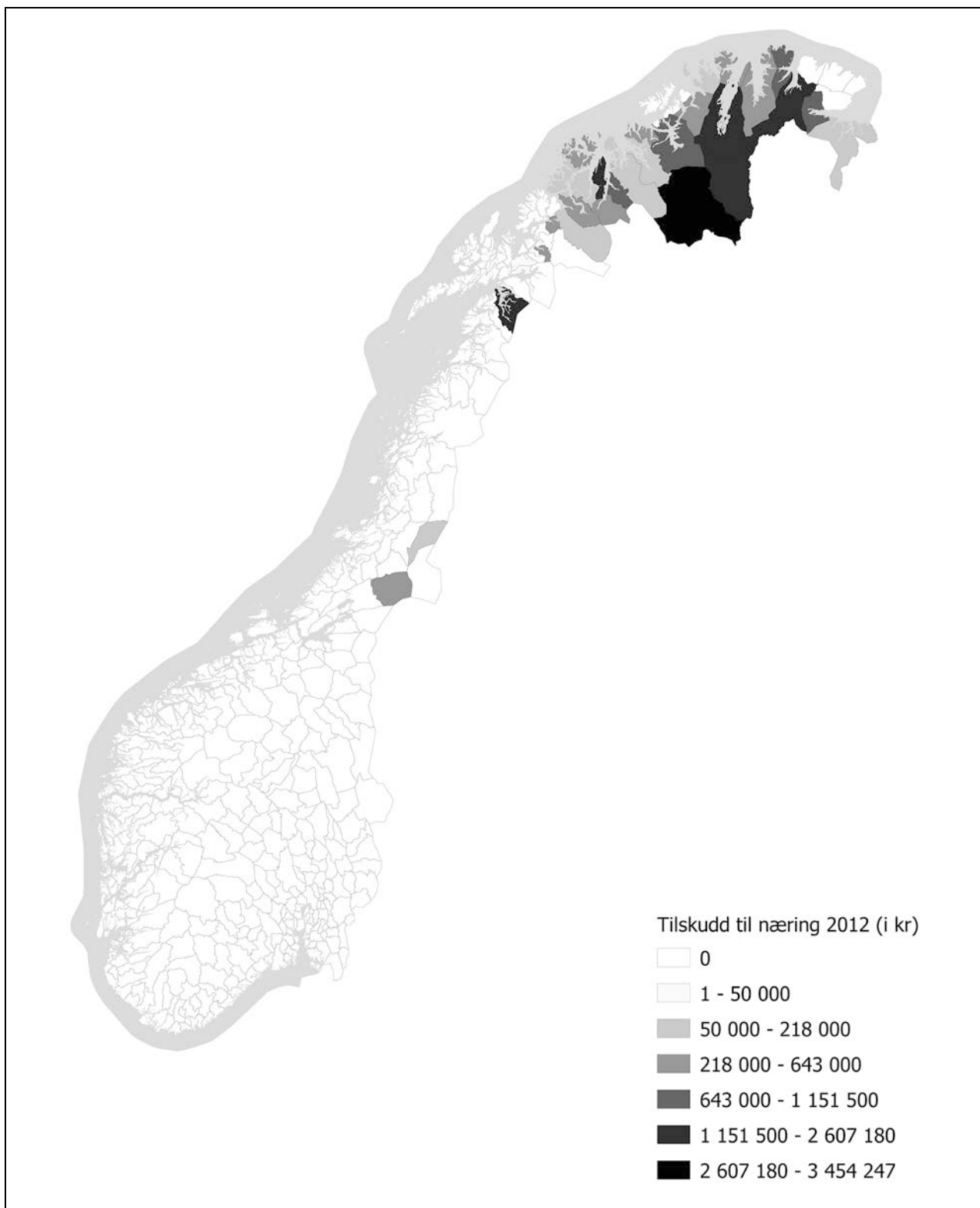
9 **Regionalutvikling**

Sametinget arbeider med å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, og på egne premisser skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Dette er et ansvar som Sametinget verken skal, kan eller vil bære alene.

Sametingets hovedmål for regionalutvikling er et aktivt og målrettet samarbeid med lokale og regionale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv. Sametinget mangler fortsatt gode verktøy for å kunne argumentere for koblinger mellom ressurs- og energitvinning og styrking av samisk samfunnsliv og kultur. Under behandlingen av budsjett fulgte plenum opp denne saken og vil forsøke å løse utfordringene i 2013.

I 2012 har Sametinget jobbet aktivt med regionalutvikling på flere areaner. Sametinget la frem en redegjørelse om regionalutvikling for Sametingets plenum i juni. I redegjørelsen ble det redegjort for problemstillinger knyttet til det samiske perspektivet i distrikts- og regionalpolitikk, og hvordan Sametinget kan jobbe for de grunnleggende rettighetene og behovene til unge samer som flytter til byene, samtidig som vi vil jobbe for vekst og utvikling i tradisjonelle samiske områder.

Samarbeidsavtalene med fylkeskommunene er viktig redskap for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv. Sametinget har samarbeidsavtaler med fylkeskommunene fra Hedmark og nordover. Gjennom samarbeidsavtalene avtales det ansvaret regionale myndigheter har når det gjelder samisk språk, kultur og samfunnsut-

Figur 1.6 Kommunevis fordeling av de søkerbaserte næringstilskuddene i 2012.

vikling. Det er kommet mange gode resultater av dette samarbeidet.

Likevel mener Sametinget at samarbeidet med fylkeskommunene bør være mer målrettet og at partene bør ha større oppmerksomhet på det politiske samarbeidet. I samarbeid med de ulike fylkeskommunene ønsker derfor Sametinget en grundig gjennomgang av alle samarbeidsavtalene, med en påfølgende revidering av avtaletekstene. Dette arbeidet startet Sametinget med i 2012 gjennom å fornye samarbeidsavtalen med Finnmark fylkeskommune. Dette arbeidet resulterte i at Finnmark fylkesting vedtok den fornyede avtalen i 2012. Sametinget vil vedta avtalen i Sametingets første plenumssamling i 2013.

Det overordnede formål med avtalen er å bidra til en positiv utvikling i Finnmark med særlig vekt på å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk, næringsliv og øvrig samisk samfunnsliv i fylket. Avtalen peker ut hvilke områder som Sametinget og Finnmark fylkeskommune vil jobbe med i fellesskap innen områdene: Attraktive lokalsamfunn, Næringsutvikling, Utdanning og opplæring, Arealforvaltning, Nordområdepolitikk, Samisk språk, Kultur, Folkehelse og Kulturminneforvaltning. Den fireårige samarbeidsavtalen skal følges opp med årlige handlingsplaner.

Sametinget satser på en aktiv virkemiddelbruk til tilretteleggende tiltak der fylkeskommunene og andre viktige regionale aktører er med. I 2012 bevilget Sametinget rett i underkant av 5,6 mill. kroner til regionale utviklingsprosjekter innenfor både språk, næring og kultur.

10 Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

Sametinget forvalter prinsipielle standpunkt og interesser som fremmes og forsvares på den internasjonale arena. Det er viktig at urfolksdimensjonen i nasjonale og internasjonale fora blir ivare tatt, og at saker som har betydning for urfolk blir fremmet både nasjonalt og internasjonalt.

Det grenseoverskridende arbeidet retter seg blant annet mot nasjonale og internasjonale fora og arenaer som angår FN, nordområdepolitikk, Samisk parlamentarisk råd, Barentssamarbeidet, nordisk samarbeid, arktisk samarbeid, Interreg og EU.

10.1 Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

Sametingets målsetting for vårt internasjonale engasjement er at urfolk skal få mulighet til å bestemme over egen utvikling og til å ivareta egne interesser internasjonalt. Vi ønsker et utstrakt samarbeid mellom samene over landegrensene. Samtidig skal Sametinget være en selvstendig aktør i samspill med andre i det internasjonale arbeidet. Sametinget arbeider også for at den internasjonale rettsutviklingen for urfolk bedres.

For å nå disse målene retter Sametinget sitt internasjonale arbeid mot nasjonale og internasjonale fora og arenaer som angår FN, nordområdepolitikk, Samisk parlamentarisk råd, Barentssamarbeidet, nordisk samarbeid, arktisk samarbeid, Interreg og den nordlige dimensjon (EU).

10.2 Møter med sentrale myndigheter

Sametinget har to politiske kontaktmøter med Utenriksdepartementet i året. Møtene omhandler Sametingets internasjonale arbeid og koordinering med departementene i den sammenheng. Saker som er tatt opp har i hovedsak vært knyttet opp mot nordområdepolitikken, herunder næringsutvikling og mineralutvinning i samiske områder, Barentssamarbeidet, Arktisk Råd, og menneskerettighetsspørsmål og urfolkssaker i FN.

Samordningsforum mellom utenriksministeren, sametingspresidenten og de 3 nordnorske fylkeskommunene avholdes jevnlig. Formålet med Samordningsforumet er å styrke kontakten og informasjonsutvekslingen mellom regjering og regionale myndigheter om nordområdepolitikken.

10.3 Barentssamarbeidet

Sametinget har i 2012 gitt tilskudd på kr 250 000 til Barents urfolkskontor i Lovozero. Kontoret er i 2012 flyttet til Murmansk. Kontoret ble etablert i 2003, og finansieres av Sametinget i Norge og administreres av Barentssekretariatet. Kontoret skal bl.a. bistå leder i Arbeidsgruppen for urfolk, og være et knutepunkt for de samarbeidende aktører i Barentssamarbeidet.

10.4 Samisk parlamentarisk råd (SPR)

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan mellom sametingene i Finland, Norge og Sverige. Samiske organisasjo-

ner i Russland er permanente deltakere i rådet. SPR skal ivareta samenes interesser på tvers av landegrensene og er den samiske stemmen internasjonalt.

Sametinget i Norge har i 2012 hatt ledervervet og sekretariatsansvaret i Samisk parlamentarisk råd. Samisk parlamentarisk råds handlingsplan for perioden 2011–2013 legger føringer for styrets arbeid. Handlingsplanen fremheve åtte virksomhetsråder: samisk språk, opplæring/utdanning, samisk ungdom – organisering og innflytelse, samisk universitet, likestilling, nordisk samekonvensjon, ressursutnyttelse og miljø og Samisk parlamentarisk råds internasjonale engasjement. I tillegg har målet vært å styrke samarbeidet og rammebetingelsene i SPR, deriblant gjennomgang av samarbeidsavtalen mellom sametingene om SPR-samarbeidet. I 2012 er det avholdt 5 styremøter.

Samisk parlamentarisk råd har i løpet av 2012 vært representert på seminarer, konferanser og møter hvor urfolkspolitiske spørsmål har vært på dagsordenen. Slike møteplasser er viktige i realisering om samarbeid over landegrensene. Samisk parlamentarisk råd oppnevner medlemmer til internasjonale samarbeidsorganer, blant annet en representant til Den permanente arktiske parlamentarisk komité, Barentssamarbeidets Regionråd og tre medlemmer til Arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet. Sametingene har observatørstatus i Nordisk Råd. Sametingspresident Egil Olli har i 2012 representert Samisk parlamentarisk råd i dette arbeidet. SPR deltar som observatør i WIPO, mellomstatlige komité på intellektuell eiendom, genetiske ressurser, tradisjonell og tradisjonelle kulturelle uttrykk.

I forbindelse med sitt besøk i Finland, inviterte EUs høyrepresentant for utenrikssaker og sikkerhetspolitikk og visepresident for Europakommisjonen, Catherine Ashton, representanter for Samisk parlamentarisk råd til samtaler i Rovaniemi. SPR deltok med tre representanter. Møtet drøftet blant annet arktiske spørsmål, reindriftsspørsmål og språk, samt Interreg-program for neste periode og regional utvikling som gjelder den samiske region. SPRs representanter informerte om FNs urfolkskonferanse i 2014 og om den forberedende urfolkskonferansen som skal avholdes i Alta i juni 2013.

Sametingets delegasjon til Samisk parlamentarisk råd deltok på Barents urfolkskongress som ble avholdt i Kirkenes. 70 representanter for nenetserne, samene og vepserne i Barentsregionen møttes der for å diskutere urfolks deltakelse i Barentssamarbeidet og prioriteringer for arbeidet videre. Kongressen vedtok en resolusjon og ny

handlingsplan for urfolk i Barentssamarbeidet. I forkant av kongressen ble det avholdt en konferanse med tema: «Indigenous peoples, Business & Environment 2012». Arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet var arrangør for kongressen og konferansen.

Sametingets delegasjon til Samisk parlamentarisk råd deltok på Kirkeneskonferansen, som tok opp følgende saker: Den politiske utviklingen av nordområdene, energiutvikling, industriutvikling, Barentsregionen mot 2030 og samfunnsbygging i nordområdene.

Styret i Samisk parlamentarisk råd har oppnevnt nye medlemmer til bedømmingskomiteen for Gollegiella – Nordisk Samisk språkpris. Språkprisen ble i 2012 tildelt for femte gang. Prisen gikk til Divvun og Giellatekno ved Universitetet i Tromsø, og Aleksandra Andrejevna Antonova og Nina Jeliseevna Afanasjeva, som jobber med kildinsamisk.

Nordisk samisk likestillingspris deles ut av SPR hvert femte år. I 2012 ble prisen delt ut for andre gang. Formålet med prisen er å stimulere til økt innsats i arbeidet med å fremme likestilling og likeverd mellom menn og kvinner på tvers av landegrensene i de samiske samfunn. Prisen gikk til Sámi NissonForum for deres arbeid med kjønnslikestilling og kvinners rettigheter i samiske samfunn gjennom nesten 20 år.

SPR har igangsatt et språksamarbeid i 2012, og etablert et nordisk samisk språkfaglig senter. Senteret har beslutningsmyndighet i saker som gjelder samisk språksamarbeid.

10.5 FNs verdenskonferanse om urfolk 2014 (verdenskonferansen)

FNs generalforsamling vedtok i 2010 å avholde et høynivå plenumsmøte under navnet «FNs verdenskonferanse om urfolk i 2014». Urfolk ønsker å delta i prosessene mot verdenskonferansen og å påvirke både prosessen, innholdet og selve utfallet av verdenskonferansen.

Under FNs permanente forum for urfolkssaker i 2011 inviterte Sametinget verdens urfolk til en internasjonal forberedende urfolkskonferanse i Alta i juni 2013 (Alta 2013). Sametinget fremla dette som et forslag til strategi for hvordan urfolk kan forberede seg mot verdenskonferansen. Alta 2013 er nå en etablert del av forberedelsesprosessen mot FNs verdenskonferanse om urfolk i 2014.

FNs generalforsamlings president oppnevnte i april 2012 urfolkens medtilrettelegger og Mexicos FN-ambassadør til, på FN-presidentens vegne, å gjennomføre konsultasjoner med FNs medlems-

stater og urfolk om gjennomføringen av FNs verdenskonferanse om urfolk i 2014.

10.6 København-resolusjonen

København-møtet ble avholdt i januar 2012 i København. Urfolk fra alle 7 urfolksregionene deltok, samt medlemmer fra FNs permanente forum for urfolkssaker, FNs ekspertmekanisme for urfolksrettigheter og FNs spesialrapportør om urfolksrettigheter. Møtet vedtok en resolusjonstekst, som er kjent som København-resolusjonen.

Resolusjonen besluttet å oppnevne SPRs representant, John Bernhard Henriksen, som urfolkenes medtilrettelegger i verdenskonferanseprosessen. Resolusjonen besluttet å etablere en global koordineringsgruppe (GCG) med ni medlemmer fra henholdsvis alle sju FNs urfolksregioner og med en representant for urfolkskvinner og en for urfolksungdom. Resolusjonen stadfester (igjen) prinsippet om at urfolksdelegasjoner må oppnå en rettferdig akkreditering til både verdenskonferansen samt alle relevante forberedelsesmøter.

Videre fastslår resolusjonen at urfolks regjerende institusjoner, inklusiv nasjoner, råd, parlamenter og regjeringer, inklusiv tradisjonelle regjeringer, skal anerkjennes som regjeringer og akkrediteres på lik linje med statene. Resolusjonen stadfester at der urfolk beslutter å gjennomføre lokale, nasjonale, regionale eller internasjonale forberedelsesprosesser mot verdenskonferansen, så skal disse møtene offisielt anerkjennes som del av forberedelsesprosessen mot verdenskonferansen. Resolusjonen oppfordrer også statene og FN-organer om å besørge finansiering for fullstendig og effektiv urfolksdeltakelse ved verdenskonferansen, og også vise tilstrekkelig hensyn til forberedelsesprosessene.

10.7 Allsamisk møte

På allsamisk møte i Inari, Finland i juni 2012 ble Inarierklæringen vedtatt. Den inneholder prioriteringer som samiske institusjoner og organisasjoner skal fremme mot verdenskonferansen. Inarierklæringen oppfordrer til et handlingsrettet utfall fra verdenskonferansen, med fullstendig og effektiv implementering av urfolksrettighetene. Videre fremmer den forskjellige konstruktive tiltak som vil sikre implementeringen av urfolks rett til selvbestemmelse, territorier, land, vann, ressurser og tradisjonelle levemåter. Inarierklæringen foreslår at man innfører en valgfri protokoll til FNs erklæring om urfolksrettigheter, samt ytterligere andre

gjennomførbare tiltak for å sikre implementeringen av urfolksrettighetene. Andre viktige områder som er inntatt i erklæringen, er urfolks barns og unges rettigheter, ivaretagelse av urfolksspråk og tilrettelegging for akademiske institusjoner. Inarierklæringen omhandler også råstoffindustrien, tradisjonell kunnskap, tradisjonelle kulturelle uttrykksformer, genetiske ressurser, helse, grenseoverskridende rettigheter og bruken av urfolksrettigheter innenfor FN-systemet.

10.8 Den arktiske regions forberedelsesmøte i Nuuk

Den arktiske region holdt sitt forberedelsesmøte mot FNs verdenskonferanse om urfolk i oktober 2012. Fra samisk side deltok representanter fra Samerådet og Samisk parlamentarisk råd, og fra inuittisk side deltok representanter fra Grønlands selvstyre og Inuit Circumpolar Council. Møtet resulterte i Nuuk Arktiske erklæring mot FNs verdenskonferanse om urfolk i 2014. Erklæringen tar opp temaer som urfolks selvbestemmelsesrett; rett til land, vann, ressurser og tradisjonelle levemåter. Erklæringen fremmer forslag om en tilleggsprotokoll til FNs urfolkserklæring med sikte på å styrke gjennomføring av urfolks rett til selvbestemmelse og retten til land og naturressurser; tiltak for å styrke gjennomføringen av urfolksrettighetene; kultur, språk, utdanning og helse; urfolks grenseoverskridende rettigheter, samt forslag om tiltak for å styrke FNs arbeid med urfolksrettigheter. Nuuk Arktiske erklæring bygger en god del av sitt innhold på Inarierklæringen.

Arktisk region var den første av alle sju FN-regionene til å avvikle sitt forberedelsesmøte mot verdenskonferansen 2014.

10.9 Ekspertmekanismen for urfolksrettigheter (EMRIP)

Sametinget deltok på EMRIPs 5. sesjon i 2012. Vi holdt innlegg til temaene om verdenskonferansen, oppfølging av EMRIPs tidligere studier og om urfolkserklæringa. Sametinget har i etterkant av sesjonen jobbet med å få inn flere av EMRIPs anbefalinger i Menneskerettighetsrådets resolusjon om menneskerettigheter og urfolksrettigheter.

10.10 Menneskerettighetsrådets 21. sesjon – urfolksrettigheter

Sametinget deltok på menneskerettighetsrådets 21. sesjon i september 2012 under temaene som

berørte urfolksrettighetene. Sametinget bidro i forhandlingene og fikk på den måten influert innholdet i FN-resolusjonen. Sametinget fikk gjennomslag for en del av innspillene, og i hovedsak de som omhandlet anbefalingene fra rapporten til FNs ekspertmekanisme for urfolksrettigheter. Sametinget oppnådde ikke støtte innenfor den norske delegasjon om å endre på tekstinholdet i utkastet til FN-resolusjonen som omhandlet urfolks rett til konsultativ status innenfor FN-systemet. Det er egen artikkel i FN-resolusjonen som oppfordrer statene til å fortsette å fremme urfolks deltakelse under forberedelser mot verdenskonferansen, og også til å støtte urfolksdeltakelse gjennom tekniske og finansielle bidrag.

10.11 Reinbeitekonvensjonen

Sametingets målsetning i arbeidet med norsk-svensk reinbeitekonvensjon er å bidra til ei grenseoverskridende reindrift som er økonomisk, økologisk og bærekraftig for berørte næringsutøvere. Den grenseoverskridende reindrift mellom Norge og Sverige har lange historiske tradisjoner, og arbeidet med ny konvensjon må skje med respekt for sedvane og opparbeidete rettigheter til reindrift.

Sametinget i Norge har, sammen med Sametinget i Sverige, Norske reindriftsamers landsforbund og Svenske samers riksforbund, fått i oppdrag å arbeide videre for å komme til enighet om en ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon. Dette arbeidet skal være ferdigstilt innen september 2013. Sametinget i Norge leder prosessen.

I arbeidet med norsk-svensk reinbeitekonvensjon, har det vært viktig å ha god dialog med de berørte reinbeitedistrikt og samebyer og ha en åpen og inkluderende prosess.

10.12 Nordisk samekonvensjon

Ekspertgruppens utkast til samekonvensjon ble avgitt i oktober 2005. Sametingets plenum støttet dette forslaget og la til grunn at en løsning må ivareta minstestandardene i ekspertgruppens utkast. Siden dette har FN vedtatt erklæringen om urfolks rettigheter (urfolkserklæringen), og regjeringen i Norge har, etter avtale med Sametinget, fastsatt prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget. Sametinget er representert i Norges forhandlingsdelegasjon, og det skal fortløpende konsulteres om Norges posisjoner. De internasjonale forhandlingene begynte i 2011 og er ment å vare i opptil fem år.

I de internasjonale forhandlingene har det vært lagt opp til to runder med gjennomlesninger av ekspertgruppens utkast til samekonvensjon. Første gjennomlesing av konvensjonsteksten er gjennomført i løpet av 2012. Gjennomlesingen har identifisert artikler partene har vanskeligheter med å godta. Neste trinn i forhandlingsprosessen er å gå nærmere inn i innholdet i konvensjonsteksten.

11 Likestilling

Likestilling og likeverd ligger til grunn for Sametingets virksomhet. Sametinget arbeider derfor for å fremme likestilling og likeverd uavhengig av kjønn, etnisitet, språk og seksuell legning. Likestilling berører alle samfunnsområder og skal være en integrert del av Sametingets arbeid. Til grunn for Sametingets arbeid med likestilling er vår egen handlingsplan for likestilling for perioden 2009–2013.

Handlingsplanens virkeperiode begynner å nærme seg slutten. Sametingsrådet la derfor fram en likestillingspolitisk redegjørelse i 2012 for å gjøre opp status i likestillingspolitikken og for å planlegge framover. Erfaringene med handlingsplanen har vært positive. Vi har derfor besluttet å utarbeide ny handlingsplan for 2014–2017.

11.1 Kvinnedagen

En av oppfølgingene av Sametingets handlingsplan for likestilling er markeringen av den internasjonale kvinnedagen 8. mars. I år ble markeringen lagt til Nesseby, med et godt samarbeid med den lokale 8. mars-komitéeen. Hovedtema for dagen var fraflytting fra de små bygdene generelt og samiske områder spesielt. Det ble arrangert en paneldebatt med tema «Hva kan bygda tilby kvinnene?»

11.2 Samisk språk og kulturkompetanse i LDO

Handlingsplanen legger også opp til at samisk språk- og kulturkompetanse integreres i andre organer som har myndighet innenfor feltet likestilling og diskriminering. Vi har derfor arbeidet for at Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) sikres en slik kompetanse. LDO har i møte med Sametinget konstatert at de har færre henvendelser fra samer enn fra etnisk norske. Sametinget mener dette kan ha en sammenheng med LDOs kompetanse på området.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda er LDOs klageinstans. En part som er uenig i ombudets avgjørelse, kan bringe sin sak inn for denne nemnda, som er meget viktig for rettsutviklingen på likestillings- og diskrimineringsfeltet. Sametinget er derfor svært glad for at Ellen Katrine Hætta ble oppnevnt som medlem av nemnda etter forslag fra oss. Å sikre urfolks representasjon i slike fagnemnder er et tiltak som vil være med på å sikre at staten overholder internasjonale forpliktelser overfor samene som urfolk.

11.3 Vold i nære relasjoner

I handlingsplanen er en av målsettingene at både kvinner og menn skal ha rett til et liv fritt for vold og trusler om vold, og at barn skal ha rett til en oppvekst uten overgrep og frykt. I arbeidet med å bekjempe vold i nære relasjoner har et av problemene vært at vi har et for dårlig kunnskapsgrunnlag til å kunne sette i gang konkrete tiltak. Dette er også et tabubelagt og ømtålig emne. Sametinget har derfor startet et prosjekt sammen med Justisdepartementet om vold i nære relasjoner i samiske samfunn, der målsettingen er å få et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne bidra til at det utvikles gode tiltak mot vold i nære relasjoner. Resultatene av dette prosjektet er ventet i begynnelsen av 2014.

11.4 Samisk mannskonferanse

Sametinget har også vært en av initiativtakerne til den samiske mannskonferansen «Menns liv i en samisk kontekst» som ble arrangert i Tromsø i høst. Formålet med konferansen var å få mer kunnskap om samiske menn som gruppe og å sette fokus på samiske menn som likestillingsaktør. Det var en spennende konferanse med gode og tankevekkende innlegg. Sametinget vil arbeide videre med temaet, og målet er at den samiske mannen blir mer tydelig i Sametingets framtidige likestillingspolitikk. Konferansen var et resultat av konsultasjoner mellom Sametinget og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet om regjeringens handlingsplan for likestilling. KUN senter for kunnskap og likestilling organiserte og gjennomførte konferansen.

11.5 Nordisk samisk likestillingspris

Sámi NissonForum fikk Nordisk samisk likestillingspris 2012. De fikk prisen for sitt arbeid med kjønnslikestilling og kvinners rettigheter gjennom nesten 20 år. Prisvinnerne har blant annet etter-

spurt synliggjøring av de kvinnelige foregangskvinnene. De har bidratt til å synliggjøre samiske kvinner i historien. De har tatt opp saker som gjelder kropps fiksering, seksuell trakassering og vold mot kvinner. De har turt å tale der mange tier om tabubelagte problemer i samiske samfunn og om kvinnes plass i samepolitikken. Sámi NissonForum har heller ikke glemt at samene bor i fire land, og det grenseoverskridende perspektivet ligger til grunn for alt de gjør. De er synlige langt utenfor Sápmi og har et stort internasjonalt nettverk.

Nordisk samisk likestillingspris deles ut av Samisk parlamentarisk råd hvert femte år. Formålet med prisen er å stimulere til økt innsats i arbeidet med å fremme likestilling og likeverd mellom menn og kvinner på tvers av landegrensene i samiske samfunn.

11.6 Likestilling på den internasjonale arena

Samene i Norge bor i et av verdens rikeste land. Vi har rettigheter og tilgang til et velferdstilbud som mange andre urfolk bare kan drømme om. Derfor må vi også på likestillingsfeltet arbeide for at utviklingsmulighetene og rettsutviklingen for andre urfolk blir bedre. Samtidig er deltakelse på internasjonale arenaer en god anledning til å sette spørsmål som gjelder den samiske befolkningen på dagsorden. Det kan bidra til å heve statusen til disse sakene og det kan bidra til å legge press på nasjonale myndigheter. Sametinget har det siste året derfor deltatt internasjonalt på arenaer som omhandler likestilling.

Sametinget var til stede da Norge avga sin 8. rapport om oppfølging av FNs kvinneskreddiskrimineringskonvensjon. Vi hadde gitt innspill til denne rapporten om blant annet samiske kvinners helse. I sin tilbakemelding til Norge var FN opptatt av manglende informasjon fra Norge om samiske kvinner og deres helsesituasjon, og de etterspurte tiltak for å rette opp denne klare helseforskjellen.

Sametinget var også til stede under FNs kvinnekommisjon sin sesjon i 2012. Hovedtema var kvinner på landsbygda og deres rolle i utviklingsproblemer og i bekjempelse av fattigdom og sult. Dette er et aktuelt tema i samiske områder hvor vi opplever at mange unge kvinner ikke ønsker å bosette seg i de små samiske bygdesamfunnene.

Under kvinnekommisjonens sesjon bidro Sametinget i utarbeidelsen av en resolusjonstekst om situasjonen for urfolkskvinner. Dette er første gang at det innenfor FNs kvinnekommisjon er blitt framforhandlet en egen resolusjon om

urfolkskvinnens situasjon. Sametinget tok til ordet for behovet for å styrke urfolkskvinnens tilstedeværelse og innflytelse i kvinnekommisjonen. Det endelige resolusjonsutkastet anmoder blant annet statene om å iverksette særskilte tiltak for å fremme og styrke politikk og programmer for å sikre urfolkskvinnens deltakelse i offentlige beslutningsprosesser.

Også under FNs konferanse om bærekraftig utvikling, Rio +20, hadde Sametinget fokus på kvinneperspektivet. Flere kvinner enn menn lever i fattigdom, og kvinnene er ofte ansvarlige for å skaffe mat og vann. Sametinget er derfor glad for at kvinnes rolle i arbeidet med bærekraftig utvikling fremmes i sluttdokumentet og at det er formulert mål om kjønnsbalanse når det gjelder kvinner i ledende posisjoner.

For øvrige oppfølginger av vår handlingsplan for likestilling, vises til fagkapitlene.

12 Eldrepolitikk

Sametingets eldreråd er et nytt organ som ble utnevnt av Sametingsrådet i sak 10/12 på råds-møte i januar 2012.

Eldrerådets mandat er som følger:

Eldrerådet er et organ som skal avgi uttalelser og råd til Sametingsrådet. Eldrerådet skal i hovedsak ha en rådgivende rolle i sakstyper som omhandler samiske eldre og andre typer saker hvor det er hensiktsmessig at de eldre tilkjennegir sitt syn.

Eldrerådet ble formelt oppnevnt 23.2.2012.

Sametingets eldreråd for perioden januar 2012 – 31.12.2013:

- Inga Karlsen, Drag i Tysfjord, Nordland
- Ellen Anne Stabursvik, Kautokeino, Finnmark
- Anders P. Siri, Kautokeino, Finnmark
- Jonhild Joma, Trones, Nord-Trøndelag
- Magne Einejord, Evenskjer, Nordland
- 1. vara: Marit Ravna Elvevoll, Lakselvbukt i Tromsø, Troms
- 2. vara: Kåre Eriksen, Oteren i Storfjord, Troms
- 3. vara: Ellinor Isaksen, Alta, Finnmark

Målet med etableringen av Sametingets eldreråd er å sikre at samiske eldre får påvirke utformingen av Sametingets eldrepolitikk og være et rådgivende organ for Sametingsrådet i alle typer saker eldrerådet finner at de ønsker å engasjere seg i.

Målet med etablering av eldrerådet er også at de eldres ressurs skal komme det samiske samfunnet til nytte på de eldres egne premisser. Sametingets eldreråd representerer samiske eldre nasjonalt.

Sametingets eldreråd har avholdt 3 møter i 2012 og behandler 15 saker. Rådet har skissert opp en del saker som skal prioriteres i denne første perioden. De sakene som skal prioriteres er bl.a. å etablere kontakt med fylkeskommuner og kommuner for gjensidig utveksling av informasjon, utfordringer og aktuelle saker. Eldrerådet ser at det er behov for å øke kunnskap og forståelse for samisk språk og kultur.

Eldrerådet ser derfor behov for at samisk språk- og kulturforståelse er fag i alle skoler; fra barnehage til universiteter, og at samiske emner er med i fagplaner i videregående opplæring og Høyskoler/Universitet. Eldrerådet vil også påpeke viktighet av samisk i barnevernet. Samisk språk står svakt flere steder. Eldrerådet vil derfor utfordre kommuner til å lage prosjekt om språk-opplæring i kommunene for å styrke samisk språk og for at flere skal lære seg språket.

Eldrerådet har som mål å avholde sine møter rundt omkring i landet, der det faller seg naturlig. I forbindelse med møtene vil Sametingets eldreråd møte stedlige eldreråd og avlegge besøk på en institusjon i den kommunen.

I 2012 ble møtene avholdt i Karasjok, Tromsø og Alta. Eldrerådet hadde møter med stedlige eldreråd både i Tromsø og Alta, og avla besøk på eldresentre/ aktivitetssentre i begge byene. Eldrerådet har på den måten fått mye informasjon om hvordan samiske eldres situasjon er på disse stedene, og hvilke saker som er aktuelle å følge opp politisk i fremtiden. De innspillene eldrerådet får på disse besøkene, er også tatt inn som innspill til Sametingets eldrepolitiske redegjørelse. Videre vil Sametingets eldreråd følge opp saker som samiske eldre ønsker at rådet skal behandle.

13 Sametingets administrasjon

Sametingets administrasjon har i hovedsak tre ulike roller overfor de folkevalgte og publikum:

- Parlamentsforvaltning for Sametinget
- Politisk sekretariat for sametingsrådet
- Forbereder forvaltningssaker for Sametingets ulike politiske beslutningsorgan

I Sametinget er både parlamentet, den politiske ledelsen og forvaltningen samlet i én organisasjon.

Administrasjonen er nå delt opp i 7 fagavdelinger og 2 staber:

- Avdeling for språk (GIE)
- Avdeling for oppvekst og opplæring (BOA)
- Avdeling for næring, kultur og helse (EKD)
- Avdeling for rettigheter og internasjonale spørsmål (VUOR)
- Avdeling for kulturminner, areal og miljø (KAB)
- Avdeling for administrasjon (HÁL)
- Avdeling for kommunikasjon (GUL)
- Direktørens stab (DIR)
- Plenumsstaben (DIS)

Avdelingene utfører saksbehandling og yter tjenester til både politiske myndigheter og til publikum. Hver avdeling har et spesielt ansvar som fagpolitisk sekretariat for sametingsrådet. Plenumsstaben har ansvaret for komité- og plenumsmøtene og tilrettelegging for representantene.

Plenumsstaben er en del av administrasjonen i Sametinget, men hører politisk under plenumslederen, ikke sametingsrådet. Plenumsstaben har det administrative ansvaret for den parlamentariske virksomheten i Sametinget, herunder planlegging og avvikling av møtene i komiteene og plenum. Plenumsstaben består av tre ansatte og må derfor i forbindelse med komitémøtene og plenumsmøtene få bistand fra avdelingene til sekretærtjenester på nevnte møter, oversettertjenester med mer.

Sametinget har kontorsteder i Snåsa, Drag, Evenes, Tromsø, Manndalen, Kautokeino, Karasjøk og Varangerbotn. Det er for få kontor plasser tilgjengelig for Sametingets ansatte. Det er derfor satt i gang et arbeid med å inngå husleieavtaler for å øke kontorkapasiteten på disse kontorstedene.

13.1 Økte forventninger til Sametinget

En av Sametingets største utfordringer i årene som kommer er å møte veksten i antall henvendelser som Sametinget har opplevd de seneste årene. I tillegg til den reelle økning av antall dokumenter har omfanget og kompleksiteten i mange av de sakene Sametinget behandler økt vesentlig de siste årene. Målt i antall dokumenter i systemet

totalt, så øker antall henvendelser med ca. 5 % årlig.

I 2008 gikk det 29 622 dokumenter gjennom Sametingets arkivsystem, mens det i 2012 er 36 069 dokumenter som er registrert. Det gir en økning på 6 447 dokumenter eller 22 % de siste 4 årene. Tilsvarende var økningen fra 2011 på 2 420 dokumenter eller 7,2 %.

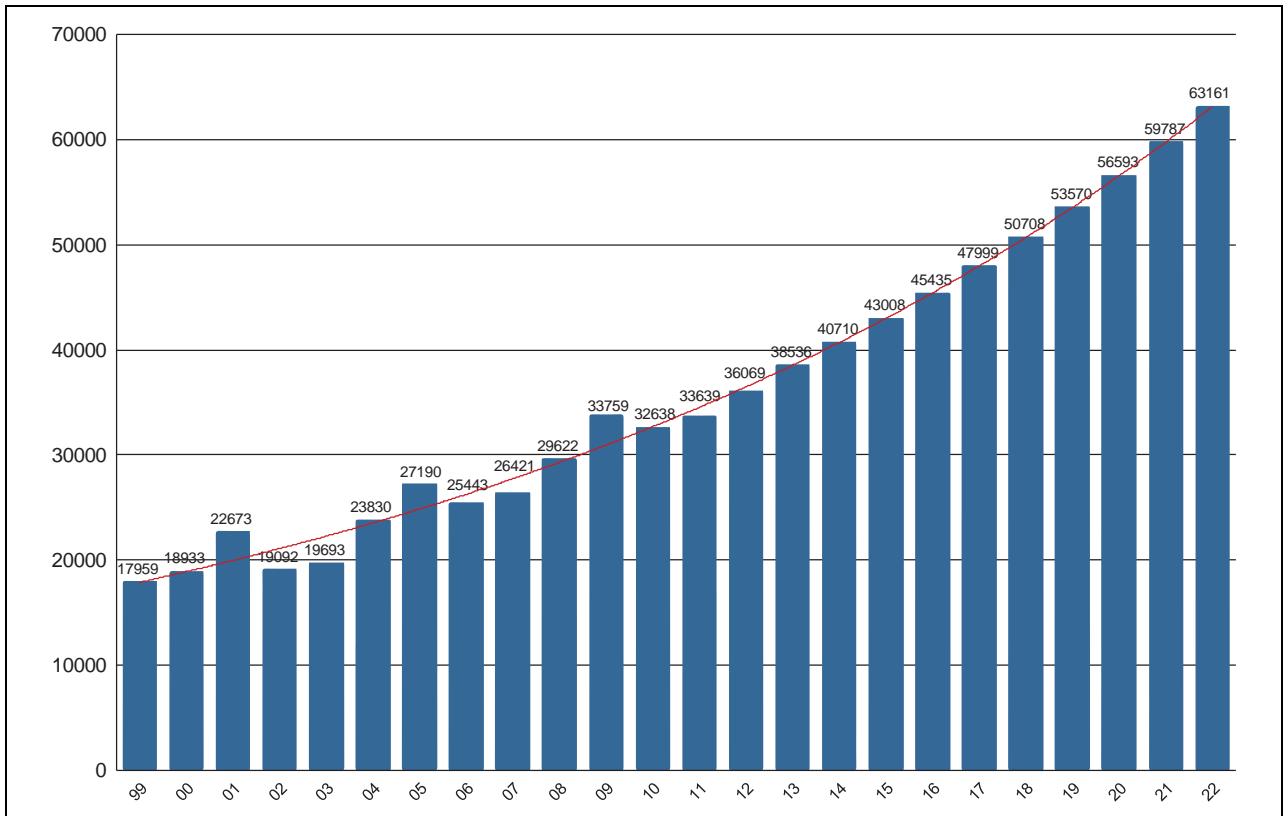
Dette gir oss en utfordring med å opprettholde dagens tjenestetilbud, uten at man samtidig øker kapasiteten til å håndtere veksten. Dette er samtidig en ønsket utvikling, da Sametingets virksomhet bygger på nettopp publikum og brukernes interesse for Sametingets tjenester. Den er etter alt å dømme stadig økende da prognoser som ble laget i 2008 ser ut til å holde stikk.

Figuren på neste side gir et inntrykk av dette ved å vise utviklingen av antall dokumenter som årlig er behandlet over Sametingets journalsystem (1999–2012), samt en prognose for årene 2013–2022. Sametingets evne til å håndtere denne veksten i henvendelsene vil til enhver tid avhenge av kapasiteten.

Per 31.12.2012 var det 135 årsverk i Sametingets administrasjon. Tabellen nedenfor viser utviklingen i antall ansatte fordelt mellom kvinner og menn.

Partene i Sametinget, arbeidsgiver og tjenestemannsorganisasjonene, har i fellesskap etablert Sametingets personal- og lønnspolitikk, som blant annet berører samhandling mellom partene. Gjennom de lokale lønnsforhandlingene har partene avdekket og utjevnet lønnsforskjeller mellom kvinner og menn innenfor de ulike stillingsgruppene.

Sametinget er en IA-bedrift og følger de bestemmelser som er fastsatt i avtalen om inkluderende arbeidsliv. Ansatte med behov for tilrettelegging av arbeidsplass og arbeidsoppgaver får tilbud om dette. I de lokaler Sametinget bruker skal utformingen ta hensyn til personer med nedsatt funksjonsevne. Det er et personalpolitisk mål å oppnå balansert alders- og kjønnssammensetting, samt å rekruttere personer med minoritets- og urfolksbakgrunn. Dette blir det tatt hensyn til ved all annonsering og rekruttering av personell.

Figur 1.7 Utvikling av antall dokumenter som årlig er behandlet over Sametingets journalsystem (1999–2012). Prognose for årene 2013–2022.

	31.12.2010		31.12.2011		31.12.2012	
	Ledere	Årsverk totalt	Ledere	Årsverk totalt	Ledere	Årsverk totalt
Kvinner	5	79	5	87	5	87
Menn	7	50	4	50	4	48
Totalt	12	129	9	137	9	135
Prosent kvinner	41,7	61,2	55,5	63,5	55,5	64,4
Prosent menn	58,3	38,8	44,5	36,5	44,5	35,6

Vedlegg 2**Sametingets regnskap 2012**

Vedlegg til sak 006/13 Sametingets årsmelding 2012

Regnskap 2012

Sametingets regnskap for 2012 er et kontantregnskap for virksomheten i sin helhet og viser virksomhetens faktiske bokførte inntekter og utgifter.

Regnskapet presenteres i tre hoveddeler; resultatregnskap, balanse og noter til regnskapet.

I noter til regnskapet gis en oversikt over bevilgninger mottatt, driftsregnskapet fordelt på hovedkoststeder, virkemiddelregnskapet fordelt på virkemiddelordningene og spesifisering av enkelte balanseposter. Under hver av disse hoveddelene gis det også forklaringer til eventuelle avvik.

Resultatregnskap

Tabell 2.1

	Note	2011	2012	Bud 2012	Avvik	i %
Driftsinntekter						
Bevilgninger						
fra departementene	1	355 907 000	368 619 000	368 619 000	0	0,0 %
Avkastning Samefolkets fond	15	5 617 468	5 730 535	7 950 000	2 219 465	27,9 %
Sum driftsinntekter		361 524 468	374 349 535	376 569 000	2 219 465	0,6 %
Virkemidler						
Virkemidler	2–14	253 955 896	252 645 515	266 521 419	13 875 904	5,2 %
Sum virkemidler		253 955 896	252 645 515	266 521 419	13 875 904	5,2 %
Sum driftsinntekter – virkemidler		107 568 572	121 704 020	110 047 581	-11 656 439	-10,6 %
Driftskostnader						
Drift politisk nivå	16	21 749 579	24 258 212	21 250 000	-3 008 212	-14,2 %
Drift administrativt nivå	17	91 065 615	94 440 455	90 200 000	-4 240 455	-4,7 %
Spesielle prosjekter		6 397 248	0	0	0	-
Sum driftskostnader		119 212 443	118 698 667	111 450 000	-7 248 667	-6,5 %
Resultat		-11 643 871	3 005 353	-1 402 419	-4 407 772	
Anvendelse av årsresultatet						
Til annen egenkapital	23	11 643 871	-3 005 353			
Sum anvendelse		0	0			

Sametinget er definert som en nettobudsjettert virksomhet, derfor beholder og fordeler Sametinget sine budsjettoverskudd. Eventuelt underskudd dekkes inn ved neste års budsjett. Sametinget foretar årlige budsjettrevisjoner i plenum i juni måned, på bakgrunn av vedtaket av årsmelding i februar som også inkluderer årsregnskapet.

Egenkapitalen pr. 31.12.2011 var på kr 1 402 419, og denne ble fordelt ved Sametingets reviderte budsjett 2012 jfr sak 26/12. Sammen med årets overskudd på kr 3 005 353 er den opparbeidede egenkapitalen pr. 31.12.2012 på kr 4 407 772 jfr balansen og note 23. Dette beløpet reforderes ved revidert budsjett 2013.

Balanse

Tabell 2.2

Beskrivelse	Note	2011	2012
Eiendeler			
Anleggsmidler			
Finansielle anleggsmidler	18	2	3
Sum finansielle anleggsmidler		2	3
Omløpsmidler			
Kundefordringer	19	2 849 949	3 891 023
Andre fordringer	20	610 840	1 650 359
Sum fordringer		3 460 789	5 541 382
Bankinnskudd		161 367 571	152 782 478
Samefolketsfond	15	77 535 664	77 542 180
Sum bank		238 903 235	230 324 658
Sum eiendeler		242 364 026	235 866 043
Egenkapital og gjeld			
Egenkapital			
Egenkapital	23	-13 046 290	-1 402 419
Annen egenkapital	23	11 643 871	-3 005 353
Sum egenkapital		-1 402 419	-4 407 772
Gjeld			
Avsetning for forpliktelser			
Avsetning gyldige tilsagn næringsutvikling	9	-35 653 750	-28 851 198
Avsetning gyldige tilsagn kulturutvikling	4	-15 341 225	-17 040 905
Samefolketsfond – avkastning	15	-13 670 664	-10 482 309
Samefolketsfond – kapital	15	-75 000 000	-75 000 000
Avsetning gyldige tilsagn samefolkets fond	15	-7 444 500	-6 920 500
Avsetning gyldige tilsagn læremiddelutvikling	5	-35 544 663	-39 755 566
Avsetning gyldige tilsagn direkte tilskudd		0	-800 000
Avsetning gyldige tilsagn kulturminnevern	8	-4 535 800	0
Avsetning gyldige tilsagn interreg andel		-497 484	0
Avsetning gyldige tilsagn språkprosjekter	3	-8 144 600	-8 742 700
Avsetning gyldige tilsagn andre virkemidler	6, 8, 10, 11, 12, 13	-15 100 923	-18 361 006
Sum fondsavsetninger og andre avsetninger for forpliktelser		-210 933 609	-205 954 184
Avsetning vedlikehold Sametingsbygningen	21	-3 865 846	-3 865 846
Sum annen langsiktig gjeld		-3 865 846	-3 865 846
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		-1 323 728	-1 794 343
Pensjonsinnskudd		-473 919	-739 778
Skyldig offentlige avgifter		-3 419 865	-4 284 859
Annen kortsiktig gjeld – avsetn. feriepenger, gr.livsfors., andre trekk		-8 046 155	-8 053 924
Annen kortsiktig gjeld – kapitalisert avkastn. Norges bank	15	-2 535 664	-2 542 180
Øvrige avsetninger	22	-10 362 821	-4 223 158
Sum kortsiktig gjeld		-26 162 151	-21 638 241
Sum egenkapital og gjeld		-242 364 026	-235 866 043

Noter til regnskapet*Note 1 Bevilgninger fra departementene*

Fordeling av bevilgningene fra departementene er som følger:

Tabell 2.3

Kap.Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
680.50	Fornyings-, administrasjons- og kirke- og kirkedep. – FAD	233 650 000	233 650 000	0	0,0 %
206.50	Kunnskapsdepartementet – KD	36 518 000	36 518 000	0	0,0 %
231.50	Kunnskapsdepartementet – KD	14 179 000	14 179 000	0	0,0 %
1429.50	Miljøverndepartementet – MD	3 093 000	3 093 000	0	0,0 %
320.53	Kulturdepartementet – KUD	70 379 000	70 379 000	0	0,0 %
724.21	Helse- og omsorgsdepartementet – HOD	5 800 000	5 800 000	0	0,0 %
	Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet – BLD	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
1147.50	Landbruks- og matdepartementet – LMD	4 000 000	4 000 000	0	0,0 %
Sum		368 619 000	368 619 000	0	0,0 %
–	Samefolkets fond	5 730 535	7 950 000	2 219 465	38,7 %
Sum		374 349 535	376 569 000	2 219 465	0,6 %

Sametinget hadde ved budsjettbehandlingen av sak 45/11, Sametingets budsjett 2012, en bevilgning på totalt kr 376 569 000, inkl. avkastning av Samefolkets fond.

Avkastning av Samefolkets fond inntektsføres ikke over resultatregnskapet. Ved innbetaling bokføres denne i balansen under punkt «Samefolkets fond – avkastning». Årets forbruk av Samefolkets fond er inntektsført og opparbeidet avkastningen av Samefolkets Fond er tilsvarende redusert, se note 15.

Kulturdepartementet (KUD) har bevilget kr 600 000 til samisk idrett for 2012. Denne bevilgningen er inntektsført og utbetalt direkte over virkemiddelpost 152.

Fornyings-, administrasjons- og kirke- og kirkedepartementet (FAD) har ved revidert nasjonalbudsjett for 2012 bevilget kr 700 000 til sørsamisk læremiddel- og terminologiutvikling. Denne bevilgningen er inntektsført og tildelt Engerdal kommune over virkemiddelpost 202.

Fornyings-, administrasjons- og kirke- og kirkedepartementet (FAD) har bevilget kr 200 000 til å arbeide med valgforskning. Denne bevilgningen er inntektsført under posten virkemiddelpost 860 og avsatt, se note 22.

Riksantikvaren har bevilget kr 1 725 000 til prosjektet identifisering og registrering av samiske hus i Norge for 2012. Denne bevilgningen er inntektsført under administrasjon med egen prosjektkode.

Riksantikvaren har bevilget kr 2 000 000 til tildeling av tilskuddsmidler til vern og sikring av fredete og verneverdige kulturminner og kulturmiljø. Bevilgningen er inntektsført under posten virkemiddelpost 350.

I tillegg har Sametinget mottatt kr 1 000 000 fra Utenriksdepartementet til Sametingets internasjonale arbeid. Midlene inntektsføres direkte under administrasjonen for arbeidet med internasjonale saker.

Note 2 Virkemiddelregnskapet 2012

Tabell 2.4

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	132 460 107	134 394 000	1 933 893	1,4 %
–	Søkerbasert tilskudd	80 177 370	87 260 000	7 082 630	8,1 %
–	Prosjekter i egen regi	10 574 591	14 700 000	4 125 409	28,1 %
–	Oversetting og tilpasning læreverk	3 718 000	4 000 000	282 000	7,1 %
–	Avtaler	14 552 891	15 695 000	1 142 109	7,3 %
–	Andre virkemidler	5 748 953	5 672 000	-76 953	-1,4 %
–	Andre tiltak	5 413 604	4 800 419	-613 185	-12,8 %
	Sum	252 645 515	266 521 419	13 875 904	5,2 %
150–153	Språk	62 631 192	65 563 000	2 931 809	4,5 %
200–212	Kultur	98 016 952	94 437 000	-3 579 952	-3,8 %
	Kunnskap	39 279 814	41 980 000	2 700 186	6,4 %
450	Helse- og sosial	3 506 730	3 965 000	458 270	11,6 %
	Miljø og areal	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
	Kulturminnevern	3 764 311	2 900 000	-864 311	-29,8 %
300–302	Næring	23 499 065	37 627 000	14 127 935	37,5 %
500	Regionalutvikling	5 184 600	3 707 000	-1 477 600	-39,9 %
	Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid	950 416	1 219 000	268 584	22,0 %
750–756	Samiske organisasjoner	3 649 879	3 651 000	1 121	0,0 %
500–507	Andre virkemidler	5 748 953	5 672 000	-76 953	-1,4 %
800–899	Andre tiltak som ikke er virkemidler	5 413 604	4 800 419	-613 185	-12,8 %
	Sum virkemidler	252 645 515	266 521 419	13 875 904	5,2 %

Sametingets virkemidler er en blanding av direkte bevilgninger og søkerbaserte tilskuddsordninger som gis som tilskudd med gyldighet over flere år eller som årlige tilskudd.

Sametingsrådet fordeler de søkerbaserte virkemidlene innenfor Sametingets budsjett med unntak av de virkemidlene som er lagt til plenumsledelsens disposisjon.

Totalt viser virkemiddelregnskapet for 2012 et overskudd på kr 13 875 904. De enkelte postene blir presentert og eventuelt kommentert i notene til regnskapet. For øvrig vises det til årsmeldingen for kommentarer til virkemiddelpostene.

Iht. Sametingets budsjett for 2012 kapittel 2.2.3.2 Søkerbaserte tilskudd har sametingsrådet fullmakt til å omdisponere inntil 20 % av avsatte midler i budsjettet. Fullmakten gjelder ikke direkte tilskudd, virkemidler til plenumsledelsens disposisjon, Samefolkets fond og driftsutgifter. Sametingsrådet skal i budsjettåret informere Sametingets plenum om eventuelle omdisponeringer jf. sak 43/07. I 2012 er omdisponeringsfullmakten brukt til å dekke underskuddet til enkelte tilskuddsposter, ved at andre tilskuddsposter har et overskudd (note 24). Denne omdisponering er informert til plenum i november 2012 under rådets beretning.

Note 3 Språk

Tabell 2.5

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	51 632 223	52 353 000	720 777	1,4 %
–	Søkerbaserte tilskudd	8 772 184	8 810 000	37 816	0,4 %
–	Prosjekter i egen regi	2 226 785	4 400 000	2 173 215	97,6 %
	Sum	62 631 192	65 563 000	2 931 808	4,7 %

Tabell 2.6 Direkte tilskudd – Språk

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
100	Tospråklighetstilskudd	45 208 223	45 929 000	720 777	1,6 %
101	Grunntilskudd til språksentre	6 424 000	6 424 000	0	0,0 %
	Sum	51 632 223	52 353 000	720 777	1,4 %

Posten direkte tilskudd viser et overskudd på kr 720 777. Overskuddet skyldes reduksjon på tilskudd til Snåsa og Lavangen kommune på bak-

grunn av at ubrukte midler var bundet opp mot fond, noe Sametingets regelverk ikke tillater.

Tabell 2.7 Søkerbaserte tilskudd – Språk

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
11000	Språkprosjekter	7 805 844	7 610 000	-195 844	-2,5 %
11020	Språkprosjekter – Samefolkets fond	966 340	1 200 000	233 660	24,2 %
	Sum	8 772 184	8 810 000	37 816	0,4 %

Posten språkprosjekter viser et underskudd på kr 195 844. Underskuddet skyldes merforbruk av posten. Det er gjort tilbaketreknings og tilbakebetaling av ikke gjennomførte prosjekter på kr

700 956. Det avsettes kr 8 742 700 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2012. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Tabell 2.8 Gyldige tilsagn pr. 31/12-12 og tilbaketrekt/-betalt i 2012

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2005		–	0	66 000
2009	235 000	2,7 %	175 000	91 100
2010	832 000	9,5 %	280 760	0
2011	3 578 600	40,9 %	88 096	0
2012	4 097 100	46,9 %	0	0
Sum	8 742 700	100,0 %	543 856	157 100

Tabell 2.9 Prosjekter i egen regi – Språk

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
12000	Nordisk samisk språksamarbeid	474 338	1 000 000	525 663	110,8 %
12100	Talesyntese	185 128	1 000 000	814 872	440,2 %
12200	Samisk orddatabase	0	500 000	500 000	–
12300	Terminologi- og stedsnavn	170 000	500 000	330 000	194,1 %
12400	Oppfølging Regjeringens handlingsplan samisk språk	1 397 319	1 400 000	2 681	0,2 %
Sum		2 226 785	4 400 000	2 173 215	97,6 %

Posten for prosjekter i egen regi viser et overskudd på til sammen kr 2 173 215.

Overskuddet under post 12000 Nordisk samisk språksamarbeid skyldes at prosjektet Sámi Giellagáldu som skulle igangsettes 01.09.2012 ble utsatt til 01.01.2013. Under post 12100 Talesyntese ble det utlyst anbud høsten 2012, men det kom ikke inn noen tilbud. Det arbeides videre med å utlyse den på nytt, med reduserte krav. Post 12200 Samisk orddatabase –

det er jobbet med en prototype som er under utvikling. Midlene var planlagt brukt til innsetting av ord og terminologi i databasen, men prosjektet ble forsinket pga sykdom og mye arbeid. I post 12300 Terminologi- og stedsnavn skyldes overskuddet utfordringer på arbeidskapasiteten til å igangsette prosjekter. Det er gjort en kartlegging av hvilke prosjekter det er behov for, men de nødvendige utlysningene fikk ikke vi gjennomført.

Note 4 Kultur

Tabell 2.10

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	71 029 000	72 241 000	1 212 000	1,7 %
–	Søkerbaserte tilskudd	20 692 952	15 901 000	-4 791 952	-30,1 %
–	Prosjekter i egen regi	0	0	0	–
–	Kunstneravtalen	6 295 000	6 295 000	0	0,0 %
	Sum	98 016 952	94 437 000	-3 579 952	-3,8 %

Tabell 2.11 Direkte tilskudd – Kultur

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
150	Samiske kulturhus	11 384 000	11 384 000	0	0,0 %
151	Samiske festivaler	3 125 000	3 125 000	0	0,0 %
152	Samisk idrett	2 497 000	2 748 000	251 000	9,1 %
153	Samisk teater	19 273 000	19 273 000	0	0,0 %
154	Mobile bibliotek tjenester	7 184 000	7 184 000	0	0,0 %
155	Museer	24 429 000	24 779 000	350 000	1,4 %
156	NuorajTV	300 000	300 000	0	0,0 %
170	Samiske publikasjoner	2 837 000	3 448 000	611 000	17,7 %
Sum		71 029 000	72 241 000	1 212 000	1,7 %

Post Samisk Idrett viser et overskudd på kr 251 000. Overskuddet skyldes at andre del av til-

skuddet er tilbaketrasket på bakgrunn av manglende rapportering.

Post Museer viser et overskudd på kr 350 000. Prosjektering av samisk kunstmuseum er gjennomført av Statsbygg. Det gjenstår avklaringer i forhold til eierstiftelsen Samiid Vuorka Davvirat (SVD), inntil de avklaringer er gjort vil det ikke bli prosjektert videre.

Post Samiske publikasjoner viser et overskudd på kr 611 000. Overskuddet skyldes ikke tildelt tilskudd til tidsskriftet Š for 2012 på bakgrunn av manglende rapportering. I tillegg er tilskuddet til tidsskriftet Sámis redusert på bakgrunn av at de ikke har fulgt tildelingskriteriet for publikasjon på lule- og sørsamisk.

Tabell 2.12 Søkerbaserte tilskudd – Kultur

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
17010	Litteratur	5 310 100	2 586 000	-2 724 100	-105,3 %
17011	Litteratur – Samefolkets fond	1 975 400	2 000 000	24 600	1,2 %
17020	Musikkutvikling	2 601 500	1 900 000	-701 500	-36,9 %
17030	Samisk språkligtegniserier	875 000	460 000	-415 000	-90,2 %
17040	Samiske forlag	2 750 000	2 750 000	0	0,0 %
17100	Kulturtiltak for barn og unge	3 189 585	2 200 000	-989 585	-45,0 %
17110	Andre kulturtiltak	2 612 867	2 655 000	42 133	1,6 %
17300	Samiske møteplasser	1 378 500	1 350 000	-28 500	-2,1 %
Sum		20 692 952	15 901 000	-4 791 952	-30,1 %

Posten kulturutvikling viser et underskudd på kr 4 791 952. Underskuddet skyldes merforbruk av posten og det vises i denne forbindelse til sameingensrådets omdisponeringsfullmakt.

Det er gjort tilbaketreknings og tilbakebetaling av ikke gjennomførte prosjekter på kr 794 948. Det avsettes kr 17 040 905 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2012. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Tabell 2.13 Gyldige tilsagn pr. 31/12-12 og tilbaketrekt/-betalt i 2012

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2007	60 000	0,4 %	0	0
2008	0	–	186 900	15 000
2009	95 000	0,6 %	40 000	0
2010	1 083 500	6,4 %	162 500	0
2011	2 919 375	17,1 %	268 428	75 000
2012	12 883 030	75,6 %	47 120	0
Sum	17 040 905	100,0 %	704 948	90 000

Tabell 2.14 Samisk kunstneravtale

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
190	Samisk kunstneravtale	6 295 000	6 295 000	0	0,0 %
Sum		6 295 000	6 295 000	0	0,0 %

Note 5 Kunnskap

Tabell 2.15

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	1 450 000	1 450 000	0	0,0 %
–	Søkerbaserte tilskudd	29 064 992	31 680 000	2 615 008	8,3 %
–	Tiltak for å styrke læremiddelproduksjon	3 718 000	4 000 000	282 000	7,1 %
–	Prosjekt i egeregi	5 046 822	4 850 000	-196 822	-4,1 %
	Sum	39 279 814	41 980 000	2 700 186	6,4 %

Tabell 2.16 Direkte tilskudd – kunnskap

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
20000	Voksenopplæringsprogram – Samefolkets fond	800 000	800 000	0	0,0 %
20100	Systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap	650 000	650 000	0	0,0 %
	Sum	1 450 000	1 450 000	0	0,0 %

Tabell 2.17 Søkerbaserte tilskudd – Kunnskap

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
21000	Ordinære læremidler for grunnopplæringen	9 256 668	11 325 000	2 068 332	18,3 %
21010	Særskilte tilrettelagte læremidler	2 615 013	1 900 000	-715 013	-37,6 %
21020	Læremidler til barnehager	1 696 136	1 500 000	-196 136	-13,1 %
21040	Kjøp av læremidler	-189 409	0	189 409	-
21100	Stipend for elever med samisk i fagkretsen i vgs	2 405 307	2 400 000	-5 307	-0,2 %
21110	Stipend for høyere utdanning	2 827 700	2 350 000	-477 700	-20,3 %
21120	Stipend voksenopplæring	67 500	500 000	432 500	86,5 %
21130	Prosj. om samisk utmarks/naturbr. i grunnsk.	500 000	500 000	0	0,0 %
21200	Tilskudd til samiske barnehager	8 799 910	9 905 000	1 105 090	11,2 %
21300	Tradisjonell kunnskap	1 086 167	1 300 000	213 834	16,4 %
	Sum	29 064 992	31 680 000	2 615 008	8,3 %

Tabell 2.18 Ansaffelser – kunnskap

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	I %
21030	Tiltak for å styrke læremiddelproduksjon	3 718 000	4 000 000	282 000	7,1 %
	Sum	3 718 000	4 000 000	282 000	7,1 %

Søkerbaserte tilskudd for opplæring viser et Overskudd. Overskuddet skyldes tilbaketreknings og tilbakebetaling av ikke gjennomførte prosjekter

på kr 2 686 673. I tillegg ble omdisponeringsfullmakt til sametingsrådets brukt for stipender for høyere utdanning. Det avsettes kr 39 725 566 til

dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2012. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere. Det er en avsetning på kr 30 000 som feilført under denne posten og tilsvarende avvik har vi motsatt vei på avsetning gyldige tilsagn samefolkets fond. Dette vil bli korrigert i 2013.

Ved årsavslutningen for 2011 ble det avsatt kr 3 821 600 til kompetanseutvikling som ble bevilget av Kunnskapsdepartementet (KD) til 2012, disse midlene er inntektsført og tildelt under denne posten.

Tabell 2.19 Gyldige tilsagn pr. 31/12-12 og tilbaketrekt/-betalt i 2012

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2001	0	–	135 000	0
2002	192 950	0,5 %	167 500	0
2003	326 813	0,8 %	212 984	0
2005	103 804	0,3 %	0	0
2006	842 834	2,1 %	307 595	0
2007	947 421	2,4 %	190 250	0
2008	906 750	2,3 %	755 480	40 020
2009	2 112 950	5,3 %	233 700	106 267
2010	4 271 450	10,8 %	33 587	0
2011	12 344 844	31,1 %	253 600	28 390
2012	17 675 750	44,5 %	124 000	98 300
Sum	39 725 566	100,0 %	2 413 696	272 977

Tabell 2.20 Prosjekt i egenregi – kunnskap

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
22000	Ovttas/Aktan/Aktesne	3 801 512	3 500 000	-301 513	-8,6 %
22100	Kvalitetsutvikling i samiske barnehager og nettverkssamling samiske grendeskoler	295 310	400 000	104 690	26,2 %
22200	Skrive- og lesehjelp for eldre	450 000	450 000	0	0,0 %
22300	Pilotprosjekt kompetansesenter for samisk naturbruk	500 000	500 000	0	0,0 %
Sum		5 046 822	4 850 000	-196 822	-4,1 %

Post 220 Ovttas/Aktan/Aktesne viser et underskudd på kr 301 513. Underskuddet skyldes at

prosjektet hadde høyere aktivitet en det som var forutsatt i budsjettet for 2012.

Note 6 Helse- og sosialsatsing

Tabell 2.21

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	515 000	515 000	0	0,0 %
–	Søkerbaserte tilskudd	2 991 730	2 850 000	-141 730	-4,7 %
–	Prosjekt i egenregi	0	600 000	600 000	–
	Sum	3 506 730	3 965 000	458 270	13,1 %

Tabell 2.22 Direkte tilskudd – Helse og sosial

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
25000	Brukerrettede tilbud for eldre samer	515 000	515 000	0	0,0 %
	Sum	515 000	515 000	0	0,0 %

Tabell 2.23 Søkerbaserte tilskudd – Helse og sosial

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
26000	Helse- og sosialprosjekter	2 991 730	2 850 000	-141 730	-4,7 %
	Sum	2 991 730	2 850 000	-141 730	-4,7 %

Posten Helse- og sosialprosjekter viser et underskudd på kr 141 730. Underskuddet skyldes merforbruk av posten. Det er gjort tilbaketreknings av ikke gjennomførte prosjekter på kr 87 770. Det

avsettes kr 2 620 250 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2012. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Tabell 2.24 Gyldige tilsagn pr. 31/12-12 og tilbaketrekt/-betalt i 2012

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2009	80 000	3,1 %	18 770	0
2010	163 000	6,2 %	69 000	0
2011	596 750	22,8 %	0	0
2012	1 780 500	68,0 %	0	0
Sum	2 620 250	100,0 %	87 770	0

Tabell 2.25 Prosjekt i egen regi – Helse og Sosial

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
27000	Oppfølging av samhandlingsreformen	0	600 000	600 000	–
	Sum	0	600 000	600 000	–

Post oppfølgingen av samhandlingsreformen viser et overskudd på kr 600 000. Prosessen med prosjektet Samhandlingsreformen startet i 2012. Prosjektstilling ble lyst ut i 2012 og besatt i november 2012. Fra 1.februar 2013 er stillingen på

plass og prosjektet starter da. Overskuddet på posten skyldes at prosjektet først kunne igangsettes etter at administrasjonen blir tilført kapasitet til igangsetting i 2013.

Note 7 Areal og Miljø

Tabell 2.26

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Prosjekt i egen regi	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
	Sum	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %

Tabell 2.27 Prosjekt i egen regi – Areal og miljø

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
451	Stifelsen Protect	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
	Sum	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %

Note 8 Kulturminnevern

Tabell 2.28

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Søkerbaserte tilskudd	1 843 990	2 000 000	156 010	8,5 %
–	Prosjekt i egen regi	1 920 321	900 000	-1 020 321	-53,1 %
	Sum	3 764 311	2 900 000	-864 311	-23,0 %

Tabell 2.29 Søkerbaserte tilskudd – Kulturminnevern

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
350	Kulturminnevern	1 843 990	2 000 000	156 010	8,5 %
	Sum	1 843 990	2 000 000	156 010	8,5 %

Posten kulturminnevern viser et overskudd på kr 156 010. Det er gjort tilbaketreknings av ikke gjennomførte prosjekter på kr 89 010. Det avsettes kr 5 474 500 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2012, som i år er flyttet til posten avsetning gyldige tilsagn andre virkemidler i

balansen. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere. Sametinget har i tillegg fått bevilget kr 2 000 000 av Riksantikvaren til tildeling av tilskuddsmidler til vern og sikring av fredete og verneverdige kulturminner og kulturmiljø. Bevilgningen er inntektsført og tildelt under denne posten.

Tabell 2.30 Gyldige tilsagn pr. 31/12-12 og tilbaketrekt/-betalt i 2012

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2006	15 000	0,3 %	0	0
2007	0	–	30 000	0
2008	124 000	2,3 %	0	0
2009	457 000	8,3 %	11 410	0
2010	720 000	13,2 %	2 000	0
2011	1 391 500	25,4 %	45 600	0
2012	2 767 000	50,5 %	0	0
Sum	5 474 500	100,0 %	89 010	0

Tabell 2.31 Prosjekt i egen regi – Kulturminnevern

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
360	Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen	1 920 321	900 000	-1 020 321	-53,1 %
Sum		1 920 321	900 000	-1 020 321	-53,1 %

Post Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen viser et underskudd på kr 1 020 321. Underskuddet skyldes at det oppstod uforutsette forhold under utbyggingen, samt at liten konkurranse presset prisnivået opp.

Note 9 Næring

Tabell 2.32

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	*4 765 000	4 765 000	0	0,0 %
–	Søkerbaserte tilskudd	*10 095 511	20 512 000	10 416 489	103,2 %
–	Prosjekt i egen regi	*380 663	2 950 000	2 569 337	675,0 %
–	Næringsavtale for duodji	8 257 891	9 400 000	1 142 109	13,8 %
	Sum	23 499 065	37 627 000	14 127 935	60,1 %

* Tallene viser ekskl. Næringsavtale for duodji

Tabell 2.33

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Rammebetingelser i primærnæringene	7 829 900	9 965 000	2 135 100	21,4 %
–	Attraktive lokalsamfunn	3 404 779	7 047 000	3 642 221	107,0 %
–	Kulturnæring	13 040 091	17 165 000	4 124 909	31,6 %
–	Innovasjon, forskning og verdiskapning	-1 435 068	1 050 000	2 485 068	-173,2 %
–	Kompetanseheving og nyetableringer	659 363	2 400 000	1 740 637	264,0 %
	Sum	23 499 065	37 627 000	14 127 935	60,1 %

Tabell 2.34 Direkte tilskudd – Næring

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
41056	Duojáriid Ealáhus Searvi – direkte tilskudd	468 000	468 000	0	0,0 %
41057	Sámiid Duodji OS – direkte tilskudd	1 092 000	1 092 000	0	0,0 %
41020	Duodjeinstituhtta	1 000 000	1 000 000	0	0,0 %
41020	Opplæringskontoret i reindrift	1 500 000	1 500 000	0	0,0 %
41030	Duodjeinstituhtta	2 165 000	2 165 000	0	0,0 %
42010	Ungdomsbedrift	100 000	100 000	0	0,0 %
Sum		6 325 000	6 325 000	0	0,0 %

Tabell 2.35 Søkerbaserte tilskudd – Næring

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
40000	Marine næringer	6 367 000	4 165 000	-2 202 000	-34,6 %
40010	Jordbruk	1 462 900	4 800 000	3 337 100	228,1 %
40020	Tilleggsnæring i reindriften	0	1 000 000	1 000 000	-
40510	Variert næringsliv	3 200 679	6 447 000	3 246 321	101,4 %
41010	Samisk reiseliv	72 000	2 300 000	2 228 000	3094,4 %
41050	Driftstilskudd – søkerbasert tilskudd	2 532 416	3 600 000	1 067 584	42,2 %
41051	Investerings- og utviklingstilskudd – søkerbasert tilskudd	3 637 283	3 000 000	-637 283	-17,5 %
41052	Duodjistipend – søkerbasert tilskudd	120 000	200 000	80 000	66,7 %
41053	Velferdsordninger – søkerbasert tilskudd	83 116	60 000	-23 116	-27,8 %
41054	Kompetansetiltak – søkerbasert tilskudd	0	330 000	330 000	-
41055	Salgsfremmende tiltak – søkerbasert tilskudd	200 000	550 000	350 000	175,0 %
41510	Utvikling i utmarksnæringene	-1 435 068	900 000	2 335 068	-162,7 %
42000	Etableringsstipend	428 000	900 000	472 000	110,3 %
Sum		16 668 326	28 252 000	11 583 674	69,5 %

Posten næringsutvikling viser et overskudd på kr 11 583 674. Overskuddet skyldes tilbaketreknin-ger og tilbakebetaling av ikke gjennomførte pro-sjekter på kr 6 567 856. Det avsettes kr 28 851 198

til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2012. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmotta-kere.

Tabell 2.36 Gyldige tilsagn pr. 31/12-12 og tilbaketrekt/-betalt i 2012

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2008	0	–	830 500	0
2009	566 000	2,0 %	740 752	0
2010	2 196 500	7,6 %	2 958 182	0
2011	10 112 350	35,1 %	1 699 322	0
2012	15 976 348	55,4 %	339 100	0
Sum	28 851 198	100,0 %	6 567 856	0

Tabell 2.37 Prosjekt i egen regi – næring

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
40500	Oppfølging og samarbeid med utviklingsmiljøer	204 100	600 000	395 900	194,0 %
41500	Faglig forum og utviklingsforum	0	150 000	150 000	–
41000	Utvikling samisk kulturnæring	45 200	800 000	754 800	1669,9 %
41058	Fag- og økonomisk utvalg – prosjekt i egen regi	125 077	100 000	-25 077	-20,0 %
42020	Kompetanseheving og oppfølging	131 363	1 400 000	1 268 637	965,7 %
Sum		505 740	3 050 000	2 544 261	503,1 %

Posten prosjekt i egen regi viser overskudd på totalt kr 2 544 261, som kommer av følgende forhold:

- Overskuddet under post oppfølging og samarbeid med utviklingsmiljøer skyldes at ordningen var ny over revidert budsjett i 2012. Sametinget jobbet med flere utviklingsmiljø, for å få opp gode prosjekter, men lyktes ikke å få inn søknader til ordningen som ville bidra til måloppnåelse.
- Faglig forum og utviklingsforum var planlagt til november 2012, men måtte avlyses. Forumet ble avholdt i januar 2013, med 58 påmeldte.

- Prosessen med Prosjektet utvikling av Samisk kulturnæring startet i 2012. Overskuddet på posten skyldes at prosjektet først kunne igangsettes etter at administrasjonen hadde blitt tilført kapasitet til igangsetting. Fra 2. januar 2013 er prosjektet i gang.
- Når det gjelder overskuddet på posten kompetanseheving og oppfølging, så ble prosjektet utlyst og tildelt til Price Waterhouse Coopers i 2012, og vil bli igangsatt i 2013.

Note 10 Regionalutvikling

Tabell 2.38

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Søkerbaserte tilskudd	5 184 600	3 707 000	-1 477 600	-28,5 %
	Sum	5 184 600	3 707 000	-1 477 600	-28,5 %

Tabell 2.39 Søkerbaserte tilskudd – Regionalutvikling

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
450	Regionalutvikling	5 184 600	3 707 000	-1 477 600	-28,5 %
	Sum	5 184 600	3 707 000	-1 477 600	-28,5 %

Posten regionalutvikling viser et underskudd på kr 1 477 600. Underskuddet skyldes merforbruk på posten. Viser til sametingsrådets omdisponeringsfullmakt. Det er gjort tilbaketreknings av

ikke gjennomførte prosjekter på kr 395 900. Det avsettes kr 5 859 250 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31. desember 2012. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere.

Tabell 2.40 Gyldige tilsagn pr. 31/12-12 og tilbaketrekt/-betalt i 2012

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2009	52 500	0,9 %	189 000	0
2010	687 500	11,7 %	175 000	0
2011	1 369 000	23,4 %	31 900	0
2012	3 750 250	64,0 %	0	0
Sum	5 859 250	100,0 %	395 900	0

Note 11 Internasjonalt og samisk samarbeid

Tabell 2.41

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	619 000	619 000	0	0,0 %
–	Søkerbaserte tilskudd	331 416	600 000	268 584	81,0 %
	Sum	950 416	1 219 000	268 584	28,3 %

Tabell 2.42 Direkte tilskudd – Internasjonalt og samisk samarbeid

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
500	Barents urfolkskontor i Lovozero	258 000	258 000	0	0,0 %
501	Samerådet – norsk seksjon	361 000	361 000	0	0,0 %
	Sum	619 000	619 000	0	0,0 %

Tabell 2.43 Søkerbaserte tilskudd – Internasjonalt og samisk samarbeid

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
510	Internasjonalt tiltak	331 416	600 000	268 584	81,0 %
	Sum	331 416	600 000	268 584	81,0 %

Posten internasjonale tiltak viser et overskudd på kr 268 584. Overskuddet skyldes tilbaketreknin-
ger av ikke gjennomførte prosjekter på kr 473 584.

Det avsettes kr 1 856 037 til dekning av gyldige til-
sagn pr. 31. desember 2012. Dette er bevilgede til-
sagn til tilskuddsmottakere.

Tabell 2.44 Gyldige tilsagn pr. 31/12-12 og tilbaketrekt/-betalt i 2012

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2003–07	0	–	195 484	0
2008	0	–	274 600	0
2009	208 000	11,2 %	0	0
2010	474 037	25,5 %	0	0
2011	599 000	32,3 %	3 500	0
2012	575 000	31,0 %	0	0
Sum	1 856 037	100,0 %	473 584	0

Note 12 Samiske organisasjoner

Tabell 2.45

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Direkte tilskudd	2 449 884	2 451 000	1 116	0,0 %
–	Søkerbaserte tilskudd	1 199 995	1 200 000	5	0,0 %
	Sum	3 649 879	3 651 000	1 121	0,0 %

Tabell 2.46 Direkte tilskudd – Samiske organisasjoner

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
55000	Samiske hovedorganisasjoner	2 449 884	2 451 000	1 116	0,0 %
Sum		2 449 884	2 451 000	1 116	0,0 %

Tabell 2.47 Søkerbaserte tilskudd – Samiske organisasjoner

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
56000	Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget	499 995	500 000	5	0,0 %
56100	Samiske kultur- og ungdomsorganisasjoner	400 000	400 000	0	0,0 %
56200	Samiske likestillingsorganisasjoner	300 000	300 000	0	0,0 %
Sum		1 199 995	1 200 000	5	0,0 %

Tabell 2.48 Gyldige tilsagn pr. 31/12-12 og tilbaketrekt/-betalt i 2012

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2011	136 546	26,4 %	0	0
2012	381 423	73,6 %	0	0
Sum	517 969	100,0 %	0	0

Note 13 Andre virkemidler

Tabell 2.49

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
–	Virkemidler til Sametingsrådets disposisjon	1 516 949	1 440 000	-76 949	-5,1 %
–	Virkemidler til møtelederskapets disposisjon	4 232 004	4 232 000	-4	-0,0 %
	Sum	5 748 953	5 672 000	-76 953	-1,3 %

Tabell 2.50 Virkemidler til Sametingsrådets disposisjon

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
60000	Frie midler	978 350	300 000	-678 350	-69,3 %
60100	Likestillingstiltak	0	300 000	300 000	–
60200	Oppfølging av institusjonsmelding	538 599	390 000	-148 599	-27,6 %
60300	Verddeprosjekter	0	250 000	250 000	–
60400	Kartlegging av samers rettigheter til reinmerker	0	200 000	200 000	–
Sum		1 516 949	1 440 000	-76 949	-5,1 %

Virkemidler til Sametingsrådets disposisjon viser totalt et underskudd på kr 76 949. Underskuddet under post Frie midler skyldes merforbruk på posten. Viser til sametingsrådets omdisponeringsfullmakt. Underskuddet på post oppfølging av institusjonsmelding skyldes merforbruk av posten.

Overskuddet på postene verddeprosjektet og kartlegging av samers rettigheter til reinmerker skyldes at disse ikke er igangsatt i 2012. Overskuddet på posten likestillingstiltak skyldes at tilskuddet til Galdu er innstilt for 2012.

Tabell 2.51 Virkemidler til møtelederskapets disposisjon

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
62000	Politiske grupper i Sametinget	3 219 004	3 219 000	-4	-0,0 %
62100	Opposisjonens arbeidsvilkår	1 013 000	1 013 000	0	0,0 %
Sum		4 232 004	4 232 000	-4	-0,0 %

Note 14 Andre tiltak som ikke er virkemidler

Tabell 2.52 Andre tiltak

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
800	Konferanser i regi av Sametinget	3 174 743	2 573 000	-601 743	-19,0 %
801	Samiskrelatert statistikk i Norge	375 000	375 000	0	0,0 %
850	Utdeling av priser og stipender	82 115	100 000	17 885	21,8 %
860	Forskning, utvikling, utredning og dok.prosjekter	836 746	752 419	-84 327	-10,1 %
870	Evalueringer	945 000	1 000 000	55 000	5,8 %
Sum		5 413 604	4 800 419	-613 185	-11,3 %

Underskuddet på post 800 konferanser skyldes merforbruk i forbindelse med forberedelser til konferansen Alta 2013. Sametinget i Norge har påtatt seg oppgaven å invitere til et forberedende møte før verdenskonferansen for urfolk i 2014, dette skjer i Alta i juni 2013. Prosessen har medført større utgifter enn forutsatt. Dette har vært nødvendig for å kunne sikre en best mulig deltakelse for urfolk. Det er blant annet nedsatt en global koordineringsgruppe for alle 7 urfolksregioner. Dette arbeidet har Sametinget i stor grad vært nødt til å prioritere finansieringen av.

Underskuddet på post 860 Forsking, utvikling, utredning og dokumentasjonsmidler på kr 84 327 skyldes større merforbruk enn forutsatt i budsjettet. Det er foretatt en avsetning på kr 100 000 til

arbeid for skogssertifisering på bakgrunn av oppdragsavtale mellom Sametinget og Stiftelsen Pro-tect. I tillegg fikk Sametinget en bevilgning på kr 200 000 for 2012 fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet til et forskningsprosjekt om sametingsvalget 2013 – sametingsvalgundersøkelsen 2013. Det er gjort en 3 årig avtale med Sámi allakuvla med til sammen kr 3 000 000 fordelt med kr 1 000 000 hvert år fra 2013–2015. Med bakgrunn i avtalen er det foretatt en avsetning på kr 200 000 til 2013.

Evalueringsprosjektet og kunstneravtalen er i slutfasen hvor Norut Alta AS er leverandør. Siste del av tilskuddet blir utbetalt i begynnelsen av 2013 og derfor avsettes kr 472 500 til 2013.

Note 15 Samefolkets fond

Tabell 2.53

	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
	Direkte tilskudd	1 450 000	1 450 000	0	0,0 %
–	Søkerbaserte tilskudd	4 095 407	5 000 000	904 594	22,1 %
–	Prosjekt i egen regi	185 128	1 500 000	1 314 872	87,7 %
	Sum	5 730 535	7 950 000	2 219 465	27,9 %

Tabell 2.54 Direkte tilskudd – Samefolkets fond

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
20000	Voksenopplæringsprogram	800 000	800 000	0	0,0 %
20100	Systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap	650 000	650 000	0	0,0 %
	Sum	1 450 000	1 450 000	0	0,0 %

Tabell 2.55 Søkerbaserte tilskudd – Samefolkets fond

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
11020	Språkprosjekter	966 340	1 200 000	233 660	24,2 %
17011	Litteratur	1 975 400	2 000 000	24 600	1,2 %
21120	Stipend voksenopplæring	67 500	500 000	432 500	640,7 %
21300	Tradisjonell kunnskap – dok. og formidling	1 086 167	1 300 000	213 834	19,7 %
	Sum	4 095 407	5 000 000	904 594	22,1 %

Posten Samefolkets fond viser et overskudd på kr 904 594. Overskuddet skyldes tilbaketrekkinger av ikke gjennomførte prosjekter på kr 588 665. I tillegg kom det ikke tilstrekkelig med søknader til stipend for voksenopplæring. Det avsettes kr 6 950 500 til dekning av gyldige tilsagn pr. 31.

desember 2012. Dette er bevilgede tilsagn til tilskuddsmottakere. Det er en avsetning på kr 30 000 som feilført under denne posten og tilsvarende avvik har vi motsatt vei på avsetning gyldige tilsagn læremiddelutvikling. Dette vil bli korrigert i 2013.

Tabell 2.56 Gyldige tilsagn pr. 31/12-12 og tilbaketrekt/-betalt i 2012

År	Beløp	i %	Tilb.trekt	Tilb.bet.
2008	247 500	3,6 %	153 000	0
2009	332 500	4,8 %	232 145	0
2010	798 000	11,5 %	33 260	0
2011	2 041 500	29,4 %	153 260	0
2012	3 531 000	50,8 %	17 000	0
Sum	6 950 500	100,0 %	588 665	0

Tabell 2.57 Prosjekt i egen regi – Samefolkets fond

Post	Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
12100	Talesyntese	185 128	1 000 000	814 872	81,5 %
12200	Samisk orddatabase	0	500 000	500 000	100,0 %
Sum		185 128	1 500 000	1 314 872	87,7 %

Tabell 2.58

Avkastning Samefolkets fond	Beløp
Samefolkets fond/innestående pr. 31/12-12	77 542 180
Fratrukket kapital Samefolkets fond	-75 000 000
Sum avkastning 2012	2 542 180

Tabell 2.59

Bundne midler Samefolkets fond	Beløp
Avkastning bokført pr. 1/1-2012	13 670 664
Avkastning 2012	2 542 180
Brukt av Samefolkets fond i 2012	-5 730 535
Sum opparbeidet avkastning pr. 31/12-2012	10 482 309

Note 16 Driftsutgifter politisk nivå

Tabell 2.60

Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
Plenum	10 421 748	8 651 000	-1 770 748	-20,5 %
Sametingets møtelederskap	2 397 812	2 072 000	-325 811	-15,7 %
Sametingets kontrollkomite	407 210	500 000	92 790	18,6 %
Samisk parlamentarisk råd	546 192	700 000	153 808	22,0 %
Sametingsrådet	9 564 717	8 742 000	-822 718	-9,4 %
Sametingets ungdomspolitisk utvalg	332 133	335 000	2 867	0,9 %
Eldreråd – Fagutvalget	447 391	100 000	-347 391	-347,4 %
Sametingets klagenemd	141 009	150 000	8 991	6,0 %
Sum driftsutgifter	24 258 212	21 250 000	-3 008 212	-14,2 %

Driftsutgifter politisk nivå viser et underskudd på kr 3 008 212.

Underskuddet i plenum skyldes i hovedsak følgende to forhold: I budsjettet for 2012 var det budsjettert for et plenumsmøte mindre enn det som plenum hadde vedtatt i sin møteplan og som ble gjennomført. Endringene i Reglement for Sametingets politiske nivå, som ble iverksatt fra 1. mai 2012, førte til store utgifter som det ikke var tatt høyde for i budsjettet.

Underskuddet i Sametingets plenumsledelse skyldes i hovedsak at det i budsjettet for 2012 ikke var satt av midler til det plenumsoppnevnte omorganiseringsutvalget. I tillegg har plenumsledelsen brukt noe midler på arbeid med en jubileumsbok om Sametinget, som skal være ferdig til høsten 2014.

Sametingsrådet har et underskudd på kr 822 718, som skyldes høyere aktivitet enn forutsatt, som blant annet sametingsrådets arbeid internasjonalt. Sametinget i Norge er vertskap for

en urfolkskonferanse som arrangeres den 10. – 12. juni 2013 i Alta.

Eldreråd – Fagutvalget har et underskudd på kr 347 391, som skyldes høyere aktivitetsnivå enn forutsatt.

Note 17 Driftsutgifter administrativt nivå

Tabell 2.61

Benevnelse	2012	Bud 2012	Avvik	i %
Driftsutgifter administrasjon	94 440 455	90 200 000	-4 240 455	-4,7 %
Sum	94 440 455	90 200 000	-4 240 455	-4,7 %

Regnskapet for drift administrasjon viser et underskudd på kr 4 240 455 i forhold til budsjettet. Det er foretatt avsetninger for periodiserte utgifter og inntekter, jf. note 22.

Det er også foretatt en avsetning på kr 870 740 til Registrering av samiske bygninger. Dette arbeidet videreføres til 2013. Sametinget fikk bevilget kr 1 725 000 til dette prosjektet fra Riksantikvaren i 2012.

Det er videre avsatt kr 132 648 til prosjektet bevaring av arkeologisk kulturminner i 2012. Dette arbeidet videreføres til 2013. Sametinget fikk bevilget kr 173 500 til dette prosjektet fra Riksantikvaren i 2012. I tillegg er det avsatt kr 292 840 til restaurering av skadede kulturminner i Vadsø. Sametinget fikk bevilget erstatning fra Finnmark fylkeskommune på kr 292 840 for skadene i slutten av 2012. Dette arbeidet planlegges i gjennomføres i 2013.

Total avsetning pr. 31. desember 2012 er nå på kr 3 865 846 til fremtidige vedlikeholds- og repara-

sjonsutgifter av sametingsbygningen, jf. note 21. Det er ikke foretatt avsetning i 2012, som skyldes at det er gjennomført vedlikeholdsarbeid på same- tingsbygningen for tilsvarende beløp i 2012.

Sametingets administrasjon har de tre siste årene hatt en totalramme på ca. 90 millioner kroner. Dette er midler som går til lønn, husleie, reiser, investeringer og øvrige driftsutgifter for Sametingets 8 fagavdelinger, plenumsstaben og direktørens stab. Hovedtyngden av utgiftene går til lønn. De årlige lønns- og prisstigningene er ikke kompensert i de tre siste års budsjetter, som bl.a. har ført til at administrasjonen har jobbet med å omprioritere og finne dekning for dette innenfor gjeldende rammer. Lønns- og prisstigningen er merutgifter administrasjonen ikke har påvirkningsmuligheter på. Resultatene av de årlige lønnsoppgjørene i statlig sektor har gitt en betydelig kostnadsøkning for administrasjonen, samt øvrig kostnadsøkninger (årlig prisstigning).

Tabell 2.62

Benevnelse	Bud 2010	Bud 2011	Bud 2012
Driftsutgifter administrasjon	85 430	89 300	90 000
Spesielle prosjekter	4 570	1 400	0
Sum	90 000	90 700	90 000
Endring i kroner	-260	700	-700
Endring i %	-0,3 %	0,8 %	-0,8 %

I tillegg har administrasjonen i 2012 jobbet med revidering av læreplaner som har gitt oss ekstra utgifter på ca kr 983 000. Arbeidet med revidering av læreplaner i samisk som førstespråk og samisk som andrespråk ble igangsatt i 2012. Sametinget oppnevnte to eksterne arbeidsgrupper bestående av lærere fra grunnskole og videregående opplæring og fagansatte fra høyskole/universitet til dette arbeidet. Det ble også utnevnt referanseper-

soner til arbeidet. Til sammen har Sametinget lønnet 15 eksterne personer til dette arbeidet. Våren 2012 ble det avholdt oppstartseminar for arbeidsgruppene og referansepersonene, og utover året ble det avholdt flere arbeidsmøter for gruppene. Sametingets administrasjon har koordineringsansvaret for arbeidet og fire ansatte har vært med i den administrative arbeidsgruppa. Høring og bearbeidelse av læreplaner etter høringen gjen-

nomføres av administrasjonen våren 2013, og de reviderte læreplanene skal tas i bruk ved skolestart 2013/2014.

Iht. tildelingsbrevet for 2012 inngår disse utgiftene i bevilgningen som gis av Kunnskapsdepartementet. Tidligere er det blitt bevilget egne midler av departementet/Utdanningsdirektoratet ved revidering av læreplanene.

Administrasjonen har også fått en betydelig økning av utgiftene til oversettelsesarbeid i 2012.

Dette skyldes bl.a. at nettsidene våre til enhver tid skal være på nord-, lule- og sørsamisk. De totale kostnadene til oversettelse og tolking i 2012 beløper seg til ca. 1 million kroner.

Ovennevnte forhold har gitt betydelige kostnadsøkninger for administrasjonen, som igjen har ført til at administrasjonen har overskredet budsjettet.

Note 18 Finansielle anleggsmidler

Tabell 2.63

Spesifisering av finansielle anleggsmidler	Beløp
Aksjer Beaivváš Sámi Našunálateáhter	1,00
Aksjer Senter for Nordlige Folk AS	1,00
Aksjer Áarjelsaemien teatere	1,00
Sum finansielle anleggsmidler	3,00

Sametinget eier følgende aksjer:

- Beaivváš Sámi Našunálateáhter / Beaivváš samiske nasjonalteater, totalt kr 40 000 (40 aksjer á kr 1 000)
- Davvi álbmogiid guovddáš OS / Senter for Nordlige Folk AS, totalt kr 1 308 000 (6 540 aksjer á kr 200)
- Áarjelsaemien teatere, totalt kr 61 600 (55 aksjer á kr 1 120)

Aksjene i Beaivvas er mottatt vederlagsfritt fra Kulturdepartementet. Aksjene i Senter for Nordlige Folk AS ble kjøpt i 2009. Aksjene i Áarjelsaemien teatere ble kjøpt i 2012.

Alle institusjonene er samiske kulturinstitusjoner, hvor størsteparten av finansiering er fra det offentlige, herunder Sametinget. Formålet til disse er ikke kommersielt, men

- å synliggjøre samisk kulturliv og fungere som arenaer for utvikling av samisk kulturliv
- å fungere som arenaer for kulturopplevelse og -formidling, og til bruk og synliggjøring av samisk språk

På denne bakgrunn er aksjene til alle institusjonene nedskrevet til kr 1.

Note 19 Kundefordringer

Tabell 2.64

Spesifisering av kundefordringer	Beløp
Ordinære kundefordringer	348 843
Fordringer departementer:	
– FAD: Avkastning Samefolkets fond 2012	2 542 180
– BLD: Bevilgning 2012	1 000 000
Sum kundefordringer	3 891 023

Note 20 Andre fordringer

Tabell 2.65

Spesifisering av andre fordringer	Beløp
Reise- og lønnsforskudd	98 694
Andre kortsiktige fordringer	1 551 664
Sum andre fordringer	1 650 359

Note 21 Avsetning vedlikehold av Sametingsbygningen

Tabell 2.66

Annen langsiktig gjeld	Beløp
Avsetning vedlikehold Sametingsbygningen	3 865 846
Sum annen langsiktig gjeld	3 865 846

Note 22 Øvrige avsetninger

Tabell 2.67

Spesifisering av øvrige avsetninger	Note	Beløp
Igangsatte, men ikke ferdigstilte prosjekter/arbeid som må overføres til 2013:		
Evaluering av språkprosjekter		247 500
Evaluering av kunstneravtalen		225 000
Milder til forskning og utvikling, utredninger og dokumentasjonsprosjekter		300 000
Andre avsetninger:		0
Periodisering av diverse utgifter/avsetning for ikke mottatte regninger	16–17	3 450 657
Sum øvrige avsetninger		4 223 157

Note 23 Egenkapital

Tabell 2.68

Egenkapital	Beløp
Egenkapital pr. 31/12-2011	-1 402 419
Egenkapital pr. 31/12-2012	-4 407 772
Endring egenkapital	3 005 353

Endringen i egenkapital tilsvarer resultatet/overskuddet for 2012.

Note 24 Omdisponeringer innenfor søkerbaserte formål

Oversikt over omdisponeringer av søkerbaserte virkemidler er utarbeidet iht. regnskapet pr. oktober 2012. Denne omdisponering vil bli rapportert i rådets beretning under plenum i november.

Det er foretatt omdisponeringer på til sammen kr 6 717 500 se tabellen under.

Tabell 2.69

Post	Beskrivelse	Budsjett 2012	Midler		Sum
			som kan omdisponeres	Omdisponering	
17010	Litteratur	2 586 000	0	2 672 500	2 672 500
17020	Musikkutvikling	1 900 000	0	800 000	800 000
17030	Samiskspråklige tegneserier	460 000	0	415 000	415 000
17300	Samiske møteplasser	1 350 000	240 500	-240 500	0
Sum kultur		6 296 000	240 500	3 647 000	3 887 500
21110	Stipend for høyere utdanning	2 350 000	0	1 280 000	1 280 000
21120	Stipend voksenopplæring	500 000	425 000	-425 000	0
Sum opplæring		2 850 000	425 000	855 000	1 280 000
40010	Jordbruk	4 165 000	851 000	-851 000	0
40020	Tilleggsnæring i reindriften	1 000 000	1 000 000	-1 000 000	0
40510	Variert næringsliv	6 447 000	2 070 000	-2 070 000	0
41010	Samisk reiseliv	2 300 000	800 000	-800 000	0
41510	Utvikling i utmarksnæringene	900 000	1 080 000	-1 080 000	0
42000	Etableringsstipend	900 000	108 000	-108 000	0
Sum næring		15 712 000	5 909 000	-5 909 000	0
45000	Regionalutvikling	3 707 000	0	650 000	650 000
Sum regionalutvikling		3 707 000	0	650 000	650 000
51000	Internasjonale tiltak	600 000	143 000	-143 000	0
Sum internasjonale tiltak		600 000	143 000	-143 000	0
60000	Frie midler – Rådet	300 000	0	900 000	900 000
Sum andre virkemidler		300 000	0	900 000	900 000
Sum virkemidler		29 465 000	6 717 500	0	6 717 500

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
www.publikasjoner.dep.no

Opplysninger om abonnement, løssalg og pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Departementet ønsker å presentere et verk av en nordnorsk eller samisk kunstner på forsiden av den årlige stortingsmeldingen om Sametingets virksomhet.

Årets kunstner er Aslaug Juliussen.
Bildet viser en detalj fra utstillingen "Pioneer voices", med tittelen Merkede og umerkede.

Fotograf: Vidar Dons Lindrupsen

Trykk: 07 Aurskog AS – 10/2013

